

Jolanta Brzezińska-Lauk
Ewa Kruk-Krymula
Karolina Nikorowska

Przykładowy program orientacji zawodowej dla klas IV-VI szkoły podstawowej z proponowanymi scenariuszami

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Autorzy

Jolanta Brzezińska-Lauk
Ewa Kruk-Krymula
Karolina Nikorowska

Konsultanci

Dorota Nawrat
oraz
Beata Grzelak
Anna Wierzchowska-Szymanek

Redakcja merytoryczna

Anna Pregler

Redakcja językowa

Pracownia C&C

**Ośrodek Rozwoju Edukacji
Warszawa 2017**

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
tel. 22 345 37 05

Zestaw przykładowych programów został opracowany w ramach projektu
Efektywne doradztwo edukacyjno-zawodowe dla dzieci, młodzieży i dorosłych,
Oś priorytetowa II: *Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji,*
Działanie 2.14. *Rozwój narzędzi dla uczenia się przez całe życie,*
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020.

Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie i rozpowszechniana na zasadach wolnej
licencji Creative Commons – Użycie Niekommercyjne 3.0 Polska (CC-BY-NC).

Projekt graficzny, korekta, DTP, druk

Pracownia C&C
www.ccp.com.pl

Spis treści

Wprowadzenie	5
I. Podstawy prawne	5
II. Założenia ogólne programu	6
III. Cel ogólny doradztwa zawodowego	7
IV. Treści programowe oraz cele szczegółowe – osiągnięcia uczniów	7
V. Warunki i sposoby realizacji programu	8
VI. Weryfikacja efektów zajęć – zamiast oceniania	10
VII. Rekomendacje dotyczące obudowy dydaktycznej programu	10
VIII. Ewaluacja programu	10
IX. Słownik pojęć	10
Załącznik 1 – Rekomendowane zasoby do przykładowego programu orientacji zawodowej dla klas IV-VI szkoły podstawowej	11
Załącznik 2 – Słownik pojęć do przykładowych programów preorientacji i orientacji zawodowej oraz doradztwa zawodowego	13
Załącznik 3 – Proponowane scenariusze zajęć z uczniami, spotkań z rodzicami oraz spotkań rady pedagogicznej do przykładowego programu doradztwa zawodowego dla klas IV-VI szkoły podstawowej	25
Wstęp	27
Proponowane scenariusze zajęć z uczniami	29
Ja – to znaczy kto?	31
Moc jest ze mną – ja też jestem Supermanem.	37
Dzień Kreatywnych Pasjonatów.	41
Dzień Mistrza..	43
Nie tylko czas leczy rany – grupa zawodów medycznych.	55
Zawodowy idol – szablon scenariusza.	61
Zawodowy idol – Czy Picasso też był kiedyś dzieckiem?	67
Zawodowy idol – Czy płotki biegają przez płotki?	73
Kucharz, kelner dwa bratanki, czyli o podobieństwie zawodów.	79
Po co mi ta praca?	87
Zdrowy styl życia jako przygotowanie do pełnienia ról zawodowych.	89
Wybieram ten zawód, bo...	93
I ty możesz zostać MacGyver'em.	99
Jak oszczędzić pierwszy milion?	105
Kiedy zaczynamy się uczyć i kiedy kończymy?	109
Jak uczyć się szybciej i efektywniej – mój indywidualny styl uczenia się.	113
Umiejętności – od przeszłości do przyszłości..	123
Kolorowa podróż po świecie edukacji.	127
Przedmioty, które lubię – jako drogowskazy zawodowe..	129
Gotowi? Trzy, dwa, jeden, SMART!	133
Proponowane scenariusze spotkań z rodzicami	139
Czy i kiedy „spoczywamy na laurach”?	141

Dlaczego Staś został strażakiem?	145
Rodzic wie najlepiej. Decyzje edukacyjno-zawodowe mojego dziecka.	149
Styl uczenia się mojego dziecka.	153
Ścieżki kariery, czyli rola rodziców w podejmowaniu decyzji edukacyjno-zawodowych.	161
Zainteresowania mojego dziecka – rozwijam je mądrze.. . . .	165
Proponowane scenariusze spotkań rady pedagogicznej.	169
Kreatywnie o przyszłości – organizacja orientacji zawodowej w naszej szkole.. . . .	171

PRZYKŁADOWY PROGRAM ORIENTACJI ZAWODOWEJ DLA KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Wprowadzenie

Przykładowy program orientacji zawodowej dla klas IV–VI szkoły podstawowej został opracowany w ramach współfinansowanego z EFS projektu „Efektywne doradztwo edukacyjno-zawodowe dla dzieci, młodzieży i dorosłych”, realizowanego przez Ośrodek Rozwoju Edukacji.

Zespół powołanych w projekcie ekspertów sformułował rekomendacje dotyczące kierunków zmian w systemie doradztwa edukacyjno-zawodowego w systemie oświaty, postulując m.in., aby doradztwo miało charakter systemowy, a więc było realizowane w formie preorientacji i orientacji zawodowej oraz doradztwa zawodowego na wszystkich etapach edukacyjnych, a także we wszystkich typach szkół (od przedszkola do szkoły policealnej).

Uwzględniając m.in. tę rekomendację, zespoły autorów w konsultacji z ekspertami opracowały 8 przykładowych programów:

1. preorientacji zawodowej dla przedszkola
2. orientacji zawodowej dla klas I–III szkoły podstawowej
3. orientacji zawodowej dla klas IV–VI szkoły podstawowej
4. doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej
5. doradztwa zawodowego dla branżowych szkół
6. doradztwa zawodowego dla technikum
7. doradztwa zawodowego dla liceum
8. doradztwa zawodowego dla szkoły policealnej.

Programy te, poprzez systemowy dobór celów ogólnych i szczegółowych, zapewniają ciągłość koncepcji programowej na poszczególnych poziomach kształcenia. Niniejszy program stanowi element tego zestawu.

Program orientacji zawodowej dla klas IV–VI szkoły podstawowej zawiera:

- I. Podstawy prawne
- II. Założenia ogólne programu
- III. Cel ogólny orientacji zawodowej
- IV. Treści programowe oraz cele szczegółowe – osiągnięcia uczniów
- V. Warunki i sposoby realizacji programu
- VI. Weryfikacja efektów zajęć – zamiast oceniania
- VII. Rekomendacje dotyczące obudowy dydaktycznej programu
- VIII. Ewaluacja programu
- IX. Słownik pojęć

Program zawiera również przykładowe scenariusze: zajęć z uczniami, spotkań z rodzicami, spotkań rad pedagogicznych i innych działań związanych z doradztwem zawodowym.¹

I. Podstawy prawne

Prowadzenie działań związanych z orientacją zawodową w klasach IV–VI szkoły podstawowej reguluje m.in. ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe, w której zapisano, że system oświaty zapewnia przygotowanie uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia, a także wymieniając zajęcia prowadzone w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej jako jedno z podstawowych form działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły. Szczegółowe regulacje wprowadza rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

¹ Scenariusze stanowią Załącznik 3 do programu.

II. Założenia ogólne programu

Program stanowi realizację jednolitej, uwzględniającej etapy rozwojowe uczestników oraz specyfikę typów szkół, systemowej koncepcji orientacji zawodowej, rozumianej, jako ogół działań o charakterze dydaktyczno-wychowawczym, ukierunkowanych na kształtowanie u uczniów klas I–VI szkoły podstawowej pozytywnej i proaktywnej postawy wobec pracy i edukacji poprzez poznawanie i rozwijanie własnych zasobów oraz nabywanie wiedzy na temat zawodów i rynku pracy.

Program orientacji zawodowej bazuje na kilku wybranych teoriach doradczych uwzględniających możliwości psychofizyczne uczniów na II etapie edukacyjnym. Głównym kryterium doboru koncepcji było uwzględnienie etapów rozwojowych dziecka w procesie przygotowywania go do planowania własnej kariery edukacyjno-zawodowej. Za jedną z istotnych koncepcji przyjęto teorię rozwoju psychospołecznego człowieka E. Eriksona², ukazującą bieg życia człowieka jako sekwencję kolejnych konfliktów. Konflikt do rozwiązania na tym etapie rozwojowym: *pracowitość versus poczucie niższości* może zostać rozwiązany poprzez takie działania jak: rozwijanie autorefleksji i strategii radzenia sobie z trudnościami i problemami, rozwijanie własnych zasobów, w tym umiejętności korzystania ze wsparcia innych oraz kształtowanie postawy wytrwałości w realizacji działań. Sukces w rozwiązaniu tego konfliktu prowadzi do zdobycia poczucia własnej kompetencji i decyduje o późniejszym stosunku do pracy, do ludzi, z którymi się pracuje oraz zdolności do sukcesu. Koncepcja ta stanowi ramę postrzegania „pracy” na różnych etapach życia człowieka. Kolejne rekomendowane koncepcje: D. Super’a i E. Ginzberga opisują etapy rozwoju dziecka w zakresie uświadamiania sobie własnych zainteresowań/preferencji. Według D. Super’a okres rozwojowy 10–12 lat to przejście z *etapu fantazji* do *etapu zainteresowań*, w którym jednostka kształtuje obraz samego siebie i własne „ja” zawodowe opierając się na własnych dokonaniach w różnych obszarach oraz na podstawie relacji i identyfikacji ze światem dorosłych. Według E. Ginzberga na ten okres rozwojowy przypadają *etap fantazji* i wkraczanie w *etap próby*. W tym okresie zabawa m.in. w pełnienie różnych ról zawodowych stopniowo ukierunkowuje się na pracę, stanowiąc pierwsze, elementarne próby przyszłej identyfikacji zawodowej. Odniesienie do koncepcji inteligencji wielorakich H. Gardnera³ ma zwrócić uwagę na rolę rozpoznawania i rozwijania różnorodnych zasobów poznawczo-osobowościowych ucznia w procesie przygotowania do planowania kariery edukacyjno-zawodowej. Koncepcja A. Roe stanowi uzupełnienie powyższych teorii, a odniesienie do niej dotyczy przede wszystkim kwestii powiązania zainteresowań i pasji dziecka z uwarunkowaniami rodzinnymi i kształtowaniem wzmacniających relacji dorosły – dziecko. Powyższe koncepcje stanowią fundament teoretyczny przydatny osobom realizującym program orientacji zawodowej dla tej grupy wiekowej. Taki dobór inspiracji teoretycznych do projektowania wsparcia w ramach orientacji zawodowej zapewnia podążanie za potrzebami rozwojowymi uczniów oraz uwrażliwia ich na dynamikę zmian we współczesnym świecie pracy.⁴

Zgodnie z modułową strukturą programu w każdej klasie są realizowane cele ze wszystkich czterech wskazanych obszarów: *Poznanie własnych zasobów; Świat zawodów i rynek pracy; Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie; Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych*. Treści są sukcesywnie pogłębiane/poszerzane w kolejnych latach kształcenia.

Przewidziane w programie działania realizowane w ramach orientacji zawodowej powiązane są z treściami kształcenia ogólnego, co umożliwia uczniom dostrzeganie związków pomiędzy tym, czego się uczą, a swoją dalszą edukacją i przyszłą karierą zawodową. Ponadto w niniejszym programie uwypuklono rolę kompetencji kluczowych przewidzianych do rozwijania w ramach podstawy programowej (tj. postawy: kreatywności, przedsiębiorczości, innowacyjności i współpracy zespołowej). Oznacza to, że nauczyciel realizujący program orientacji zawodowej, jednocześnie podejmuje działania mające na celu wspólne (tj. angażujące rodziców, innych nauczycieli i pracowników szkoły, a także przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego szkoły) wypracowanie efektów kształcenia zapisanych w podstawie programowej.

² Erikson E., *Dzieciństwo i społeczeństwo*, Rebis, Poznań 1997; *Tożsamość a cykl życia*, Rebis, Poznań 2004.

³ Gardner H., *Inteligencje wielorakie. Teoria w praktyce*, Media Rodzina, Poznań 2002.

⁴ Porównaj: Paszkowska-Rogacz A., *Psychologiczne podstawy wyboru zawodów. Przegląd koncepcji teoretycznych*, KOWEŻiU, Warszawa 2003; Wojtasik B., *Podstawy poradnictwa kariery*, KOWEŻiU, Warszawa 2011.

III. Cel ogólny orientacji zawodowej

Celem orientacji zawodowej w klasach IV–VI jest poznawanie własnych zasobów, zapoznanie uczniów z wybranymi zawodami i rynkiem pracy, kształtowanie pozytywnej i proaktywnej postawy uczniów wobec pracy i edukacji oraz stwarzanie sytuacji edukacyjnych i wychowawczych sprzyjających poznawaniu i rozwijaniu zdolności, zainteresowań oraz pasji.

IV. Treści programowe oraz cele szczegółowe – osiągnięcia uczniów

W programie uwzględniono cztery obszary celów szczegółowych – jednolitych z obszarami wszystkich programów zestawu – które jednocześnie wyznaczają treści programowe orientacji zawodowej:

1. Poznawanie własnych zasobów, m.in.: zainteresowań, zdolności i uzdolnień, mocnych i słabych stron, jako potencjalnych obszarów do rozwoju, ograniczeń, kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw), wartości, predyspozycji zawodowych, stanu zdrowia.

2. Świat zawodów i rynek pracy, m.in.: poznawanie zawodów, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o zawodach i rynku pracy, umiejętność poruszania się po nim, poszukiwanie i utrzymanie pracy.

3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie, m.in.: znajomość systemu edukacji i innych form uczenia się, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o formach i placówkach kształcenia, uczenie się przez całe życie.

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych, m.in.: planowanie ścieżki edukacyjnej i zawodowej z przygotowaniem do zdobywania doświadczenia zawodowego oraz refleksji nad nim, podejmowanie i zmiany decyzji dotyczących edukacji i pracy, korzystanie z całonizyjowego poradnictwa kariery.

Cele szczegółowe programu

W obszarach:

1. POZNAWANIE WŁASNYCH ZASOBÓW – uczeń:
 - 1.1 określa własne zainteresowania, zdolności i uzdolnienia oraz kompetencje;
 - 1.2 wskazuje swoje mocne strony oraz możliwości ich wykorzystania w różnych dziedzinach życia;
 - 1.3 podejmuje działania w sytuacjach zadaniowych i ocenia swoje działania, formułując wnioski na przyszłość;
 - 1.4 prezentuje swoje zainteresowania/uzdolnienia na forum z zamiarem zaciekawienia odbiorców.
2. ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY – uczeń:
 - 2.1 wymienia różne grupy zawodów i podaje przykłady dla poszczególnych grup, opisuje różne drogi dojścia do nich oraz podstawową specyfikę pracy w zawodach;
 - 2.2 opisuje, czym jest praca i jej znaczenie w życiu człowieka;
 - 2.3 podaje czynniki wpływające na wybory zawodowe;
 - 2.4 posługuje się przyborami, narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny;
 - 2.5 wyjaśnia rolę pieniądza we współczesnym świecie i jego związek z pracą.
3. RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE – uczeń:
 - 3.1 wskazuje na różne sposoby zdobywania wiedzy (korzystając ze znanych mu przykładów) oraz omawia swój indywidualny sposób nauki;
 - 3.2 wskazuje przedmioty szkolne, których lubi się uczyć;
 - 3.3 samodzielnie dociera do informacji i korzysta z różnych źródeł wiedzy.

4. PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO-ZAWODOWYCH – uczeń:
- 4.1 opowiada o swoich planach edukacyjnych i zawodowych;
 - 4.2 planuje swoje działania (lub działania grupy), wskazując szczegółowe czynności i zadania niezbędne do realizacji celu;
 - 4.3 próbuje samodzielnie podejmować decyzje w sprawach związanych bezpośrednio, jak i pośrednio (otoczenie) z jego osobą.

Cel ogólny oraz cele szczegółowe programu są spójne z celami kształcenia ogólnego, uwzględniają najważniejsze umiejętności rozwijane w ramach kształcenia ogólnego oraz zadania szkoły.

Cel ogólny oraz cele szczegółowe programu orientacji zawodowej dla klas IV–VI są spójne z celami preorientacji zawodowej (przedszkole), orientacji zawodowej (klasy I–III szkoły podstawowej) i doradztwa zawodowego w klasach VII–VIII szkoły podstawowej oraz w szkołach ponadpodstawowych.

V. Warunki i sposoby realizacji programu

Określone w programie cele przewidziane są do realizacji:

- a. podczas
 - zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu⁵;
 - wspomagania uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu w trakcie bieżącej pracy z uczniami⁶ prowadzonych przez doradcę zawodowego, nauczycieli i wychowawców m.in. na obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych;
- b. podczas innych działań doradczych realizowanych w szkole (np. projekty edukacyjne) lub poza nią (np. spotkania z przedstawicielami zawodów, udział w wycieczkach zawodoznawczych w zakładach pracy). Dzięki tym wizytom uczniowie mają możliwość bezpośredniego kontaktu z przedstawicielami zawodów/specjalności, przez co stają się otwarci i zorientowani na rynek pracy i pracodawców oraz mogą odnieść wymagania danego zawodu do swoich potrzeb i możliwości.

Dlatego też działania związane z doradztwem zawodowym powinny być planowane na poziomie szkoły w ramach Wewnętrzny System Doradztwa Zawodowego (WSDZ) i realizowane przez całą kadrę pedagogiczną pod kierunkiem doradcy zawodowego lub osoby wyznaczonej przez dyrektora do realizacji zadań doradcy.

W realizację programu orientacji zawodowej powinni zostać włączeni rodzice, przedstawiciele instytucji oświatowych zajmujących się doradztwem zawodowym (m.in. specjaliści z poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz pracownicy placówek doskonalenia nauczycieli), jednostki samorządu terytorialnego (organy prowadzące szkoły), placówki kształcenia praktycznego oraz otoczenie społeczno-gospodarcze szkół, przez które należy rozumieć pracodawców/przedsiębiorców, organizacje pracodawców, instytucje edukacyjne i instytucje działające na rynku pracy (np. powiatowy urząd pracy, Ochotnicze Hufce Pracy), uczelnie wyższe, specjalne strefy ekonomiczne itp.

Szczególną uwagę na tym etapie edukacyjnym należy zwrócić na współpracę z rodzicami w zakresie wspomagania ucznia w poznawaniu własnego potencjału i możliwości oraz kształtowania jego samodzielności i postawy proaktywnej. Osiągnięcie tego celu jest możliwe dzięki włączaniu rodziców w działania szkoły i angażowanie ich do różnych form działań doradczych, np. organizacji wizyt w zakładach pracy, spotkań z rodzicem opowiadającym o danym zawodzie/ścieżce kariery zawodowej. Zaangażowanie w tego typu działania powinny dawać rodzicom możliwość wykorzystania własnych doświadczeń i kompetencji zawodowych oraz stwarzać okazję do osobistej satysfakcji.

⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2017 poz. 1591).

⁶ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2017 poz. 1591).

Działania realizowane w ramach orientacji zawodowej powinny także służyć eliminacji stereotypów dotyczących ról społecznych i zawodowych.

Zajęcia w ramach orientacji zawodowej powinny być prowadzone z wykorzystaniem metod aktywizujących⁷, dobieranych z uwzględnieniem m.in.: wieku uczestników zajęć oraz celów, jakie mają zostać osiągnięte. Szczególnie rekomendujemy wykorzystywanie metody projektu rozumianej jako metody aktywizującej polegającej na poznawaniu przez uczniów wybranego zagadnienia w ramach pracy zespołowej, zazwyczaj w sposób interdyscyplinarny (uwzględniający wiele dziedzin wiedzy). Rola nauczyciela podczas realizacji projektu jest znacznie ograniczona. To uczniowie formułują temat, interesujące ich pytania, metody poszukiwania odpowiedzi i sposoby ich prezentacji i oceny. Z tego powodu projekt uważa się za metodę rozwijającą, oprócz ciekawości poznawczej, również umiejętności organizacji własnych działań.

Zazwyczaj wyodrębnia się następujące elementy składowe projektu:

- a. tytuł lub temat projektu,
- b. pytania, na które projekt ma odpowiedzieć, ewentualnie cel projektu,
- c. termin realizacji,
- d. sposoby realizacji – metody, techniki, środki,
- e. harmonogram prac,
- f. sposoby prezentacji wyników,
- g. sposoby oceny.

Uczniowie podczas zajęć prowadzonych metodami aktywizującymi oraz realizując projekt samodzielnie, konstruują wiedzę, uczą się, jak się uczyć, jak planować i organizować swoją pracę. Sprzyjają one rozbudzeniu wyobraźni uczących się, podwyższają poziom ich aktywności, samodzielnego myślenia i działania, przyczyniają się do zwiększenia motywacji do uczenia się i odpowiedzialności za podjęte zadania. W trakcie takich zajęć to uczeń planuje, podejmuje działania, decyduje, argumentuje, dokonuje samooceny własnych działań. Uczy się przez doświadczanie, a przeżywanie i współdziałanie w grupie umożliwia mu rozwijanie kompetencji personalnych i społecznych, tym samym przygotowuje do samodzielnego, świadomego podejmowania decyzji edukacyjno-zawodowych.

Orientacja zawodowa powinna być ukierunkowana na kształtowanie proaktywnych postaw uczniów wobec pracy i edukacji ze zwróceniem uwagi na zasady etyki pracy, jako fundamentu aktywności zawodowej.

Proaktywna postawa uczniów wobec pracy i edukacji wzmacniana jest także poprzez takie działania jak: wycieczki tematyczne, projekty edukacyjne (np. „Nasze zawody”), wydarzenia (np. dzień talentów). Prowadzący aktywizuje uczniów poprzez projektowanie odpowiednich sytuacji dydaktycznych służących wzmacnianiu postawy samodzielności, odpowiedzialności i sprawczości uczniów – tj. przekonania, że oni są podmiotami własnych działań zdolnymi do wprowadzania zmian w swoim bliższym i dalszym otoczeniu. W ten sposób poprzez realizację długofalowego procesu możliwe będzie osiągnięcie finalnego efektu doradztwa zawodowego w systemie oświaty, tj. przygotowanie uczniów do świadomego podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych.

⁷ Polecana literatura z zakresu metod aktywizujących: 1) Krzyżewska J., *Aktywizujące metody i techniki w edukacji*, Wydawnictwo: Agencja Usługowa „Omega”, Suwałki 1998; 2) Rau K., Ziętkiewicz E., *Jak aktywizować uczniów*, Oficyna Wydawnicza, Poznań 2000; 3) Brudnik E., Moszyńska A., Owczarska B., *Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie. Przewodnik po metodach aktywizujących*, Wydawnictwo JEDNOŚĆ, Kielce 2011.

VI. Weryfikacja efektów zajęć – zamiast oceniania

Działania realizowane w ramach orientacji zawodowej mają wspierać uczniów w procesie przygotowania do wyboru kierunku dalszego kształcenia i zawodu, dlatego zamiast tradycyjnego oceniania rekomenduje się, aby podczas zajęć kształtować umiejętność uczniów do autorefleksji i samooceny.

Może to odbywać się poprzez:

- pytania ewaluacyjne do uczniów (umożliwiające uczniom np. samoocenę własnej aktywności na zajęciach, samoocenę stopnia zrozumienia/przyswojenia poruszanych treści, ocenę efektywności poszczególnych zadań lub sytuacji dydaktycznych, ocenę poczucia satysfakcji z pracy zespołowej);
- autorefleksje uczniów (swobodne wypowiedzi zarówno na rozpoczęcie, jak i zakończenie zajęć);
- obserwacje osiągnięć ucznia (np. z wykorzystaniem przez prowadzącego skal obserwacyjnych uwzględniających wybrane czynniki, np.: motywację uczniów do pracy na zajęciach lub poszczególnych zadań, zaangażowanie w pracę zespołową, kreatywność),
- analizę wytworów pracy uczniów,
- portfolio zawierające efekty pracy uczniów, np. „Teczka moich osiągnięć”,
- ankiety ewaluacyjne dla uczniów, rodziców.

Proponowane sposoby weryfikacji mają ułatwić uczniom generowanie refleksji, przemyśleń, spostrzeżeń w kontekście poruszanych obszarów tematycznych. Jak wynika z doświadczeń doradców zawodowych bardziej wartościowe dla uczniów są te sytuacje dydaktyczne, które stwarzają możliwość aktywnego uczestnictwa i samodzielnego dochodzenia do pomysłów dotyczących np. planowania własnej drogi edukacyjnej i zawodowej, niż te, które takie rozwiązania narzucają.

VII. Rekomendacje dotyczące obudowy dydaktycznej programu

Na potrzeby realizacji programu rekomendujemy korzystanie z zasobów dydaktycznych gromadzonych i aktualizowanych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie na stronie www.doradztwo.ore.edu.pl oraz publikacji dostępnych na stronie www.euroguidance.pl. Polecamy także wybrane zasoby wyszczególnione w Załączniku 1.

VIII. Ewaluacja programu

Rekomendujemy przeprowadzanie wewnętrznej ewaluacji programu, która będzie planowana i realizowana w ramach Wewnętrzny System Doradztwa Zawodowego. Efektem ewaluacji powinno być doskonalenie programu służące dostosowaniu go do potrzeb i możliwości uczniów, rodziców, potrzeb szkoły czy lokalnego rynku pracy. Realizacja programu powinna być na bieżąco monitorowana.

IX. Słownik pojęć

Dla użytkowników programu opracowany został słownik pojęć precyzujący słownictwo używane w programie i scenariuszach zajęć.

Może on być także pomocny podczas tworzenia szkolnych planów działań związanych z doradztwem zawodowym, realizacji zajęć itp.

Słownik stanowi Załącznik 2 do programu.

ZAŁĄCZNIK 1

REKOMENDOWANE ZASOBY DO PRZYKŁADOWEGO PROGRAMU ORIENTACJI ZAWODOWEJ DLA KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ
(aktualne na dzień 10.07.2017 r.)

Nazwa zasobu	Opis
Obszar: Poznawanie własnych zasobów	
<i>Młodzieżowy Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych – MŁOKOZZ</i>	Opis: narzędzie służące do diagnozy i autodiagnozy zainteresowań zawodowych uczniów ze wszystkich grup wiekowych, a w szczególności uczniów ostatnich klas szkoły podstawowej, uczniów gimnazjum oraz 18-letniej młodzieży. Narzędzie odpowiadać ma na potrzeby doradców i uczniów, szczególnie tych, którzy kończą pewien etap edukacji i stoją przed wyborem dalszej drogi kształcenia lub pracy. Źródło dostępu: http://scholaris.pl/zasob/104019
<i>Wybieram zawód</i> – pakiet edukacyjny dla klas 4–6 szkoły podstawowej	Opis: pakiet narzędzi diagnostycznych i materiałów dydaktycznych wspomagających proces rozpoznawania predyspozycji i zainteresowań zawodowych uczniów klas 4–6 szkoły podstawowej. W skład pakietu wchodzi: – <i>Poznaj siebie, aby pokierować swoim życiem</i> – poradnik dla uczniów, – <i>Orientacja zawodowa</i> – poradnik dla doradców zawodowych, nauczycieli i pedagogów szkolnych, – <i>Kim zostanie moje dziecko?</i> – poradnik dla rodziców, – <i>Barwy Preferencji Zawodowych</i> – narzędzie do pomiaru preferencji zawodowych, – <i>Skala Postaw Twórczych versus Odtwórczych</i> – podręcznik oraz narzędzie <i>Kwestionariusz Radzenia Sobie w Sytuacjach Trudnych</i> , – <i>Kwestionariusz Nastawień Intrapersonalnych, Interpersonalnych i Nastawień wobec Świata</i> – podręcznik oraz narzędzie, – <i>Niezbędnik</i> – materiały metodyczne na zieloną szkołę dla doradców zawodowych. Źródło dostępu: http://scholaris.pl/zasob/103923 ; http://www.wybieramzawod.pl/
<i>Rozpoznawanie predyspozycji i zainteresowań gwarancją życiowego sukcesu</i> – pakiet edukacyjny (szkoła podstawowa)	Opis: w skład pakietu wchodzi: – testy w wersji PDF, – poradnik metodyczny zawierający przykładowe scenariusze lekcji, – publikacja <i>Moja ścieżka do kariery</i> – krótkie poradniki zawierające podstawowe informacje dotyczące planowania kariery i rozpoznawania predyspozycji zawodowych w zależności od etapu rozwoju, na jakim znajduje się uczeń. Źródło dostępu: http://scholaris.pl/zasob/66990
<i>Labirynt zawodów</i>	Opis: celem projektu <i>Labirynt zawodów</i> było stworzenie niewerbalnego testu predyspozycji i zainteresowań zawodowych (w 3 wersjach wiekowych – dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych) oraz multimedialnych zasobów informacji zawodowej, które będą mogły być wykorzystywane w procesie planowania ścieżki edukacyjnej i kariery zawodowej uczniów, przez doradców zawodowych, pedagogów, nauczycieli, a także samodzielnie przez uczniów i ich rodziców. Niewerbalny test predyspozycji i zainteresowań zawodowych uczniów wraz z multimedialnymi zasobami informacji zawodowej. Źródło dostępu: http://labirynt-zawodow.progra.pl/
<i>Poznaj swoje zainteresowania i świat szkolnictwa zawodowego</i>	Opis: pakiet narzędzi diagnostycznych i materiałów metodycznych wspierających proces planowania ścieżki edukacyjnej dzieci i młodzieży (od szkoły podstawowej do ponadgimnazjalnej). Źródło dostępu: http://www.doradztwo.koweziu.edu.pl/index.php/vademecum-doradztwa-zawodowego

Nazwa zasobu	Opis
Obszar: Świat zawodów i rynek pracy	
<i>Informator o zawodach szkolnictwa zawodowego</i> , D. Obidniak, A. Pfeiffer, M. Suliga, KOWEŻIU, Warszawa 2013	Informator w formie interaktywnej. Źródło dostępu: http://doradztwo.ore.edu.pl/wybieram-zawod/
Obszar: Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie	
<i>O stylach uczenia się i edukacji</i> , R.R. Gajewski, E-mentor nr 4 (11) 2005	Opis: artykuł opisujący różne style uczenia się oraz metody i narzędzia ich pomiaru. Źródło dostępu: http://www.e-mentor.edu.pl/artukul/index/numer/11/id/189
Obszar: Planowanie własnego rozwoju, podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych	
<i>Vademecum Talentu</i> , zintegrowana ocena predyspozycji i zainteresowań zawodowych uczniów – pakiet edukacyjny (szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła ponadgimnazjalna)	Opis: <i>Vademecum</i> zawiera narzędzia ułatwiające gromadzenie i porządkowanie informacji związanych z rozwojem zawodowym ucznia oraz przygotowanie planów jego kariery zawodowej i kontrolowanie ich realizacji. Zasoby: – <i>Vademecum Talentu. Podręcznik mentora</i> , – informatory dla użytkowników metody, – <i>Portfolio Vademecum Talentu</i> – podręczniki dla uczniów różnego typu szkół, – scenariusze zajęć grupowych, – testy, – przewodniki po wolnym czasie. Źródło dostępu: http://scholaris.pl/zasob/66993 ; http://scholaris.pl/zasob/66992 ; http://scholaris.pl/zasob/66994

ZAŁĄCZNIK 2

SŁOWNIK POJĘĆ DO PRZYKŁADOWYCH PROGRAMÓW PREORIENTACJI
I ORIENTACJI ZAWODOWEJ ORAZ DORADZTWA ZAWODOWEGO

OBSZAR: POZNAWANIE WŁASNYCH ZASOBÓW

motywacja	stan gotowości podmiotu do podejmowania określonych działań (np. motywacja do pracy, nauki, sportu), stopień zaangażowania w wykonywanie danych czynności. Dzięki wysokiej motywacji możliwe jest kontynuowanie działań pomimo napotykaných trudności, stąd procesy motywacyjne odpowiedzialne są w dużej mierze za realizację postawionych przez podmiot celów.
osobowość	<p>zespół względnie stałych cech psychicznych podmiotu zapewniający mu poczucie tożsamości, tj. integrujący myśli, emocje i uczucia oraz zachowania. Rolą osobowości jest zatem regulowanie relacji między poszczególnymi zjawiskami psychicznymi w taki sposób, aby zapewnić podmiotowi optymalną równowagę życiową. Zazwyczaj wyróżnia się dwa komponenty osobowości:</p> <ol style="list-style-type: none"> temperament – odnoszący się do formalnej struktury zachowania (np. w jaki sposób zazwyczaj reagujemy na bodźce o niskim/wysokim nasileniu? – bez względu na ich treść), o charakterze biologicznym, trudno podlegający modyfikacjom; charakter – odnoszący się do treści zachowania (np. pomocny, otwarty na zmiany), modelowany pod wpływem oddziaływań społecznych, podlegający procesom wychowawczym. <p>Osobowość pełni ważną rolę w procesie adaptacji podmiotu do miejsca pracy. Niski stopień dostosowania miejsca pracy do cech osobowości negatywnie oddziałuje zarówno na samą postawę podmiotu do pracy, satysfakcję zawodową, jak i osobowość (brak równowagi).</p>
poczucie własnej wartości	<p>postawa względem własnej osoby, stosunek do samego siebie, emocjonalny wymiar obrazu siebie. Poczucie własnej wartości wyraża ocenę podmiotu ukierunkowaną na to, co wie i myśli o sobie (samowiedza).</p> <p>Źródło: Domagała-Zyśk E., Knopik T., Oszwa U., <i>Diagnoza funkcjonalna rozwoju społeczno-emocjonalnego uczniów w wieku 9–13 lat</i>, ORE, Warszawa 2017.</p>
predyspozycje zawodowe	wrodzone skłonności do efektywnego wykonywania danych czynności (związanych z konkretnym zawodem). Predyspozycje mogą mieć charakter poznawczy (np. wysoka inteligencja), osobowościowy (np. bycie reaktywnym – cecha temperamentu) lub sprawnościowy (np. motoryka). Predyspozycje zawodowe to zatem takie właściwości podmiotu, które ułatwiają mu radzenie sobie z zadaniami charakterystycznymi dla danej profesji.

samoocena	<p>uogólniona, względnie trwała postawa podmiotu względem siebie, mająca istotne znaczenia dla jego samopoczucia (emocje) i zakresu podejmowanych działań (motywacja). Samoocenę opisuje się zazwyczaj w trzech wymiarach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poziomu, czyli niska – wysoka, • stałości/trwałości, czyli niestabilna – stabilna, • adekwatności, czyli zaniżona – adekwatna – zawyżona. <p>Źródło: Dzwonkowska I., Lachowicz-Tabaczek K., Łaguna M., <i>Samoocena i jej pomiar. Polska adaptacja skali SES M. Rozenberga</i>, Pracownia Testów Psychologicznych, Warszawa 2008.</p>
talent	<p>synonim „uzdolnienia”; <i>względnie stałe warunki wewnętrzne człowieka determinujące efektywność wykonywania czynności w specyficznej sferze jego działalności</i>. Talent ma charakter kierunkowy, związany jest z konkretną dziedziną, np. plastyczny, muzyczny, sportowy. Wyrazem posiadania talentu przez ucznia są jego osiągnięcia, stąd zazwyczaj używa się pojęcia „talent” w przypadku już aktualizowanego (rozwijanego), a nie jedynie możliwego do wykorzystania potencjału podmiotu. Talent zatem to przejawiane w zachowaniu (w postaci osiągnięć w danej dziedzinie/przedmiocie) uzdolnienie.</p> <p>Na przykład osoba utalentowana muzycznie jest w stanie zademonstrować posiadane uzdolnienia poprzez udział w koncercie, konkursie, recitalu.</p>
uzdolnienia	<p><i>względnie stałe warunki wewnętrzne człowieka determinujące efektywność wykonywania czynności w specyficznej sferze jego działalności</i>. Uzdolnienia mają zatem charakter kierunkowy, związane są z konkretną dziedziną, np. plastyczne, muzyczne, sportowe, motoryczne. Synonim „talentu”, przy czym zazwyczaj „talent” używany jest w przypadku uzdolnień przejawianych w postaci osiągnięć (a nie tylko potencjalnych, ukrytych możliwości podmiotu).</p> <p>Można zatem powiedzieć o uczniu, że jest uzdolniony muzycznie, pomimo że do tej pory nie osiągnął ponadprzeciętnych wyników, ale może to uczynić w przyszłości.</p> <p>Źródło: Strelau J., <i>Inteligencja człowieka</i>, Wyd. Żak, Warszawa 1997.</p>
wartości	<p>względnie trwałe przekonania podmiotu na temat preferowanych sposobów postępowania uporządkowane w hierarchię według stopnia ich ważności. Wartości często ujmowane są jako cele do realizacji przez podmiot (np. dążenie do prawdy lub autonomii), stąd traktuje się je jako element systemu motywacyjnego człowieka.</p> <p>Źródło: Knopik T. (red.), <i>Kotwice kariery</i>, Wyd. Lechaa, Lublin 2015.</p>

zainteresowania	<p>zjawisko polegające na stałym i częstym ukierunkowaniu uwagi (mimowolnej i świadomej) jednostki na określone kategorie obiektów, czynności, stanów lub sytuacji. Zainteresowanie związane jest ze skłonnością (postawą) do pogłębionego poznawania danego obiektu (dziedziny), jako postawa uwzględnia zarówno wymiar: wiedzy, emocji (obiekt zainteresowania wzbudza pozytywny afekt), jak i zachowania (aktywności związane z zainteresowaniami). Wymiary zainteresowań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • treść, • zakres (szeroki – wąski w obszarze konkretnej dziedziny lub też jednostronny – wielostronny, tj. jedna dziedzina – wiele dziedzin), • siła, • trwałość. <p>Źródło: Gąsiorowska A., Bajcar B., Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych – nowe narzędzie dla doradcy zawodowego. W: <i>Testy w poradnictwie zawodowym. Zeszyty Informacyjno-Metodyczne Doradcy Zawodowego – zeszyt nr 37</i>, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2006.</p>
zasoby	<p>potencjał jednostki (tj. wiedza, umiejętności, postawy, stan zdrowia, osobowość), który może być wykorzystywany przez nią do zaspokojenia potrzeb i realizacji celów. W psychologii zasoby ujmowane są często jako środki będące w dyspozycji podmiotu, które możliwe są do zastosowania przez niego celem rozwiązania problemu. Zasoby mogą być wewnętrzne (należące do jednostki) lub zewnętrzne (związane ze wsparciem otoczenia, np. postawą rodziców, rówieśników). Ekwiwalenty: zasoby = potencjał = wyposażenie podmiotu.</p>
zdolności	<p>ogólne zasoby poznawcze jednostki, które decydują o efektywności podejmowanych przez nią działań. Najczęściej utożsamia się zdolności z inteligencją i podstawowymi procesami poznawczymi, tj. percepcją, uwagą, pamięcią, myśleniem i wyobraźnią. Osoba zdolna to zatem osoba szybko przetwarzająca informację, szybko ucząca się, skutecznie rozwiązująca problemy, sprawnie analizująca dostępne dane.</p> <p>Źródło: Limont W., <i>Uczeń zdolny. Jak go rozpoznać i jak z nim pracować?</i> GWP, Sopot 2011.</p>
zdrowie	<p>stan pełnej fizycznej, duchowej i społecznej pomyślności, stan dobrego samopoczucia – dobrostan, a nie tylko brak choroby, defektów fizycznych czy niedomagań (definicja przyjęta przez WHO – Światową Organizację Zdrowia). Dobrostan wyraża się w poznawczej i emocjonalnej ocenie własnego życia jako satysfakcjonującego i wartościowego, w wyniku zaspokojenia istotnych potrzeb, i umożliwia samorozwój w różnych obszarach życia, w tym w pracy zawodowej.</p> <p>Źródło: Woynarowska B., <i>Edukacja zdrowotna. Podręcznik akademicki</i>, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008.</p>

OBSZAR: ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY

certyfikowanie	<p>proces, w wyniku którego osoba ubiegająca się o nadanie określonej kwalifikacji, po uzyskaniu pozytywnego wyniku walidacji, otrzymuje od uprawnionego podmiotu certyfikującego dokument potwierdzający nadanie określonej kwalifikacji.</p> <p>Źródło: <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.</p>
klasyfikacja zawodów i specjalności	<p>usystematyzowany zbiór zawodów i specjalności występujących na rynku pracy.</p> <p>Stanowi „spis z natury” zawodów zidentyfikowanych na rynku pracy. Klasyfikacja opracowana została na podstawie Międzynarodowego Standardu Klasyfikacji Zawodów ISCO-08.</p> <p>Źródło: http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacjazawodow-i-specjalnosci [dostęp: 12.06.2016].</p>
kwalifikacja	<p>zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych, nabytych w edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w walidacji oraz formalnie potwierdzone przez uprawniony podmiot certyfikujący.</p> <p>Źródło: <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.</p>
Polska Rama Kwalifikacji	<p>opis ośmiu wyodrębnionych w Polsce poziomów kwalifikacji odpowiadających odpowiednim poziomom europejskich ram kwalifikacji, o których mowa w załączniku II do zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (Dz.Urz. UE C 111 z 06.05.2008, s 1), sformułowany za pomocą ogólnych charakterystyk efektów uczenia się dla kwalifikacji na poszczególnych poziomach, ujętych w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.</p> <p>Źródło: <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.</p>
rynek pracy	<p>ogół form i procesów zatrudniania pracowników przez pracodawców, a także ogół instytucji, uwarunkowań oraz czynników negocjacji warunków zatrudnienia, pracy i płac; ekonomiczny, społeczny i polityczny obszar, na którym rozgrywają się wszelkie procesy z zakresu szeroko rozumianego zatrudnienia i bezrobocia.</p> <p>Źródło: <i>Encyklopedia PWN</i>, https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/rynek-pracy [dostęp: 20.09.2017].</p>
Sektorowa Rama Kwalifikacji	<p>opis poziomów kwalifikacji funkcjonujących w danym sektorze lub branży; poziomy Sektorowych Ram Kwalifikacji odpowiadają odpowiednim poziomom Polskiej Ramy Kwalifikacji.</p> <p>Źródło: <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.</p>

specjalność	<p>jest wynikiem podziału pracy w ramach zawodu, zawiera część czynności o podobnym charakterze (związanych z wykonywaną funkcją lub przedmiotem pracy), wymagających pogłębionej lub dodatkowej wiedzy i umiejętności, zdobytych w wyniku dodatkowego szkolenia lub praktyki.</p> <p>Źródło: Strojna E., Żywiec-Dąbrowska E., <i>Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy</i>, MPiPS, Warszawa 2014.</p>
standard kompetencji zawodowych	<p>norma opisująca kompetencje zawodowe konieczne do wykonywania zadań zawodowych wchodzących w skład zawodu, akceptowana przez przedstawicieli organizacji zawodowych i branżowych, pracodawców, pracobiorców i innych kluczowych partnerów społecznych.</p> <p>Źródło: www.kwalifikacje.praca.gov.pl [dostęp: 12.06.2016].</p>
walidacja	<p>sprawdzenie, czy osoba ubiegająca się o nadanie określonej kwalifikacji, niezależnie od sposobu uczenia się tej osoby, osiągnęła wyodrębnioną część lub całość efektów uczenia się wymaganych dla tej kwalifikacji.</p> <p>Źródło: <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.</p>
zawód	<p>zbiór zadań (zespół czynności) wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych stale lub z niewielkimi zmianami przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kompetencji (wiedzy i umiejętności), zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu stanowi źródło dochodów.</p> <p>Źródło: Strojna E., Żywiec-Dąbrowska E., <i>Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy</i>, MPiPS, Warszawa 2014.</p>
Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji	<p>rejestr publiczny w rozumieniu art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. 2014 poz. 1114), prowadzony w systemie teleinformatycznym, ewidencjonujący kwalifikacje włączone do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.</p> <p>Źródło: <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.</p>
Zintegrowany System Kwalifikacji	<p>wyodrębniona część Krajowego Systemu Kwalifikacji, w której obowiązują określone w ustawie standardy opisywania kwalifikacji oraz przypisywania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji, zasady włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i ich ewidencjonowania w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji, a także zasady i standardy certyfikowania kwalifikacji oraz zapewniania jakości nadawania kwalifikacji.</p> <p>Źródło: <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.</p>

OBSZAR: RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIĘ PRZES CAŁE ŻYCIE

edukacja	<p>ogół procesów wychowawczo-dydaktycznych przebiegających w społeczeństwie, łącznie z procesami samoedukacyjnymi, tj. obejmującymi samowychowanie i samouctwo.</p> <p>Źródło: Nowacki T.W., Korabiowska-Nowacka K., Baraniak B., <i>Nowy słownik pedagogiki pracy</i>, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Warszawa 2000.</p>
edukacja formalna	<p>kształcenie realizowane przez publiczne i niepubliczne szkoły oraz inne podmioty systemu oświaty, uczelnie oraz inne podmioty systemu szkolnictwa wyższego, w ramach programów, które prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych i kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych (tzn. efektów kształcenia, poświadczonych dyplomem, świadectwem, certyfikatem lub innym dokumentem wydanym przez uprawnioną instytucję potwierdzającym uzyskanie zakładanych efektów kształcenia) albo kwalifikacji w zawodzie (tzn. wyodrębnionego w danym zawodzie zestawu oczekiwanych efektów kształcenia, których osiągnięcie potwierdza świadectwo wydane przez okręgową komisję egzaminacyjną, po zdaniu egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie jednej kwalifikacji).</p> <p>Źródła: Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, Dz.U. 2016 poz. 64., Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. 1991 Nr 95 poz. 425) oraz Dz.U. 2016 poz. 1943, Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. 2016 poz. 1842, 1933, 2169, 2260, z 2017 poz. 60, 777, 858, 859, 1321, 1428, 1530).</p>
edukacja permanentna	<p>ogół procesów oświatowych i wychowawczych realizowanych w różnych okresach życia ludzkiego prowadzonych w różnych formach organizacyjno-programowych i sytuacjach międzyludzkich. W jej obszarze wyróżnia się:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) edukację wyjściową, realizowaną w okresie wychowania w pierwszych latach życia przy udziale domu rodzinnego, środowiska rówieśniczego i zamieszkania; 2) edukację szkolną, realizowaną wstępnie przez przedszkole, a następnie przez różne typy szkół – podstawowe, ponadpodstawowe, wyższe; 3) edukację ustawiczną. <p>Źródło: Nowacki T.W., Korabiowska-Nowacka K., Baraniak B., <i>Nowy słownik pedagogiki pracy</i>, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Warszawa 2000.</p>
edukacja pozaformalna	<p>kształcenie i szkolenie realizowane w ramach programów, które nie prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych nabytych w systemie edukacji formalnej.</p>

efekty uczenia się	<p>wiedza, umiejętności oraz kompetencje społeczne nabyte w procesie uczenia się.</p> <p>Na efekty uczenia się składa się to, co człowiek wie i rozumie, co potrafi wykonać, a także to, do jakich zobowiązań jest przygotowany. Poszczególne efekty uczenia się mogą mieć charakter specyficzny dla danej kwalifikacji lub uniwersalny; mogą np. odnosić się do tzw. kompetencji kluczowych lub ogólnozawodowych.</p> <p>Źródło: Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, Dz.U. 2016 poz. 64.</p>
kompetencje	<p>zdolność podejmowania określonych działań i wykonywania zadań z wykorzystaniem efektów uczenia się i własnych doświadczeń. Dlatego kompetencji nie można utożsamiać z efektami uczenia się. Termin kompetencje – w zależności od kontekstu – może oznaczać m.in.: zakres działania, zakres uprawnień do podejmowania decyzji, merytoryczne przygotowanie do wykonania określonego zadania.</p> <p>Źródło: Słownik Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, IBE, Warszawa, 2016.</p>
kompetencje kluczowe	<p>na szczeblu Unii Europejskiej określono osiem kompetencji kluczowych, które stanowią połączenie wiedzy, umiejętności i postaw uważanych za niezbędne dla potrzeb samorealizacji i rozwoju osobistego, aktywnego obywatelstwa, integracji społecznej oraz zatrudnienia. Należą do nich:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) porozumiewanie się w języku ojczystym; 2) porozumiewanie się w językach obcych; 3) kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne; 4) kompetencje informatyczne; 5) umiejętność uczenia się; 6) kompetencje społeczne i obywatelskie; 7) inicjatywność i przedsiębiorczość; 8) świadomość i ekspresja kulturalna. <p>Źródło: Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/962/WE z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie, Dz.U. L 394, 30.12.2006.</p>

kompetencje personalne i społeczne	<p>trzytnaście kompetencji wspólnych dla wszystkich zawodów szkolnictwa zawodowego, które uczący się nabywa w procesie kształcenia zawodowego, opisanych zgodnie z ideą europejskich ram kwalifikacji, w języku efektów kształcenia – uczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) przestrzega zasad kultury i etyki; 2) jest kreatywny i konsekwentny w realizacji zadań; 3) potrafi planować działania i zarządzać czasem 4) przewiduje skutki podejmowanych działań; 5) ponosi odpowiedzialność za podejmowane działania 6) jest otwarty na zmiany; 7) stosuje techniki radzenia sobie ze stresem; 8) aktualizuje wiedzę i doskonali umiejętności zawodowe; 9) przestrzega tajemnicy zawodowej; 10) negocjuje warunki porozumień 11) jest komunikatywny 12) stosuje metody i techniki rozwiązywania problemów 13) współpracuje w zespole. <p>Źródło: Opracowano z wykorzystaniem zapisów <i>Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach</i> (Dz.U. 2017 poz. 860).</p>
osiągnięcie	<p>wyodrębniony zbiór efektów uczenia się, których uzyskanie zostało potwierdzone w walidacji, stanowiący część wymagań dla danej kwalifikacji rynkowej.</p> <p>Źródło: Słownik <i>Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji</i>, IBE, Warszawa 2016, s. 38; <i>Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET) (2009/C 155/02)</i>, Dz.U. C 155 z 08.07.2009 r.</p>
przenoszenie osiągnięć	<p>w kontekście Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji przenoszenie osiągnięć oznacza uznawanie przez instytucję certyfikującą pozytywnego wyniku walidacji (poszczególnych zestawów efektów uczenia się), która została przeprowadzona przez inne instytucje.</p> <p>Źródło: Słownik <i>Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji</i>, IBE, Warszawa 2016.</p>
rynek edukacyjny	<p>to rodzaj rynku, reguły gry określające równowagę między podażą szkół i instytucji edukacyjnych (ofert edukacyjnych) a popytem uczniów (studentów), które są powszechne, uważane przez społeczeństwo za uczciwe, sprawiedliwe i adekwatne. Rynek obejmuje wszystkich kupujących i sprzedających, których decyzje są wzajemnie uzależnione, kształtują podaż i popyt oraz wpływają na poziom cen i jakość usług.</p> <p>Źródło: Kujda M., <i>Podstawy ekonomii</i>, Wyd. FOSZE, Rzeszów 1997.</p>

system edukacji	<p>w szerokim ujęciu na system edukacyjny składają się: ludzie, procesy i instytucje działające na rzecz kształcenia, doksztalcenia, adaptacji społecznej i resocjalizacji. Jego elementami są instytucje edukacyjne, przepisy prawne, procesy dydaktyczne, nauczyciele, uczniowie, studenci. Systemy edukacyjne ponoszą odpowiedzialność za wyposażenie absolwentów szkół w wiedzę, umiejętności i postawy, które pozwolą im znaleźć właściwe miejsce na rynku pracy. W Polsce system edukacyjny jest zarządzany przez dwie instytucje centralne: Ministerstwo Edukacji Narodowej (Ustawa o systemie oświaty) oraz Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Ustawa prawo o szkolnictwie wyższym).</p> <p>Źródło: na podstawie Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572, Nr 273 poz. 2703 i Nr 281 poz. 2781 z późn. zm.; Dz.U. z 2005 r. Nr 164 poz. 1365 z późn. zm.</p>
uczenie się	<p>to proces, w którym: na drodze poznania, doświadczenia i ćwiczenia powstają nowe struktury wiedzy, umiejętności, nawyki i postawy, czyli dokonuje się pewna zmiana osoby.</p> <p>Źródło: Okoń W., <i>Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej</i>, Żak, Warszawa 2003.</p>
uczenie się nieformalne	<p>uzyskiwanie efektów uczenia się poprzez różnego rodzaju aktywność poza edukacją formalną i edukacją pozaformalną, np. samodzielne uczenie się, uczenie się w wyniku pracy zawodowej, podczas wykonywania obowiązków domowych, realizując zainteresowania pozazawodowe.</p> <p>Źródła: Słownik <i>Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji</i>, IBE, Warszawa 2016, s. 47; <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.</p>
uczenie się przez całe życie (Lifelong Learning)	<p>koncepcja uczenia się obejmująca rozwój indywidualny i rozwój cech społecznych we wszystkich formach i wszystkich kontekstach – w systemie formalnym, tj. w szkołach, placówkach kształcenia zawodowego, uczelniach i placówkach kształcenia dorosłych, oraz w ramach kształcenia nieformalnego, a więc w domu, w pracy i w społeczności.</p> <p>Źródło: <i>Lifelong learning for all. Meeting of the Education Committee at Ministerial Level</i>, 16–17 January 1996, OECD, Paryż 1996.</p>
umiejętności	<p>przyswojone w procesie uczenia się zdolność do wykonywania zadań i rozwiązywania problemów właściwych dla dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.</p> <p>Źródło: <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.</p>
wiedza	<p>zbiór opisów obiektów i faktów, zasad, teorii oraz praktyk, przyswojonych w procesie uczenia się, odnoszących się do dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.</p> <p>Źródło: <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.</p>

OBSZAR: PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO-ZAWODOWYCH

awans zawodowy	<p>przejście pracownika na wyższe stanowisko, osiągnięcie wyższego szczebla w hierarchii zawodowej, osiągnięcie wyższej grupy osobistego zaszczerowania, a także zwiększenie odpowiedzialności za wykonywaną pracę, często zwiększenie udziału we władzach zakładu i podniesienie prestiżu społecznego. Awans zawodowy pracownika zależy od wykształcenia, zdolności, chęci do pracy, umiejętności zawodowych, aspiracji zawodowych, wiadomości, odpowiedzialności, uznania przełożonych, chęci doskonalenia się oraz umiejętności współdziałania i współżycia z ludźmi.</p> <p>Źródło: Nowacki T.W., Korabiowska-Nowacka K., Baraniak B., <i>Nowy słownik pedagogiki pracy</i>, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Warszawa 2000.</p>
całozyciowe poradnictwo kariery	<p>proces umożliwiający obywatelom w każdym wieku i w każdym punkcie ich życia określenie ich zdolności, kompetencji i zainteresowań potrzebnych do podejmowania decyzji edukacyjnych, szkoleniowych i zawodowych oraz zarządzania własnymi ścieżkami edukacji i pracy. Całozyciowe poradnictwo kariery obejmuje całą gamę indywidualnych i grupowych aktywności odnoszących się do udzielania informacji zawodowej, doradzania, określania kompetencji, wspierania i nauczania podejmowanych decyzji oraz kształtowania umiejętności niezbędnych do zarządzania karierą edukacyjno-zawodową.</p> <p>Źródło: Wanna J., McCartly J., <i>Doskonalenie polityki i systemów poradnictwa przez całe życie. Stosowanie wspólnych europejskich narzędzi referencyjnych</i>, Luksemburg 2006.</p>
decyzja	<p>rozstrzygnięcie w sytuacji, gdy istnieje dwie lub więcej możliwości rozwiązania trudności.</p> <p>Źródło: Nowacki T.W., Korabiowska-Nowacka K., Baraniak B., <i>Nowy słownik pedagogiki pracy</i>, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Warszawa 2000.</p>
doradztwo zawodowe	<p>uporządkowane i zaplanowane działania mające na celu wspieranie uczniów klas VII–VIII szkoły podstawowej i szkół ponadpodstawowych w procesie świadomego i samodzielnego podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych.</p>
działania związane z doradztwem zawodowym	<p>ogół zaplanowanych i systematycznych działań podejmowanych przez przedszkole, szkołę lub placówkę, których celem jest przygotowanie i wspieranie uczniów w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych. Obejmują one m.in. zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego, zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu, wspomaganie uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu w trakcie bieżącej pracy z uczniami, działania skierowane do rodziców i nauczycieli, współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym.</p> <p>Działania te realizowane są w:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedszkolach jako preorientacja zawodowa; • klasach I–VI szkoły podstawowej jako orientacja zawodowa; • klasach VII i VIII szkoły podstawowej oraz szkołach ponadpodstawowych i placówkach jako doradztwo zawodowe.

kariera zawodowa	<p>przebieg pracy zawodowej człowieka w ciągu jego życia, wyznaczony „ścieżką awansową” w zawodzie lub przechodzeniem do innego rodzaju pracy. Kariera lub droga zawodowa, w połączeniu z koncepcjami rozwoju zawodowego, stanowi jedno z podstawowych pojęć teorii kształcenia zawodowego.</p> <p>Aktualnie kariera zawodowa pojmowana jest dość szeroko – jako ogół ról i zadań życiowych podejmowanych przez człowieka. Odnosi się zatem zarówno do życia zawodowego, jak i osobistego. Ważnym aspektem kariery jest umiejętność godzenia tych dwóch sfer (zawodowej i rodzinnej).</p> <p>Źródło: Nowacki T.W., Korabiowska-Nowacka K., Baraniak B., <i>Nowy słownik pedagogiki pracy</i>, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Warszawa 2000.</p>
orientacja zawodowa	ogół działań o charakterze dydaktyczno-wychowawczym ukierunkowanych na kształtowanie u uczniów klas I–VI szkoły podstawowej pozytywnej i proaktywnej postawy wobec pracy i edukacji poprzez poznawanie i rozwijanie własnych zasobów oraz nabywanie wiedzy na temat zawodów i rynku pracy
planowanie	<p>jest to projektowanie zadań i czynności, którego wynikiem jest plan, stanowiący końcowy etap do przygotowania przyszłych działań praktycznych.</p> <p>Źródło: Nowacki T.W., Korabiowska-Nowacka K., Baraniak B., <i>Nowy słownik pedagogiki pracy</i>, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Warszawa 2000.</p>
postawa proaktywna	gotowość podmiotu do podejmowania działań z własnej inicjatywy warunkowana potrzebą autonomicznego kształtowania kluczowych obszarów/dziedzin życia; postawa proaktywna zakłada odpowiedzialność podmiotu za podejmowane decyzje, w tym decyzje edukacyjno-zawodowe.
preorientacja zawodowa	ogół działań o charakterze wychowawczym, podejmowanych przez nauczycieli i rodziców, ukierunkowanych na zbliżanie dzieci w wieku przedszkolnym do środowiska pracy.
rozwój zawodowy	<p>doskonalenie osobowości zawodowej na skutek wykonywanej pracy zawodowej i związanej z tym edukacji.</p> <p>Źródło: Wołk Z., <i>Całozyciowe poradnictwo zawodowe</i>, Wydawnictwo Uniwersytet Zielonogórski, Zielona Góra 2007.</p>
środowisko pracy	zespół czynników materialnych, osobowych i społecznych opisujących i warunkujących pracę podmiotu i/lub grupy. Praca zaś to szereg czynności podejmowanych przez człowieka wymagających od niego zaangażowania, a służących zaspokojeniu potrzeb własnych i otoczenia.
wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego (WSDZ)	celowe, uporządkowane i wzajemnie powiązane działania związane z doradztwem zawodowym podejmowane przez daną szkołę lub placówkę, zaplanowane na cały cykl kształcenia.
zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego	zajęcia grupowe organizowane dla uczniów klasy VII i VIII szkoły podstawowej, branżowej szkoły I stopnia, liceum ogólnokształcącego i technikum (ustawa <i>Prawo oświatowe</i> z dnia 14 grudnia 2016 r., art. 109.1. pkt 7), których wymiar określa <i>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół</i> .

zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu	zajęcia indywidualne i grupowe prowadzone w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej (ustawa <i>Prawo Oświatowe</i> z dnia 14 grudnia 2016 r., art. 109.1. pkt 5 oraz <i>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach</i>).
---	--

Proponowane scenariusze
zajęć z uczniami, spotkań z rodzicami
oraz spotkań rady pedagogicznej
do przykładowego programu
orientacji zawodowej dla klas IV-VI szkoły podstawowej

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

ZAŁĄCZNIK 3

PROPONOWANE SCENARIUSZE ZAJĘĆ Z UCZNIAMI, SPOTKAŃ Z RODZICAMI ORAZ SPOTKAŃ RADY PEDAGOGICZNEJ DO PRZYKŁADOWEGO PROGRAMU ORIENTACJI ZAWODOWEJ DLA KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Wstęp

Zaproponowane w ramach programu scenariusze są przykładami, w jaki sposób można przeprowadzać zajęcia z uczniami lub zorganizować szkolne czy pozaszkolne działania związane z orientacją zawodową, aby realizować przyjęte w programie cele szczegółowe. Uzupełnieniem są propozycje dotyczące prowadzenia spotkań z rodzicami i spotkania zespołu nauczycieli klas IV–VI, które mogą pomóc w planowaniu i realizacji działań szkoły w obszarze orientacji zawodowej.

Proponowane scenariusze zajęć z uczniami zostały opracowane z myślą o ich realizacji podczas zajęć edukacyjnych, zajęć z wychowawcą oraz innych zajęć (wynikających z rozporządzenia w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej¹), w ramach których prowadzący wspierają uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu. W każdym scenariuszu autorzy rekomendują rodzaj zajęć.

Prowadzący zajęcia lub spotkania może przeprowadzić je zgodnie ze scenariuszem, dostosowując proponowane sytuacje dydaktyczne do potrzeb i możliwości uczestników, może wybrać niektóre sytuacje i uzupełnić je własnymi albo potraktować scenariusz jako inspirację do zaplanowania innego przebiegu zajęć realizujących dany cel szczegółowy programu.

Poniżej przedstawiamy przypisanie załączonych scenariuszy zajęć z uczniami (lub działań związanych z orientacją zawodową) do poszczególnych celów szczegółowych programu. Zawiera ono także rekomendacje wykorzystania załączonych do innych programów scenariuszy realizujących analogiczne cele.

1. POZNAWANIE WŁASNYCH ZASOBÓW – uczeń:

- 1.1 określa własne zainteresowania, zdolności i uzdolnienia oraz kompetencje
 - *Ja – to znaczy kto?*
- 1.2 wskazuje swoje mocne strony oraz możliwości ich wykorzystania w różnych dziedzinach życia
 - *Moc jest ze mną – ja też jestem Supermanem*
- 1.3 podejmuje działania w sytuacjach zadaniowych i ocenia swoje działania, formułując wnioski na przyszłość
(rekomendujemy scenariusz z przykładowego programu orientacji zawodowej dla klas I–III szkoły podstawowej)
 - *Sprawne ręce mogą więcej, czyli jak zrobić coś z niczego*
- 1.4 prezentuje swoje zainteresowania i uzdolnienia na forum z zamiarem zaciekawienia odbiorców
 - *Dzień Kreatywnych Pasjonatów*
 - *Dzień Mistrza*

2. ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY – uczeń:

- 2.1 wymienia różne grupy zawodów i podaje przykłady dla poszczególnych grup, opisuje różne drogi dojścia do nich oraz podstawową specyfikę pracy w zawodach
 - *Nie tylko czas leczy rany – grupa zawodów medycznych*
 - *Cykl: Zawodowy Idol – składający się z trzech części: szablonu oraz dwóch przykładowych scenariuszy: – szablon do samodzielnego przygotowania zajęć z cyklu*

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2017 poz. 1591).

- Czy Picasso też był kiedyś dzieckiem?
- Czy płatki biegają przez płatki?
- *Kucharz, kelner dwa bratanki, czyli o podobieństwie zawodów*
- 2.2 opisuje, czym jest praca i jej znaczenie w życiu człowieka
 - *Po co mi ta praca?*
- 2.3 podaje czynniki wpływające na wybory zawodowe
 - *Zdrowy styl życia jako przygotowanie do pełnienia ról zawodowych*
 - *Wybieram ten zawód, bo...*
- 2.4 posługuje się przybarami, narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny
 - *I ty możesz zostać MacGyver'em*
- 2.5 wyjaśnia rolę pieniądza we współczesnym świecie i jego związek z pracą
 - *Jak oszczędzić pierwszy milion?*
- 3. RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE – uczeń:
 - 3.1 wskazuje na różne sposoby zdobywania wiedzy (korzystając ze znanych mu przykładów) oraz omawia swój indywidualny sposób nauki
 - *Kiedy zaczynamy się uczyć i kiedy kończymy?*
 - *Jak się uczyć szybciej i efektywniej – mój indywidualny styl uczenia się*
 - *Kolorowa podróż po świecie edukacji*
 - *Umiejętności – od przeszłości do przyszłości*
 - 3.2 wskazuje przedmioty szkolne, których lubi się uczyć
 - *Przedmioty, które lubię – jako drogowskazy zawodowe*
 - 3.3 samodzielnie dociera do informacji i korzysta z różnych źródeł wiedzy
(rekomendujemy scenariusz z przykładowego programu doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej)
 - *W szkole czy poza szkołą? Gdzie się uczymy*
- 4. PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO-ZAWODOWYCH – uczeń:
 - 4.1 opowiada o swoich planach edukacyjnych i zawodowych
(rekomendujemy scenariusz z przykładowego programu orientacji zawodowej dla klas VII–VIII szkoły podstawowej)
 - *Kim chcę zostać w przyszłości*
 - 4.2 planuje swoje działania (lub działania grupy), wskazując szczegółowe czynności i zadania niezbędne do realizacji celu
 - *Gotowi? Trzy, dwa, jeden, SMART!*
 - 4.3 próbuje samodzielnie podejmować decyzje w sprawach związanych zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio (otoczenie) z jego osobą
(rekomendujemy scenariusz z przykładowego programu orientacji zawodowej dla klas I–III szkoły podstawowej)
 - *W centrum handlowym*

Do realizacji przykładowego programu orientacji zawodowej dla klas VI–VI szkoły podstawowej można wykorzystywać także scenariusze z przykładowego programu orientacji zawodowej dla klas I–III szkoły podstawowej oraz przykładowego programu doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej.

Proponowane scenariusze zajęć z uczniami

**Fundusze
Europejskie**
Wiedza Edukacja Rozwój

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą

TEMAT: Ja – to znaczy kto?

CEL OGÓLNY: Określanie własnych zainteresowań, zdolności i uzdolnień oraz kompetencji.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- wskazuje swoje zainteresowania jako mocne strony;
- opisuje znaczenie zainteresowań w procesie wyboru zawodu;
- podaje przykłady zawodów, w których przydatne są określone zainteresowania;
- podejmuje próbę zaplanowania rozwoju własnych zainteresowań.

METODY PRACY:

- kalambury;
- opis przypadku;
- rozmowa kierowana;

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- długopisy (dla każdego ucznia);
- tablica, flipchart;
- masa samoprzylepna;
- kolorowe karteczki post-in (po 3 dla każdego ucznia);
- *Historia Jasia i Stasia* – Załącznik 1 (dla prowadzącego);
- *Tabela zawodów* – Załącznik 2 (po 1 egz. dla każdej grupy);
- *Plan działań* – Załącznik 3 (po 1 egz. dla każdego ucznia).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Dla prowadzącego:

Krzesła powinny być ustawione w dużym kręgu.

1. Pasjonaci są wśród nas. Kalambury

- a. Nauczyciel rozdaje każdemu uczniowi po trzy karteczki post-in i długopis. Zadaniem uczniów jest napisanie na karteczkach odpowiedzi na następujące pytania: *Czym się interesujesz? Jaką masz pasję? Jak najchętniej spędzasz wolny czas?* Ważne, by na jednej karteczce uczniowie napisali tylko jedną odpowiedź: moja pasja/zainteresowanie/co lubię robić.
- b. Następnie wrzucają karteczki do pudełka, kolejno losują karteczki i pantomimicznie prezentują wylosowane zainteresowania/pasje. Pozostali uczniowie odgadują, jakie to jest zainteresowanie/pasja oraz odgadują – czyja jest może być karteczka.
- c. Na koniec zabawy uczniowie przyklejają wszystkie karteczki na tablicy i z pomocą nauczyciela porządkują swoje zainteresowania/pasje poprzez tworzenie tematycznych kategorii zainteresowań (np. zainteresowania muzyczne, zainteresowania przyrodnicze, zainteresowania sportowe).

Dla prowadzącego:

Wskazane jest, aby zachęcać uczniów ale nie przymuszać, do pokazywania wylosowanych zainteresowań/pasji oraz stworzyć klimat przyjazny i akceptujący klimat.

2. Rola zainteresowań

- Nauczyciel zadaje klasie pytania: *Dlaczego warto mieć zainteresowania? W jaki sposób posiadane zainteresowania mogą być przydatne w pracy zawodowej?*
- Nauczyciel zachęca uczniów, by podali przykłady osób z bliższego lub dalszego otoczenia, które wykorzystały swoje zainteresowania w przyszłej pracy zawodowej. Nauczyciel może również posłużyć się przykładem *Historii Jasia i Stasia* (Załącznik 1), omawiając wspólnie z dziećmi wpływ zainteresowań obu chłopców na ich wybory zawodowe (uczniowie najpierw próbują sami odgadnąć zawody, przedstawiają swoje pomysły).

3. Zainteresowania a zawody

- Nauczyciel dzieli uczniów na tyle zespołów, ile zostało w klasie opracowanych tematycznych kategorii zainteresowań uczniów. Każdemu zespołowi przyporządkowuje jedną z kategorii zainteresowań (np. zainteresowania muzyczne, zainteresowania przyrodnicze, zainteresowania sportowe) wypracowanych w poprzednim ćwiczeniu. W odniesieniu do danej kategorii każda grupa wypełnia kartę pracy – *Tabela zawodów* (Załącznik 2). Do lewej kolumny uczniowie wpisują grupę zainteresowań. W prawej kolumnie wpisują zawody, w których te zainteresowania mogą być realizowane. Nauczyciel motywuje uczniów do dopisywania zawodów do tabeli i podawania przykładów, w jakich zawodach poszczególne zainteresowania można realizować.

Dla prowadzącego:

Warto motywować uczniów do przytaczania jak największej liczby zawodów.

- Uczniowie odczytują na forum klasy wyniki swojej pracy (jedna grupa przedstawia zawody przypisane do jednego rodzaju zainteresowań), zapisując w tabeli – przygotowanej wcześniej przez nauczyciela na papierze flipchart – swoje propozycje zawodów. Pozostałe grupy mogą uzupełniać tę listę.
- Uczniowie wybierają z listy zawody, które wydają im się interesujące, które mogliby wykonywać w przyszłości. Chętni uczniowie omawiają na forum swoje wybory, mówią o planach zawodowych.

4. Rozwijam swoje pasje

- Nauczyciel wprowadza do ćwiczenia, zadając pytania: *Jak odkrywaliście wasze zainteresowania? Jakie inne sytuacje mogą jeszcze wpływać na to, że odkrywamy swoje zainteresowania? Na ile zainteresowania mogą się zmieniać w ciągu naszego życia?*
- Uczniowie podają przykłady takich działań, wypisując je na tablicy (np.: zapisanie się do kółek zainteresowań, uniwersytetu dziecięcego, do klubu sportowego czy domu kultury, czytanie literatury, praca własna w domu).
- Nauczyciel motywuje do podawania przykładów sytuacji jakie wpływają na odkrywanie zainteresowań, proponuje zadanie domowe – uczniowie zastanawiają się wspólnie z rodzicami, co mogą zrobić, aby odkryć/rozwinąć swoje zainteresowania, w jaki sposób rodzice (lub inne osoby z otoczenia) mogliby im w tym pomóc. Sporządzają kartę ćwiczeń *Plan działań* (Załącznik 3), który byłby potem realizowany przez rodzinę.

Dla prowadzącego:

Kontynuację scenariusza zajęć dla uczniów *Ja – to znaczy kto?* stanowi scenariusz spotkania z rodzicami *Rodzic wie najlepiej. Decyzje edukacyjno-zawodowe mojego dziecka*.

ZAŁĄCZNIK 1

Historia Jasia i Stasia

Jaś i Staś to dwaj przyjaciele. Byli uczniami tej samej klasy, siedzieli w jednej ławce, chętnie pomagali sobie w nauce. Mimo że chłopcy przyjaźnili się od kilku lat, mieli zupełnie inne zainteresowania.

Jaś interesował się komputerami. Najbardziej lubił gry. Pamięta swoją pierwszą grę komputerową, którą dostał od rodziców na „Gwiazdkę”. Zafascynowała go w niej przede wszystkim muzyka, grafika, a także przepiękne kolory. Od tej pory Jaś próbował sam komponować krótkie utwory na keyboardzie, uczył się rysunku, żeby poznać budowę człowieka i móc samemu tworzyć bohaterów gier.

Staś to zapalony przyrodnik. W jego domu zawsze były jakieś zwierzęta: pies, kot, biała myszka, papużki, a nawet wąż. Chłopiec lubił się nimi opiekować, obserwować ich zachowanie i zwyczaje. Chętnie oglądał filmy przyrodnicze i kupował książki o tej tematyce.

*Kiedy Jaś został Janem, a Staś Stanisławem musieli podjąć decyzję o wyborze zawodu.
Jak myślicie – jakie zawody wybrali chłopcy, kiedy dorośli?*

Odpowiedź:

***Jaś został grafikiem komputerowym.** Pracuje w dużej firmie graficznej, w której zajmuje się tworzeniem animacji 3D. Po pracy komponuje muzykę elektroniczną i marzy o stworzeniu takiej gry dla dzieci, która dawałaby im wiele radości, która jednocześnie pozwalałaby im się rozwijać i przy której mogłyby spędzać czas wspólnie z rodzicami i rodzeństwem.*

***Staś został lekarzem weterynarii.** Mimo że w dzieciństwie miał zawsze nieduże zwierzątka, jego pasją są konie. Pracuje w słynnej stadninie i opiekuje się końmi startującymi w wyścigach. Zdobył uprawnienia instruktora jeździectwa i marzy o otwarciu własnej szkółki jeździeckiej dla dzieci.*

ZAŁĄCZNIK 2

Tabela zawodów

TABELA ZAWODÓW	
GRUPA ZAINTERESOWAŃ	ZAWODY

ZAŁĄCZNIK 3**Plan działań****Plan działań**

Zainteresowanie	Co mogę zrobić, żeby je odkryć/rozwinąć?	Kiedy mogę to zrobić?	Kto może mi w tym pomóc?

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą

TEMAT: Moc jest ze mną – ja też jestem Supermanem.

CEL OGÓLNY: Wskazywanie swoich mocnych stron oraz możliwości ich wykorzystania w różnych dziedzinach życia.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- wskazuje swoje mocne strony oraz możliwości ich wykorzystania w różnych dziedzinach życia;
- podaje przykłady zawodów, w których przydatne są określone mocne strony;
- podejmuje próbę zaplanowania rozwoju swoich mocnych stron.

METODY PRACY:

- autorefleksja;
- praca w grupach;
- wizualizacja;
- rozmowa kierowana.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- *Rebus: Superman* – Załącznik 1 (plansza);
- 3 kolory kartek w formacie A5 – po jednej dla każdego ucznia;
- 3 kolorowe kartki w formacie A5 dla każdego ucznia (kolory kartek powinny być różne);
- „Odłotowy” wehikuł – Załącznik 2 (historyjka);
- długopisy (dla każdego uczestnika).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Man, który jest super!

- a. Nauczyciel pokazuje klasie planszę z rebusem, którego rozwiązaniem jest hasło: *Superman* (Załącznik 1); uczniowie odgadują hasło, a jeden z uczniów zapisuje je na tablicy.
- b. Prowadzący zadaje dzieciom pytania:
 - Kim był Superman?
 - Jak wyglądał?
 - Z czego zasłynął?
 - Dzięki czemu mógł robić to, co robił?
 - Jak każdy z nas może odkryć w sobie „moc” – czyli swoje mocne strony?

2. Moje plusy

Dla prowadzącego:

Uczniowie wypełniają karty ćwiczeń samodzielnie, w milczeniu, nie zaglądając do kart kolegów.

- a. Uczniowie dobierają się w trzyosobowe grupy. Nauczyciel rozdaje każdemu uczniowi po 3 różnokolorowe kartki A5. Podaje polecenie: *Proszę, napisz na swoich kolorowych kartach następujące nagłówki: na jednej kartce – „Karta 1. Moje plusy”, na drugiej – „Karta 2. Twoje plusy” (dla kolegi/koleżanki z prawej strony), a na trzeciej – „Karta 3. Twoje plusy” (dla kolegi/koleżanki z lewej strony).* Prowadzący podaje polecenie: *Wyobraź sobie, że jesteś na wycieczce szkolnej, w której biorą również udział uczniowie z innych klas. Nie wszystkich znasz. Chciałbyś, aby nowi koledzy poznali Cię z jak najlepszej strony.*

Co im o sobie powiesz? Wypisz na Karcie 1 swoje trzy mocne strony/swoje „plusy”. Mogą to być cechy charakteru, cechy fizyczne, umiejętności, posiadane wiadomości z jakiejś dziedziny, osiągnięcia itp.

Po wypisaniu swoich mocnych stron (Karta 1. Moje plusy) uczniowie odwracają zapisaną kartę tak, aby nie było widać, co jest na niej napisane i odkładają obok.

b. Uczniowie wypełniają Kartę 2. Twoje plusy.

Prowadzący podaje kolejne polecenie: *Wyobraź sobie, że nadal jesteś na tej samej wycieczce szkolnej. Nie wszyscy jeszcze znają kolegę (koleżankę) siedzącego po twojej prawej stronie, więc postanowiłeś przedstawić go z jak najlepszej strony. Co im o nim/niej powiesz? Wypisz na Karcie 2 jego 3 mocne strony.*

Po wypisaniu mocnych stron, uczniowie odwracają zapisaną Kartę 2 tak, aby nie było widać, co jest na niej napisane i podają ją opisywanej osobie.

c. Nauczyciel podaje kolejne polecenie: *Wyobraź sobie, że na tej samej wycieczce szkolnej jest również twój drugi kolega (koleżanka) – siedzący po twojej lewej stronie – którego także nie znają inni uczniowie. Jemu/jej też chciałbyś pomóc w nawiązaniu nowych znajomości. Co o nim/niej powiesz, żeby przedstawić go/ją z jak najlepszej strony? Wypisz na Karcie 3 jego/jej 3 zalety.*

Po wypisaniu mocnych stron uczniowie odwracają Kartę 3 tak, aby nie było widać, co jest na niej napisane i podają ją opisywanej osobie.

d. Po otrzymaniu wszystkich kart ćwiczeń każdy z uczniów odwraca je tak, aby widzieć tekst i w ciszy odczytuje wypisane na nich informacje, porównując mocne strony zauważone przez siebie i kolegów/koleżanki z grupy.

- e. Chętni uczniowie dzielą się z klasą refleksjami i wnioskami, wynikającymi z powyższego porównania:
- *Które mocne strony przypisane mi przez kolegów zgadzają się z tymi, które wymieniłem w „Karcie 1. Moje plusy”?*
 - *Czego nowego dowiedziałem się o sobie?*
 - *Co mnie zaskoczyło?*
 - *W jakich zawodach/dziedzinach życia są ważne moje mocne strony?*

3. „Odlotowy” wehikuł

- a. Uczniowie siadają w wybranym przez siebie miejscu (może być na podłodze) w wygodnej pozycji.
- b. Nauczyciel prosi, aby uczniowie przymknęli oczy i w ciszy wysłuchali opowieści, starając się wyobrazić sobie wszystko to, o czym mówi historyjka.
- c. Nauczyciel czyta dzieciom historyjkę: „Odlotowy” wehikuł (Załącznik 2).
- d. Chętni uczniowie opowiadają na forum klasy o swoich wyobrażeniach.

Dla prowadzącego:

Ćwiczenie powinno zostać przeprowadzone w warunkach, w których nic nie będzie zakłócało jego przebiegu. Tekst należy odczytywać spokojnym głosem, w wolnym tempie, aby dać uczniom czas na zwizualizowanie poleceń (szczególnie w trakcie czytania końcowych pytań). W przypadku pojawienia się krytykowania się nawzajem czy żartów z wypowiedzi kolegów, warto porozmawiać o wartości różnych marzeń, o ich różnych znaczeniach dla różnych osób itp. Podczas ćwiczenia można w tle puścić cichą muzykę relaksacyjną, korzystając np. ze strony: <http://www.bensound.com/royalty-free-music>.

4. Dowiedz się więcej o swoich mocnych stronach

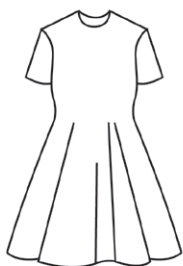
Nauczyciel zachęca uczniów, aby rozmawiali z rodzicami, doradcą zawodowym, psychologiem/pedagogiem szkolnym lub wychowawcą na temat swoich mocnych stron i tego, jak mogą je wykorzystać w różnych sytuacjach życiowych, w tym – w przyszłej pracy zawodowej.

NETOGRAFIA:

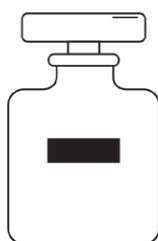
Wyszukiwarka utworów, <http://www.bensound.com/royalty-free-music> [dostęp: 13.11.2016].

ZAŁĄCZNIK 1

Rebus: Superman

+

+

- K I E N K A -

- F U M Y -

- D A R Y N K A -

ZAŁĄCZNIK 2

„Odlotowy” wehikuł

Wyobraź sobie, że znajdujesz się na pięknej leśnej polanie. Jest ciepły, pogodny dzień, świeci słońeczko, wieje lekki wietrzyk, ptaszki śpiewają, a ty spacerujesz po miękkiej trawie, podziwiasz kwiatki, obserwujesz motylki. Jest przyjemnie.

Gdy tak sobie chodzisz, w pewnej chwili spostrzegasz dziwny pojazd ukryty za wielkim krzewem. Zaciekawiony podchodzisz bliżej i czytasz widniejący na nim napis: „Wehikuł czasu”. Słyszałeś kiedyś, że wehikuł służy do przemieszczania się w czasie – do wędrówki w naszą przeszłość i przyszłość. Wiesz, że to tylko fantazja, ale bardzo ciekawi cię, jak będzie wyglądało twoje życie za 20 lat, jaki zawód będziesz wykonywał, kiedy dorośniesz, dlatego postanawiasz „puścić wodze wyobraźni” i wypróbować tajemniczy pojazd.

Otwierasz drzwi, wchodzisz do środka, siadasz w wygodnym fotelu, zapinasz pas bezpieczeństwa, naciskasz guzik z liczbą „20”, a po nim przycisk z napisem: „Start” i rozpoczynasz ekscytującą podróż....

Po kilku chwilach czujesz, że wehikuł wytraca prędkość aż w końcu zupełnie się zatrzymuje, drzwi otwierają się szeroko i ... co widzisz?

Gdzie pracujesz?

Co robisz w pracy?

Z jakimi ludźmi pracujesz?

Jak wykorzystasz w pracy swoje mocne strony?

A teraz otwórz oczy i – jeśli chcesz – opowiedz nam o tym, co widziałeś

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą

TEMAT: Dzień Kreatywnych Pasjonatów.

CELE OGÓLNE: Prezentowanie swoich zainteresowań i uzdolnień na forum z zamiarem zaciekawienia odbiorców.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Uczeń:

- prezentuje swoje pasje i zainteresowania w sposób twórczy;
- wskazuje powiązania między zainteresowaniami/pasjami a przyszłym zawodem oraz korzyści wynikające z posiadania zainteresowań dla kariery zawodowej;
- projektuje scenariusz prezentowania zainteresowań i pasji w sposób kreatywny, z odniesieniem do zawodu, który je rozwija.

METODY PRACY:

- metoda projektu;
- praca w grupach;
- bank pomysłów;
- plakat (mapa myśli).

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- arkusze papieru flipchart;
- masa samoprzylepna;
- czyste kartki papieru formatu A4;
- długopisy lub mazaki.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Szukamy pomysłów

- a. Nauczyciel informuje uczniów, że w szkole odbędzie się Dzień Kreatywnych Pasjonatów, podczas którego uczniowie będą mieli możliwość zaprezentowania swoich pasji, poprzez powiązanie ich z zawodami. Przygotowanie do prezentacji na forum szkoły pasji, zainteresowań czy hobby przez uczniów odbędzie się w formie projektu, który będą realizować uczniowie w grupach. Pasje i zawody powinny być przedstawione w jak najciekawszy sposób. Nauczyciel podaje datę wydarzenia szkolnego.
- b. Chętni uczniowie przytaczają na forum klasy przykłady swoich pasji, nauczyciel zapisuje je na arkuszach papieru flipchart (po jednym przykładzie na każdym arkuszu), a następnie – za pomocą masy samoprzylepnej – przykleja arkusze w różnych miejscach sali lekcyjnej.
- c. Uczniowie ustawiają się w pobliżu arkusza, na którym zapisana jest pasja najbliższa uczniowi (proponowany zapis: *gotowanie, majsterkowanie, fotografowanie, informatyka, sport* itp.). Utworzone w ten sposób grupy będą wspólnie pracować nad zadaniem.

Dla prowadzącego:

Uczniowie, którzy mają problemy z identyfikacją swoich zainteresowań, pasji (lub ich po prostu nie mają) – przyłączają się do dowolnej grupy, wspomagając pracę zespołu.

2. Co dwie głowy to nie jedna... – od pasji do zawodu

- Nauczyciel krótko wprowadza uczniów w temat roli zainteresowań w wyborze zawodu. Zwraca uwagę na korzyści z powiązań między pasjami a zadowoleniem i satysfakcją z pracy, przekładającym się na przyszły rozwój karier zawodowych (m.in. podaje znane przykłady). Rozdaje uczniom arkusze papieru flipchart, czyste kartki, flamastry lub długopisy. Uczniowie w wyłonionych grupach (wg ww. kryterium) generują pomysły, w jakich zawodach można rozwijać obecne zainteresowania, pasje czy hobby. Swoje pomysły zapisują w postaci mapy myśli, tworząc plakaty.
- Na czystych kartkach papieru uczniowie projektują, korzystając z pomysłów zespołu – w jaki sposób można – kreatywnie i interesująco dla odbiorców – zaprezentować na forum szkoły wyłonione zainteresowania i pasje, odnosząc je do korzyści dla przyszłości zawodowej (proponowany kierunek: *Jak moje zainteresowania wykorzystam w zawodzie...? Jak moja pasja wpłynie na moją karierę?*).

Dla prowadzącego:

Prowadzący wspiera prace grup, wspomagając uwalnianie pomysłów i swobodę kreatywności uczniów; ważną rolę prowadzącego jest ukierunkowanie pracy uczniów na zagadnienia związane z informacją zawodową i projektowaniem wyboru zawodu.

3. Od pomysłu do realizacji

- Nauczyciel informuje uczniów, że przygotowane przez nich prezentacje mogą przybierać różne formy: pokazu, wykładu, zabawy itd. Uczniowie mogą też przygotować materiały promocyjne – plakaty, ulotki dotyczące wydarzenia. Uczniowie powinni postarać się, aby prezentacje miały nietypowy, zaskakujący charakter.
- Nauczyciel, wspólnie z uczniami, ustala role, podział zadań, harmonogram przygotowań oraz terminy konsultacji związanych z realizacją (zgodnie z zasadami i metodyką organizacji i realizacji projektu). Prosi liderów grup/zespołów projektowych, by zebrali wypracowane mapy myśli i zapiski, które będą wykorzystywane na następnych zajęciach czy w kolejnych etapach prac zespołów. Zapowiada kontynuację zajęć przygotowujących przedsięwzięcie „Dzień Kreatywnych Pasjonatów” w ramach godzin z wychowawcą.

Dla prowadzącego:

Rekomenduje się wychowawcy – zainteresowanemu wykorzystaniem metody projektu do rozpoznawania, rozwijania i uwzględnienia zainteresowań w planach edukacyjno-zawodowych uczniów – pogłębienie wiedzy merytorycznej zawartej w materiałach wskazanych w bibliografii.

4. Pozwólmy sobie i innym na odpowiedź

W ramach ewaluacji prowadzący zadaje uczniom (mając na uwadze głównie potrzeby tych, którzy mają problemy z określeniem pasji i zainteresowań) pytania:

- Jak rozpoznać zainteresowania?
- Kto może wspomóc w rozpoznaniu zainteresowań?
- Co pomaga w rozwijaniu zainteresowań?
- Co dają nam: pasja, hobby i zainteresowania?

Nauczyciel w podsumowaniu wskazuje role i osoby: rodziców, rówieśników, nauczycieli oraz szkolnych specjalistów – jako doradców; zachęca do korzystania z ich doradztwa i obiektywnego spojrzenia na drzemiący (być może) potencjał zainteresowań, który warto rozpoznać i uwolnić, z korzyścią dla przyszłości zawodowej. Na przykładzie uczniów, którzy posiadają pasje, wskazuje też osobiste korzyści z ich realizacji, jak np.: radość, satysfakcja, rozwój umiejętności, wzrost samooceny, kreatywność oraz (w kontekście projektowanego wydarzenia szkolnego) – możliwość „zaistnienia” w środowisku szkolnym.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Mikina A., Zając B., Zając A. i inni, *Rozwój zainteresowań uczniów gimnazjum drogą do kariery. Innowacyjny program zajęć edukacyjnych z pakietem edukacyjnym* (materiały drukowane oraz CD), Wydawnictwo Ecorys Polska, Warszawa 2013, <https://zasobyip2.ore.edu.pl/pl/publications/download/1405> [dostęp: 13.11.2016].

SCENARIUSZ DZIAŁAŃ DORADCZYCH ZWIĄZANYCH Z ORIENTACJĄ ZAWODOWĄ W KLASACH IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ¹

TEMAT: Dzień Mistrza.

CEL OGÓLNY: Prezentowanie swoich zainteresowań i uzdolnień na forum z zamiarem zaciekawienia odbiorców.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- podejmuje aktywność zgodną ze swoimi zainteresowaniami;
- prezentuje swoje uzdolnienia, zainteresowania w sposób twórczy i niekonwencjonalny;
- rozpoznaje swoje zainteresowania, pasje i umiejętności.

METODY PRACY:

- ćwiczenia grupowe.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- 8 tekturowych pudełek;
- *Skrzynia pełna tajemnic* – Załączniki od 1A do 1I (po 1 egz.);
- wiersz J. Brzechwy *Katar* – Załącznik 2;
- stojak flipchart;
- arkusze papieru flipchart;
- mazaki;
- kartony formatu A4;
- słownik języka polskiego;
- słownik poprawnej polszczyzny;
- kartoniki z cyframi od 0 do 9 (po 10 dla każdej cyfry);
- kalkulator;
- linijka;
- atlas zwierząt;
- atlas roślin;
- aparat fotograficzny lub aparat w telefonie komórkowym;
- kredki;
- nożyczki;
- tamburyno, bębenek lub inny prosty instrument;
- chusta;
- farby;
- pędzle;
- kolorowa bibuła;
- dwa kawałki sznurka/liny długości ok. 20 m;
- małe piłeczki;
- 10 krzesel;
- 10 kręgli;
- plastelina;
- kilka kawałów materiału;
- kilka patyków;
- taśma klejąca;
- kilka torebek foliowych/papierowych;
- kilka skakanek;
- kilka piłek siatkowych;

¹ Scenariusz można wykorzystać do realizacji działań związanych z orientacją zawodową, organizując *Szkolny Dzień Mistrza*.

- kilka gwizdków;
- kilka hantli 1 kg;
- kilka kijków narciarskich;
- flet prosty;
- blaszane pudełko;
- grzechotka;
- trójkąt (triangel);
- cymbałki;
- drewniane pałeczki.

Dla prowadzącego:

Jeżeli nauczyciel nie dysponuje przedmiotami z powyższej listy, może je zamienić na inne – w zależności od możliwości i posiadanych zasobów.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:**1. Skrzynie pełne tajemnic**

- a. Nauczyciel rozstawia w różnych punktach sali 9 tekturowych pudełek – „skrzyń pełnych tajemnic”. W każdej z nich znajdują się różne przedmioty, które odzwierciedlają dany typ zainteresowań, a także kartonik z instrukcją – opisem zadania dla uczestników – Załączniki od 1A do 1I.
- b. Uczniowie, chodząc w milczeniu po sali, przyglądają się przedmiotom umieszczonym w „skrzyniach”, nauczyciel kolejno odczytuje instrukcje i prosi dzieci, aby ustawiły się obok tej „skrzyni”, która wydaje im się najbardziej interesująca.
- c. Uczniowie zgromadzeni przy jednej „skrzyni” tworzą zespół, który wspólnie wykona zadanie grupowe.

Dla prowadzącego:

W sytuacji, w której jedna ze „skrzyń” wzbudzi duże zainteresowanie i uzbiera się przy niej wielu uczniów, zaleca się rozważyć zaproponowanie pracy w mniejszych zespołach 3- lub 4-osobowych. Jeżeli uczeń będzie zainteresowany możliwością pracy samodzielnej, wówczas również może się tego podjąć.

- d. Uczniowie mogą zmienić decyzję co do wyboru „skrzyni”, ale tylko do czasu, zanim zespoły rozpoczną pracę. W przypadku gdyby któraś ze „skrzyń” nie została wybrana przez uczniów, nauczyciel zachęca do jej wykorzystania, jednak ostateczną decyzję pozostawia dzieciom.

2. To zadanie to wyzwanie!

Zespoły uczniów – postępując zgodnie z instrukcją i wykorzystując przedmioty ze swojej „skrzyni” – rozwiązują zadanie.

3. Pokaz Mistrzów!

Każda z grup kolejno prezentuje na forum efekty swojej pracy. Wytwory pracy grupowej umieszczane są w widocznym miejscu sali lekcyjnej. „Reporterzy” wykonują zdjęcia procesu twórczego oraz wykonanych prac do kroniki, gazetki klasowej/szkolnej, a także na stronę internetową szkoły. Dzieci pracujące w tej w grupie uzgadniają między sobą: w jaki sposób wykonają fotorelację, jak podzielić się pracą, kto i co będzie fotografował. W ramach zadania domowego „Reporterzy” mogą również przygotować krótką notkę sprawozdawczą.

Dla prowadzącego:

Należy pamiętać o uzyskaniu od rodziców pisemnej zgody na opublikowanie wizerunku ich dziecka w Internecie lub w innych ogólnodostępnych miejscach, np. kronice czy gazetce szkolnej.

NETOGRAFIA:

Tekst przedstawiający teorię Inteligencji Wielorakich wg Howarda Gardniera wraz ze wskazówkami rozwijania poszczególnych typów inteligencji przez dzieci, <http://www.przedszkole12-krakow.pl/InteligencjeWielorakie.pdf> [dostęp: 14.11.2017].

Strona zawierająca wierszyki różnych pisarzy, w tym wierszyki Jana Brzechwy, <http://wierszykidladzieci.pl/wierszykibrzechwy.php> [dostęp: 14.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1A

Skrzynia pełna tajemnic – zainteresowania językowe

Zadanie

Zawód pisarza jest dla Was ciekawy, może wiązać się zarówno z pisanem wierszy, opowiadań, biografii, jak i scenariuszy przeznaczonych do realizacji w teatrze, telewizji lub radio. Spróbujcie swoich sił i ułóżcie krótką bajkę dla maluchów, wykorzystując listę słów oraz przedmioty znajdujące się w skrzyni (możecie używać słów w dowolnej kolejności, a także zmieniać ich formę gramatyczną, możecie też dodać w bajce własne wyrazy).

Jeżeli wybraliście tę skrzynię, a chcecie jednak zmienić swoją decyzję, możecie to zrobić, ale tylko do chwili rozpoczęcia prac przez zespoły.

Wykorzystajcie co najmniej 5 słów oraz przedmioty znajdujące się w skrzyni.

Przedmioty, które znajdują się w „skrzyni”

1. Lista słów:

- dawno, dawno temu
- spotkać
- próbować
- jak zwykle
- mieszkać
- nie rozumieć
- tymczasem
- Baba Jaga
- zadowolony
- Internet
- w pewnej
- pośpieszenie
- daleko
- truskawka
- pies
- chłopiec
- hulajnoga
- smartfon
- gra
- lubić
- ketchup
- wesoło
- nigdy

2. Słownik języka polskiego.

3. Słownik poprawnej polszczyzny.

4. Kilka arkuszy papieru flipchart.

5. Mazaki.

ZAŁĄCZNIK 1B

Skrzynia pełna tajemnic – zainteresowania matematyczno-logiczne

Zadanie

Jesteście bardzo ambitni i chcielibyście zapisać się w Księdze rekordów Guinnessa. Wymyślcie najdłuższe zadanie matematyczne świata. Wykorzystajcie w tym celu przedmioty znajdujące się w „skrzyni”.

Jeżeli wybraliście tę skrzynię, a chcecie jednak zmienić swoją decyzję, możecie to zrobić, ale tylko do chwili rozpoczęcia prac przez zespół.

Przedmioty, które znajdują się w skrzyni:

1. Kartoniki z cyframi od 0 do 9 (po 10 dla każdej cyfry).
2. Kilka arkuszy papieru flipchart lub kilka kartek szarego papieru.
3. Mazaki.
4. Kalkulator.
5. Linijka.

ZAŁĄCZNIK 1C

Skrzynia pełna tajemnic – zainteresowania przyrodnicze

Zadanie

Z okazji Światowego Dnia Ziemi organizujecie konkurs wiedzy przyrodniczej dla uczniów klas I–III. Ułóżcie dla młodszych kolegów krzyżówkę dotyczącą świata roślin i zwierząt. Rozwiązaniem krzyżówki powinno być słowo: «hipopotam». Wykorzystajcie w tym celu przedmioty znajdujące się w „skrzyni”.

Jeżeli wybraliście tę skrzynię, a chcecie jednak zmienić swoją decyzję, możecie to zrobić, ale tylko do chwili rozpoczęcia prac przez zespoły.

Przedmioty, które znajdują się w „skrzyni”:

1. Atlas zwierząt.
2. Atlas roślin (ewentualnie inne książki o podobnej tematyce).
3. Kilka arkuszy papieru flipchart.
4. Mazaki.

ZAŁĄCZNIK 1D

Skrzynia pełna tajemnic – zainteresowania intrapersonalne

Zadanie

Lubicie zastanawiać się nad własnym zachowaniem oraz postępowaniem innych ludzi. Często zdarza się Wam myśleć nad emocjami i uczuciami jakie przeżywają Wasi koledzy i koleżanki w różnych trudnych sytuacjach. Waszym zadaniem jest przedstawienie w dowolny sposób wybranych czterech uczuć z poniższej listy.

Jeżeli wybraliście tę skrzynię, a chcecie jednak zmienić swoją decyzję, możecie to zrobić, ale tylko do chwili rozpoczęcia prac przez zespoły.

Lista uczuć:

- miłość
- strach
- współczucie
- smutek
- zadowolenie
- zdziwienie
- szczęście
- gniew
- wstręt
- nieśmiałość

Wykorzystajcie w tym celu gesty, mimikę, rysunki lub dźwięki, spróbujcie skorzystać także z przedmiotów znajdujących się w „skrzyni”.

Przedmioty znajdujące się w „skrzyni”:

1. Kilka kartonów flipchart.
2. Mazaki.
3. Kredki.
4. Nożyczki.
5. Tamburyno, bębenek lub inny prosty instrument.
6. Chusta.
7. Farby.
8. Pędzle.
9. Kolorowa bibuła.

ZAŁĄCZNIK 1E

Skrzynia pełna tajemnic – zainteresowania interpersonalne

Zadanie

Bardzo lubicie przebywać w towarzystwie innych ludzi, spędzać czas z rodziną czy kolegami. Wymyślcie zabawę/grę, w którą będą zaangażowane wszystkie osoby znajdujące się w tej chwili w klasie. Wykorzystacie w tym celu przedmioty ze „skrzyni”.

Jeżeli wybraliście tę skrzynię, a chcecie jednak zmienić swoją decyzję, możecie to zrobić, ale tylko do chwili rozpoczęcia prac przez zespoły.

Przedmioty, które znajdują się w „skrzyni”:

1. Sznurek/lina długości ok. 20 m.
2. Małe piłeczki.
3. Kolorowe bibułki.
4. Nożyczki.
5. 10 krzeseł.
6. 10 kręgli.

ZAŁĄCZNIK 1F

Skrzynia pełna tajemnic – zainteresowania wizualno-przestrzenne

Zadanie

Otrzymaliście ściśle tajny komunikat, że pewien kosmita planuje wizytę na Ziemi. Jesteście bardzo gościnni, dlatego postanowiliście zaprojektować i wybudować specjalny dom dla Ufoludka. Wykorzystajcie w tym celu przedmioty znajdujące się w „skrzyni”.

Jeżeli wybraliście tę skrzynię, a chcecie jednak zmienić swoją decyzję, możecie to zrobić, ale tylko do chwili rozpoczęcia prac przez zespoły.

Przedmioty, które znajdują się w „skrzyni”:

1. Plastelina.
2. Kolorowy papier/bibułki.
3. Nożyczki.
4. Kilka kawałów materiału.
5. Kilka patyków.
6. Sznurek.
7. Taśma klejąca.
8. Kilka torebek foliowych/papierowych.

ZAŁĄCZNIK 1G

Skrzynia pełna tajemnic – zainteresowania ruchowe

Zadanie

Interesujecie się światem sportu. Oglądacie często relacje telewizyjne z letniej i zimowej olimpiady. Chcielibyście urozmaicić to sportowe święto. Wymyślcie nową dyscyplinę sportu, wykorzystując przedmioty znajdujące się w skrzyni. Jeżeli wybraliście tę skrzynię, a chcecie jednak zmienić swoją decyzję, możecie to zrobić, ale tylko do chwili rozpoczęcia prac przez zespoły.

Do wymyślenia nowej dyscypliny sportu wybierzcie co najmniej 2 przedmioty z poniższej listy:

1. Kilka skakanek.
2. Kilka piłek siatkowych.
3. 2 papierowe pudełka.
4. Kilka gwizdków.
5. Kilka zwykłych reklamówek.
6. Kilka hantli 1 kg.
7. Paczka słomek.
8. Kilka kijów narciarskich.

ZAŁĄCZNIK 1H

Skrzynia pełna tajemnic – zainteresowania muzyczne

Zadanie

To co Was szczególnie interesuje to muzyka, słuchanie, granie na instrumentach, poznawanie nowych dźwięków. Przed Wami bardzo ważne zadanie, startujecie w konkursie na najlepszy występ świąteczny dla przedszkolaków. Ułóżcie podkład muzyczny do wiersza Jana Brzechwy pt. „Katar”. Wykorzystajcie w tym celu wybrane przedmioty znajdujące się w skrzyni.

Jeżeli wybraliście tę skrzynię, a chcecie jednak zmienić swoją decyzję, możecie to zrobić, ale tylko do chwili rozpoczęcia prac przez zespoły.

Przedmioty, które znajdują się w „skrzyni”:

1. Flet prosty.
2. Błazane pudełko.
3. Słoik z kilkoma jednogroszówkami.
4. Grzechotka.
5. Trójkąt (triangel).
6. Gwizdek.
7. Plastikowa reklamówka.
8. 2 zakrętki od słoika.
9. Cymbałki.
10. Drewniane pałeczki.

ZAŁĄCZNIK 11

Skrzynia pełna tajemnic – zainteresowania fotograficzne

Zadanie

Robienie zdjęć to bardzo ciekawe zajęcie, pozwala na wybranie miejsca, osoby, zjawiska przyrody lub sytuacji, które chcemy sfotografować. Możemy zrobić zdjęcie całości lub tylko części tego, co fotografujemy. Waszym zadaniem jest przygotować relację z „Dnia Mistrza”, robiąc ciekawe fotografie temu, co obserwujecie teraz podczas pracy wszystkich zespołów. Jeżeli macie również zainteresowania plastyczne, możecie spróbować (oprócz fotografowania) również narysować to, co zaobserwujecie. Wykorzystajcie w tym celu aparat znajdujący się w „skrzyni” lub aparaty we własnych telefonach komórkowych.

Jeżeli wybraliście tę skrzynię, a chcecie jednak zmienić swoją decyzję, możecie to zrobić, ale tylko do chwili rozpoczęcia prac przez zespoły.

Przedmioty, które znajdują się w „skrzyni”:

1. Aparat fotograficzny (prosty w obsłudze) i/lub aparaty fotograficzne w telefonach komórkowych dzieci.
2. Kartki A4.
3. Ołówki.
4. Kredki.

ZAŁĄCZNIK 2

Katar – Jan Brzechwa

*Spotkał katar Katarzynę –
A – psik!
Katarzyna pod pierzynę –
A – psik!
Sprowadzono wnet doktora –
A – psik!
„Pani jest na katar chora” –
A – psik!
Terpentyną grzbiet jej natarł –
A – psik!
A po chwili sam miał katar –
A – psik!
Poszedł doktor do rejenta –
A – psik!
A to właśnie były święta –
A – psik!
Stoi flaków pełna micha –
A – psik!
A już rejent w michę kicha –
A – psik!
Od rejenta poszło dalej –
A – psik!
Bo się goście pokichali –
A – psik!
Od tych gości ich znów goście –
A – psik!
Że dudniło jak na moście –
A – psik!
Przed godziną jedenastą –
A – psik!
Już kichało całe miasto –
A – psik!
Aż zabrakło terpentyny –
A – psik!
Z winy jednej Katarzyny –
A – psik!*

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLASY KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą

TEMAT: Nie tylko czas leczy rany – grupa zawodów medycznych.

CEL OGÓLNY: Wymienianie różnych grup zawodów, podawanie przykładów zawodów dla tych grup, opisywanie różnych dróg dojścia do nich oraz podstawowej specyfiki pracy w zawodach.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- podaje kilka przykładowych zawodów medycznych;
- przytacza krótką charakterystykę wybranego zawodu medycznego;
- podaje przykładowe źródło informacji o zawodach medycznych;
- podaje przykłady zasad etycznych, które powinny obowiązywać w wykazie zawodów medycznych.

METODY PRACY:

- ćwiczenie w parach;
- ćwiczenie grupowe;
- rozmowa kierowana.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- stetoskop (lub jego zdjęcie/rysunek);
- strzykawka (lub jej zdjęcie/rysunek);
- zdjęcie rentgenowskie;
- *Kto, gdzie i po co – zawody* – Załącznik 1A (koperty z zestawem kartoników zawierających nazwy zawodów, po 1 egz. dla każdej pary);
- *Kto, gdzie i po co? – charakterystyki zawodów* – Załącznik 1B (koperty z zestawem kartoników zawierających nazwy zawodów, po 1 egz. dla każdej pary);
- masa samoprzylepna;
- tablica, arkusze papieru flipchart, mazaki, długopis.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Dla prowadzącego:

Jeżeli nauczyciel wie, że wśród uczniów danej klasy jest dziecko, które w ostatnim czasie miało traumatyczne przeżycia związane z chorobą lub śmiercią bliskiej osoby, należy rozważyć (wspólnie z rodziną dziecka) dyskretne zwolnienie go z udziału w poniższych zajęciach.

1. Co, kto, w jakim celu?

- a. Nauczyciel pokazuje dzieciom przedmioty, którymi posługują się przedstawiciele różnych zawodów medycznych (np. stetoskop, strzykawkę, zdjęcie rentgenowskie). Zadaje uczniom pytania:
 - *Co to jest?*
 - *Do czego służy?*
 - *Kto posługuje się tym w pracy?*
- b. Prowadzący zadaje pytanie podsumowujące: *O jakiej grupie zawodów będziemy dzisiaj rozmawiać?*

2. Kto, gdzie i po co? – loteryjka

- a. Uczniowie dobierają się w pary. Nauczyciel podaje każdej z par kopertę z napisem: *Zawody* (Załącznik 1A) oraz kopertę z napisem: *Charakterystyki zawodów* (Załącznik 1B).

- b. Każdy uczeń z koperty: Zawody losuje po 5 kartoników z nazwami zawodów i układa je na ławce obok siebie.
- c. Uczniowie w parach naprzemiennie losują po jednym kartoniku z koperty: *Charakterystyki zawodów* i próbują dopasować opis zawodu do posiadanych nazw. Jeżeli w swoim zestawie uczniowie nie mają zawodu pasującego do wylosowanej charakterystyki, odkładają kartonik z charakterystyką z powrotem do koperty tak, aby wrócił do powtórnego losowania. Wygrywa uczeń, który jako pierwszy skompletuje charakterystyki do wszystkich zawodów. Każda para kontynuuje jednak ćwiczenie do czasu wykorzystania wszystkich kartoników.
- d. Przedstawiciele każdej z par kolejno odczytują na forum wyniki swojej pracy (po jednym zestawie), mówiąc karteczki na tablicy. Klasa (z pomocą nauczyciela) koryguje ewentualne pomyłki.
- e. Podsumowując, nauczyciel zaznacza, że omawiane podczas zajęć zawody nie wyczerpują listy wszystkich zawodów medycznych. Informacje o pozostałych zawodach można znaleźć na stronach internetowych (np. jak w netografii).

3. Medyczny Kodeks Etyczny

- a. Nauczyciel pyta uczniów:

- *Jakie wspólne cechy posiadają wszystkie zawody omówione w poprzednim ćwiczeniu?*
- *Jakie wymagania powinny spełniać osoby niosące pomoc innym ludziom?*
- *Czym powinny się charakteryzować?*

Uczniowie pracują w 3–4-osobowych grupach. Każda grupa otrzymuje arkusz papieru flipchart i kolorowe mazaki. Uczniowie w grupach opracowują zbiór zasad które – ich zdaniem – powinny być przestrzegane przez wszystkie osoby wykonujące zawody medyczne (*Medyczny Kodeks Etyczny*).

- b. Każda z grup kolejno zapisuje na tablicy po jednej zasadzie ze swojego *Kodeksu*, zwracając uwagę na to, aby zasady nie powtarzały się. Jednocześnie uczniowie uzasadniają, dlaczego umieścili regułę postępowania w *Kodeksie* i dlaczego uważają ją za ważną.
- c. Nauczyciel zadaje uczniom pytanie: *Czy uważacie, że inne zawody też powinny mieć kodeks etyczny? Jakie zawody? Podajcie przykłady.*

Dla prowadzącego:

Dla przybliżenia uczniom zadania nauczyciel może odwołać się do przykładu Kodeksu Rycerskiego jako zbioru reguł stosowanych przez pewną grupę ludzi.

4. Ja i zawody medyczne

Uczniowie na forum wypowiadają się na temat, czy wyobrażają sobie wykonywać jakiś zawód medyczny wraz z uzasadnieniem.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Wykaz zawodów medycznych, <http://www.zdrowie.abc.com.pl/artykuly/wykaz-zawodow-medycznych,15504.html> [dostęp: 13.11.2016].

Przewodnik po zawodach, <https://doradca.praca.gov.pl/d2k5/zawody> [dostęp: 13.11.2016].

Średniowieczny kodeks rycerski, <https://manager.money.pl/strategie/grupy/pl-soc-polityka/sredniowieczny-kodeks-rycerski-1105270.html> [dostęp: 16.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1A

Kto, gdzie i po co? – zawody

lekarz
pielęgniarka
farmaceuta
ratownik medyczny
masażysta
asystentka stomatologiczna
dietetyk
technik elektroradiolog

ZAŁĄCZNIK 1B

Kto, gdzie i po co? – charakterystyki zawodów

- pomaga ludziom
- przygotowuje pacjentów do badań i opiekuje się nim podczas badań
- może pracować w szpitalu lub przychodni, a także w prywatnym gabinecie
- wykonuje badania radiologiczne i zdjęcia rentgenowskie
- wywołuje zdjęcia rentgenowskie i przygotowuje je do oceny przez lekarza
- obsługuje oraz dokonuje konserwacji urządzeń służących do wykonywania prześwietleń

- pomaga ludziom
- opiekuje się dziećmi lub dorosłymi osobami chorymi i niepełnosprawnymi
- zajmuje się promocją zdrowia i profilaktyką chorób
- przygotowuje chorych do badań diagnostycznych i zabiegów operacyjnych, pomaga lekarzowi podczas zabiegów operacyjnych
- pracuje w szpitalu, przychodni, gabinecie, zakładzie opiekuńczym, żłobku, przedszkolu, szkole lub w domu pacjenta
- posługuje się sprzętem, np. aparatem do pomiaru ciśnienia krwi, termometrem, strzykawką i igłą, aparaturą, np. do badania serca

- pomaga ludziom
- zna leki, ich skład i działanie
- odpowiada za prawidłowe sporządzanie, przechowywanie i wydawanie leków
- prowadzi badania naukowe nad nowymi lekami, promuje nowe leki
- w swojej pracy wykorzystuje komputer oraz różne narzędzia do badania właściwości chemicznych i wytwarzania leków, m.in.: wagi, mikroskopy, próbki
- pracuje w aptece, w laboratorium, w hurtowni leków, w firmie farmaceutycznej lub wyższej uczelni

- pomaga ludziom
- wykonuje zabiegi ratujące zdrowie lub życie
- w razie wypadków lub katastrof zabezpiecza miejsce zdarzenia
- opiekuje się chorym podczas transportu do szpitala
- w razie potrzeby pomaga w organizowaniu ewakuacji z miejsc zagrożenia, wspomaga ekipy ratownicze
- może pracować w stacjach pogotowia ratunkowego (również w lotniczym lub górskim pogotowiu ratunkowym), w oddziałach ratunkowych w szpitalach, w policji, wojsku, straży pożarnej i lotnictwie, w placówkach szkoleniowych, na obozach i koloniach

- pomaga ludziom
- nosi ubranie ochronne (przeważnie biały fartuch)
- udziela ludziom chorym wskazówek do samodzielnego wykonywania ćwiczeń
- jego podstawowym narzędziem pracy są jego ręce
- może pracować w szpitalu, przychodni rehabilitacyjnej, sanatoriach, hotelach, gabinetach odnowy biologicznej, ośrodkach SPA, we własnym gabinecie
- jego podstawowym sprzętem jest stół do masażu
- wykonuje masaże lecznicze, rehabilitacyjne, relaksacyjne, kosmetyczne, sportowe

- pomaga ludziom
- przygotowuje gabinet i stanowisko pracy lekarza dentysty, pomaga lekarzowi stomatologowi w leczeniu pacjentów
- zna leki i materiały stosowane w leczeniu chorób jamy ustnej i zębów
- prowadzi dokumentację wykonanych zabiegów stomatologicznych oraz rozliczenia zużytych leków i wyrobów medycznych
- przechowuje i konserwuje urządzenia i instrumenty stomatologiczne
- może pracować w gabinecie stomatologicznym i poradni stomatologicznej

- pomaga ludziom
- opracowuje diety, jadłospisy dla różnych grup ludzi (np. dla dzieci, ludzi dorosłych, ludzi starszych, ludzi chorych, sportowców)
- może pracować np. w stołówce szkolnej, szpitalu, sanatorium, w domu wczasowym
- wykorzystuje wiedzę na temat zapotrzebowania organizmu ludzkiego na składniki odżywcze
- wykorzystuje komputer do tworzenia jadłospisów oraz do obliczeń wagi potraw, kaloryczności, ilości składników odżywczych
- prowadzi szkolenia na temat walki z otyłością oraz zdrowego stylu żywienia.

- pomaga ludziom
- może uczyć studentów lub pisać artykuły do czasopism specjalistycznych
- udziela porad
- czasami korzysta z różnych narzędzi i urządzeń, np. młotka neurologicznego, spirometru, skalpela, dłuta, wiertła, stetoskopu
- bada stan naszego zdrowia, rozpoznaje choroby i zapobiega im, leczy chorych
- wypisuje recepty

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ W RAMACH CYKLU ZAJĘĆ ZAWODOWY IDOL

rekomendowany do realizacji w ramach różnych przedmiotów¹

TEMAT: Zawodowy idol – szablon scenariusza.

CEL OGÓLNY: Wymienianie różnych grup zawodów, podawanie przykładów zawodów dla tych grup, opisywanie różnych dróg dojścia do nich oraz podstawowej specyfiki pracy w zawodach.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- podaje krótką charakterystykę zawodu
- wymienia kilka cech psychofizycznych niezbędnych w tym zawodzie;
- wskazuje miejsca, gdzie można znaleźć szczegółowe informacje o zawodzie.

METODY PRACY:

- zabawa dydaktyczna;
- rozmowa kierowana;
- gra dydaktyczna;
- dyskusja grupowa.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- koperta formatu A4;
- masa samoprzylepna;
- małe koperty (dla każdej grupy);
- opcjonalnie: rekwizyty (np. peleryny, maski, palety, koszulki, rękawice, czapki sportowe) dla „Tajemniczego gościa”;
- *Tajemniczy gość* – Załącznik 1 (do pocięcia);
- *Schemat labiryntu* – Załącznik 2A (1 egz. dla każdej grupy);
- *Zestaw cech* – Załącznik 2B (do pocięcia, 1 zestaw dla każdej grupy).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Dla prowadzącego:

Zaproponowany schemat zajęć może być wykorzystany przez nauczycieli wszystkich przedmiotów nauczania, w ramach cyklu: ZAWODOWY IDOL.

Nauczyciele zmieniają:

1. Tytuł zajęć.
2. Zawód, w którym niezbędna jest wiedza z danego przedmiotu.
3. Zestaw informacji o zawodzie (Załącznik 1).
4. Listę cech (Załącznik 2B) – o ile zachodzi potrzeba uzupełnienia listy o cechy specyficzne dla zawodu.
5. Rekwizyty (np. peleryny, maski, koszulki, rękawice, czapki sportowe).

1. Tajemniczy gość

- a. Nauczyciel prosi, aby na środek klasy wyszedł chętny uczeń, który lubi czytać. Przydziela mu rolę „Tajemniczego gościa”.
- b. „Tajemniczy gość” wybiera spośród kolegów „Asystenta” do pomocy.
- c. „Tajemniczy gość” wyciąga z koperty otrzymanej od nauczyciela pojedyncze, losowo wybrane kartoniki (10) i głośno odczytuje zawarte na nich informacje – elementy charakterystyki zawodu (Załącznik 1).
- d. „Asystent” przykleja odczytane kartoniki na tablicy.
- e. Klasa odgaduje, kim jest „Tajemniczy gość”, jaki zawód wykonuje.

¹ Porównaj z podstawą programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej dla przedmiotu:..... (Dz.U. 2017 poz. 356).

Dla prowadzącego:

Dzieci odgadują nazwę zawodu dopiero po przeczytaniu przez „Tajemniczego gościa” informacji ze wszystkich kartoników. Jeżeli dzieci podadzą nazwę zawodu, zanim zostaną odczytane wszystkie informacje, mimo to nauczyciel prosi „Tajemniczego gościa” o przeczytanie treści z pozostałych kartoników i umieszczenie ich przez „Asystenta” na tablicy. Dzieci mogą również same dopowiedzieć, co wiedzą na temat omawianego zawodu (warunki pracy, czynności zawodowe itp.). Ich wypowiedzi powinny zostać zapisane na tablicy. Podczas ćwiczenia uczeń „Tajemniczy gość” – może użyć rekwizytu (np. peleryny, maski, czapki).

2. Kto może zostać?

Nauczyciel prosi dzieci o podanie nazwisk znanych przedstawicieli zawodu Następnie zadaje dzieciom pytania:

- Czy znani/słynni....., tacy jak, też byli kiedyś dziećmi?
- Dlaczego zostali wybitnymi/znanyymi
- Czy każdy może zostać
- Jakie musi spełniać warunki?
- Czym powinien się charakteryzować?

Podsumowując, nauczyciel podkreśla, że do pracy w zawodzie potrzebne są określone predyspozycje, a więc pewne cechy fizyczne i psychiczne.

3. Jaki powinien być.....?

- a. Nauczyciel dzieli dzieci na 4–5-osobowe grupy. Każdej grupie daje kartę *Schemat labiryntu* (Załącznik 2A) oraz kopertę z zestawem pociętych karteczek, zawierających nazwy różnych cech psychofizycznych (jedna cecha na jednej karteczce) – według karty *Zestaw cech* (Załącznik 2B).
- b. Dzieci wybierają spośród cech 8 takich, które uważają za kluczowe, najważniejsze dla zawodu Wpisują je w poszczególnych „komnatach” labiryntu. Uczniowie mogą również dopisywać w labiryncie własne propozycje cech.
- c. Przedstawiciele każdej z grup podchodzą do tablicy, na której umieszczają swoje labirynty. Uzasadniają, dlaczego uznali wybrane cechy za istotne. Nauczyciel zachęca dzieci do dyskusji.

4. Czy ja też mogę?

- a. Nauczyciel – podsumowując zajęcia – odczytuje głośno wszystkie umieszczone na tablicy informacje, opisujące zawód Wyjaśnia dzieciom, że każdy zawód można scharakteryzować w podobny sposób – podając m.in.: wykonywane czynności, warunki pracy, wymagania stawiane kandydatom do zawodu. Zapisuje na tablicy strony internetowe, na których można znaleźć szczegółowe charakterystyki zawodów (np. jak w netografii).

Dla prowadzącego:

Jeżeli zawód zaproponowany przez nauczyciela występuje w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, proponujemy wykorzystanie informacji o zawodzie z wyszukiwarki znajdującej się na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji (patrz w netografii).

- b. Prowadzący proponuje, aby dzieci, którym podoba się zawód, zastanowiły się, co mogą zrobić, w jakim kierunku się rozwijać, aby w przyszłości nim zostać. Przypomina, że po pomoc uczniowie mogą zwrócić się np. do rodziców, nauczyciela przedmiotu, trenera sportowego lub instruktora w kółku zainteresowań.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Wyszukiwarka z opisami zawodów występujących na rynku pracy, <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow> [dostęp: 18.11.2017].

Wyszukiwarka z opisami zawodów „szkolnych”, <http://doradztwo.ore.edu.pl/wybieram-zawod/> [dostęp: 18.11.2017].

Uwaga: Przykład załącznika 1 do scenariusza o zawodzie: trener sportu

ZAŁĄCZNIK 1

Tajemniczy gość

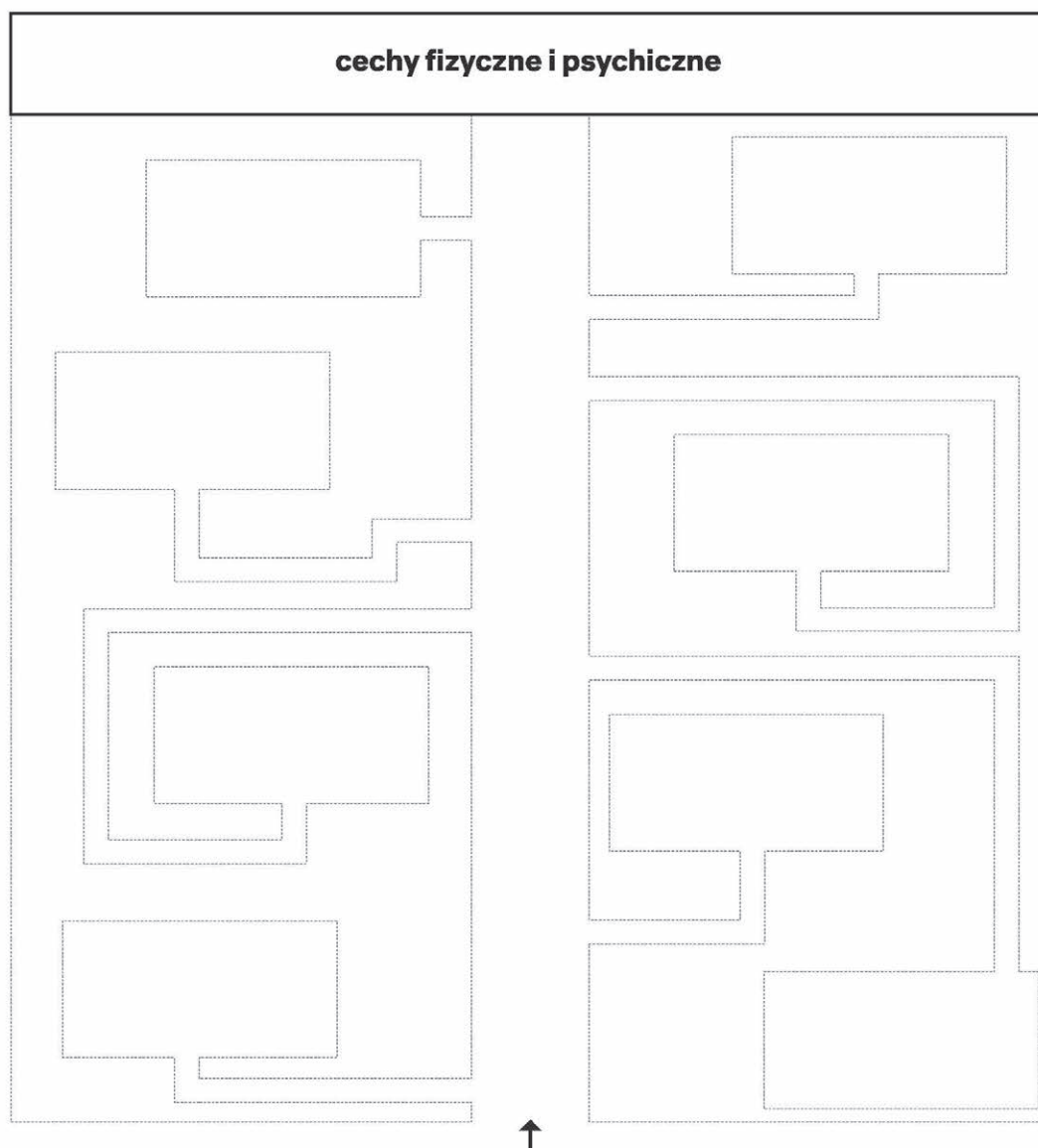
mogę mieć wykształcenie średnie lub ukończyć studia wyższe
uczę zawodników danej dyscypliny sportu
w pracy korzystam z różnych przyrządów
współpracuję z różnymi specjalistami (masażystą, lekarzem, psychologiem)
pracuję na świeżym powietrzu lub w pomieszczeniach zamkniętych
pracuję z ludźmi
w pracy często wyjeżdżam
noszę specjalne ubranie
przygotowuję zawodników do zawodów
pracuję w klubie sportowym

ZAŁĄCZNIK 2A

Schemat labiryntu

W labiryncie cech

ZAŁĄCZNIK 2B

Zestaw cech

W labiryncie cech

- ☐ umiejętność komunikowania się z innymi ludźmi
- ☐ umiejętność wyciągania wniosków
- ☐ uzdolnienia artystyczne (rysowanie, projektowanie i modelowanie)
- ☐ umiejętność pracy w szybkim tempie, pod presją czasu
- ☐ talenty organizatorskie
- ☐ wytrwałość i cierpliwość
- ☐ dobry stan zdrowia i sprawność fizyczna
- ☐ umiejętność obserwacji
- ☐ w niektórych przypadkach może być osobą niepełnosprawną
- ☐ kreatywność i twórcza wyobraźnia
- ☐ dobre rozróżnianie barw, widzenie przestrzenne
- ☐ zręczność rąk i palców
- ☐ dobra koncentracja uwagi
- ☐ dobra pamięć
- ☐ odporność na stres
- ☐ zainteresowanie przedmiotami ścisłymi
- ☐ dobry węch
- ☐ brak skłonności do alergii
- ☐ dobry wzrok i słuch
- ☐ dobra sprawność umysłowa
- ☐ zdolność rozumowania logicznego
- ☐ cierpliwość
- ☐ dokładność
- ☐ przedsiębiorczość i inicjatywa
- ☐ zdolność przekonywania
- ☐ umiejętność podejmowania szybkich decyzji
- ☐ zainteresowania artystyczne (fotografia, sztuka teatralna i filmowa)
- ☐ rzetelność
- ☐ zainteresowania i uzdolnienia techniczne
- ☐ duża samodzielność
- ☐ zdolności rachunkowe
- ☐ zainteresowania urzędnicze
- ☐ umiejętność współdziałania
- ☐ łatwość przerzucania się z jednej czynności na drugą
- ☐ ciekawość
- ☐ wytrzymałość na długotrwały wysiłek
- ☐ dobra koordynacja wzrokowo-ruchowa

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ W RAMACH CYKLU ZAJĘĆ ZAWODOWY IDOL.

rekomendowany do realizacji w ramach plastyki¹

TEMAT: Zawodowy idol – Czy Picasso też był kiedyś dzieckiem?

CEL OGÓLNY: Wymienianie różnych grup zawodów, podawanie przykładów zawodów dla tych grup, opisywanie różnych dróg dojścia do nich oraz podstawowej specyfiki pracy w zawodach.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- podaje krótką charakterystykę zawodu *artysta malarz*;
- wymienia kilka cech psychofizycznych niezbędnych w tym zawodzie;
- wskazuje miejsca, gdzie można znaleźć szczegółowe informacje o zawodzie.

METODY PRACY:

- zabawa dydaktyczna;
- rozmowa kierowana;
- gra dydaktyczna;
- dyskusja grupowa.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- koperta formatu A4;
- masa samoprzylepna;
- małe koperty (dla każdej grupy);
- opcjonalnie: rekwizyty (np. peleryny, palety, czapki) dla „Tajemniczego gościa”;
- *Tajemniczy gość* – Załącznik 1 (do pocięcia);
- *Schemat labiryntu* – Załącznik 2A (1 egz. dla każdej grupy);
- *Zestaw cech* – Załącznik 2B (do pocięcia, 1 zestaw dla każdej grupy).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Dla prowadzącego:

Zaproponowany scenariusz zajęć może być wykorzystany przez nauczycieli wszystkich przedmiotów nauczania w ramach cyklu: ZAWODOWY IDOL.

Nauczyciele zmieniają:

1. Tytuł zajęć.
2. Zawód, w którym niezbędna jest wiedza z danego przedmiotu.
3. Zestaw informacji o zawodzie (Załącznik 1).
4. Listę cech (Załącznik 2B).
5. Rekwizyty (opcjonalnie).

1. Tajemniczy gość

- a. Nauczyciel prosi, aby na środek klasy wyszedł chętny uczeń, który lubi czytać. Przydziela mu rolę „Tajemniczego gościa”.
- b. „Tajemniczy gość” wybiera spośród kolegów „Asystenta” do pomocy.

¹ Porównaj z podstawą programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej: plastyka (Dz.U. 2017 poz. 356).

- c. „Tajemniczy gość” wyciąga z koperty otrzymanej od nauczyciela pojedyncze, losowo wybrane kartoniki (10) i głośno odczytuje zawarte na nich informacje – elementy charakterystyki zawodu *artysta malarz* (Załącznik 1).
- d. „Asystent” przykleja odczytane kartoniki na tablicy.
- e. Klasa odgaduje, kim jest „Tajemniczy gość”, jaki zawód wykonuje.

Dla prowadzącego:

Dzieci odgadują nazwę zawodu dopiero po przeczytaniu przez „Tajemniczego gościa” informacji ze wszystkich kartoników. Jeżeli dzieci podadzą nazwę zawodu, zanim zostaną odczytane wszystkie informacje, mimo to nauczyciel prosi „Tajemniczego gościa” o przeczytanie treści z pozostałych kartoników i umieszczenie ich przez „Asystenta” na tablicy. Dzieci mogą również same dopowiedzieć, co wiedzą na temat omawianego zawodu (warunki pracy, czynności zawodowe itp.). Ich wypowiedzi powinny zostać zapisane na tablicy. Podczas ćwiczenia uczeń „Tajemniczy gość” może użyć rekwizytu (np. peleryny, palety, maski, czapki).

2. Kto może zostać artystą malarzem?

Nauczyciel prosi dzieci o podanie nazwisk różnych artystów malarzy. Następnie zadaje dzieciom pytania:

- Czy wielcy malarze, tacy jak *Pablo Picasso*, też byli kiedyś dziećmi?
- Dlaczego zostali wybitnymi malarzami?
- Czy każdy może zostać artystą malarzem?
- Jakie musi spełniać warunki?
- Czym powinien się charakteryzować?

Podsumowując, nauczyciel podkreśla, że do pracy w zawodzie *artysty malarza* potrzebne są określone predyspozycje, a więc pewne cechy fizyczne i psychiczne.

3. Jaki powinien być artysta malarz?

- a. Nauczyciel dzieli dzieci na 4–5-osobowe grupy. Każdej grupie daje kartę *Schemat labiryntu* (Załącznik 2A) oraz kopertę z zestawem pociętych karteczek, zawierających nazwy różnych cech psychofizycznych (jedna cecha na jednej karteczce) – według karty *Zestaw cech* (Załącznik 2B).
- b. Dzieci wybierają spośród cech 8 takich, które uważają za kluczowe, najważniejsze dla zawodu *artysty malarza*. Wpisują je w poszczególnych „komnatach” labiryntu. Uczniowie mogą również dopisywać w labiryncie własne propozycje cech.
- c. Przedstawiciele każdej z grup podchodzą do tablicy, na której umieszczają swoje labirynty. Uzasadniają, dlaczego uznali wybrane cechy za istotne. Nauczyciel zachęca dzieci do dyskusji.

4. Czy ja też mogę?

- a. Nauczyciel – podsumowując zajęcia – odczytuje głośno wszystkie umieszczone na tablicy informacje, opisujące zawód *artysty malarza*. Wyjaśnia dzieciom, że każdy zawód można scharakteryzować w podobny sposób – podając m.in.: wykonywane czynności, warunki pracy, wymagania stawiane kandydatom do zawodu. Zapisuje na tablicy strony internetowe, na których można znaleźć szczegółowe charakterystyki zawodów: (np. jak w netografii).
- b. Prowadzący proponuje, aby dzieci, którym podoba się zawód *artysty malarza*, zastanowiły się, co mogą zrobić, w jakim kierunku się rozwijać, aby w przyszłości nim zostać. Przypomina, że po pomoc uczniowie mogą zwrócić się np. do rodziców, nauczyciela plastyki lub instruktora w kółku zainteresowań.

NETOGRAFIA:

Wyszukiwarka z opisami zawodów rynku pracy, <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow> [dostęp: 18.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

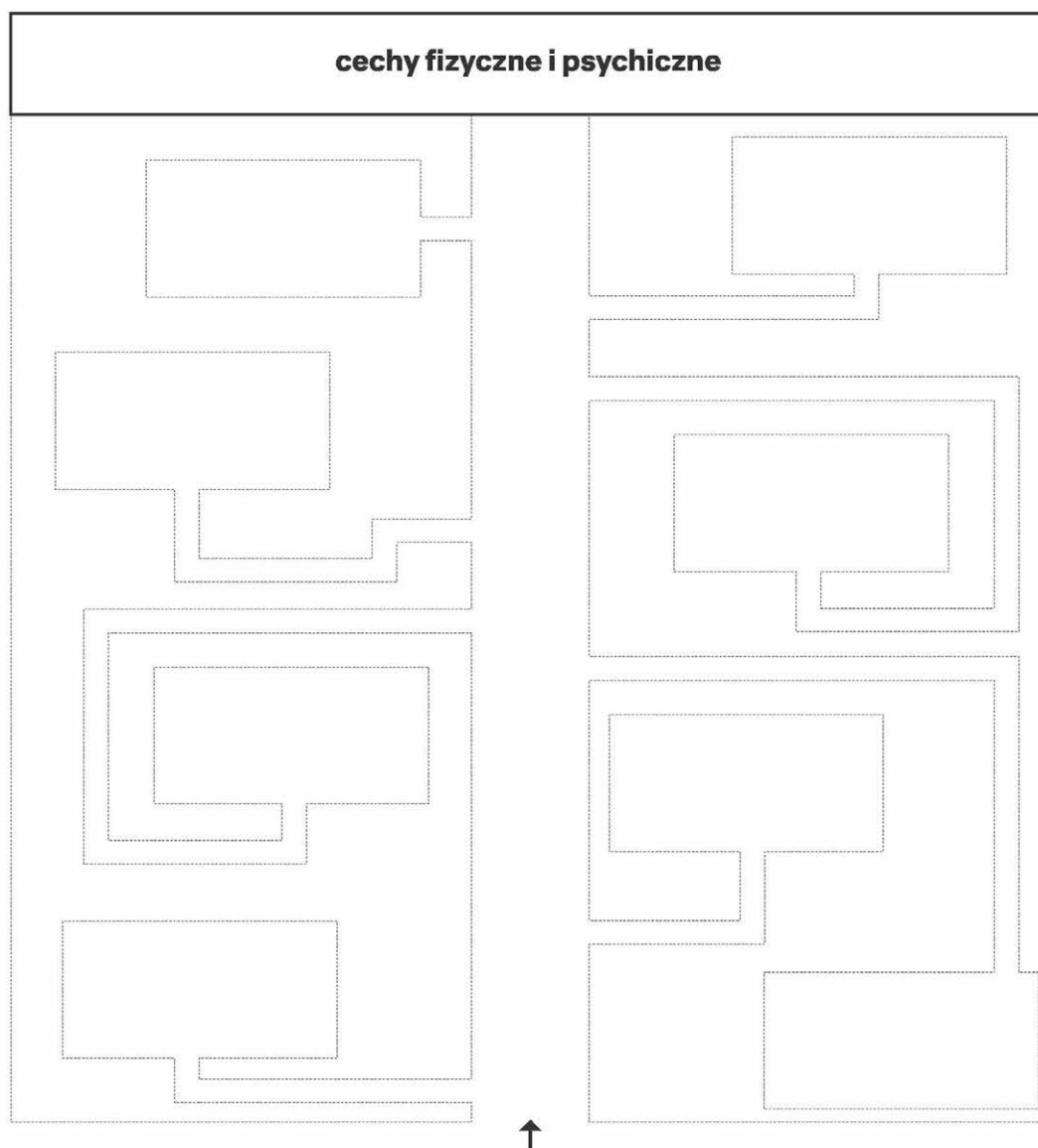
Tajemniczy gość

mogę ukończyć studia wyższe, szkołę średnią, ale też nie muszę mieć wykształcenia związanego z tym zawodem
biorę udział w wystawach i konkursach
w pracy korzystam z różnych narzędzi i materiałów
tworzę kompozycje z natury lub z wyobraźni
działam pod wpływem natchnienia
najczęściej pracuję w samotności
znam się na farbach i kolorach
noszę specjalne ubranie
mam nieograniczony czas pracy
pracuję w pracowni lub w plenerze

ZAŁĄCZNIK 2A

Schemat labiryntu

W labiryncie cech

ZAŁĄCZNIK 2B

Zestaw cech

W labiryncie cech

- ☐ umiejętność komunikowania się z innymi ludźmi
- ☐ umiejętność wyciągania wniosków
- ☐ uzdolnienia artystyczne (rysowanie, projektowanie i modelowanie)
- ☐ umiejętność pracy w szybkim tempie, pod presją czasu
- ☐ talenty organizatorskie
- ☐ wytrwałość i cierpliwość
- ☐ dobry stan zdrowia i sprawność fizyczna
- ☐ umiejętność obserwacji
- ☐ w niektórych przypadkach może być osobą niepełnosprawną
- ☐ kreatywność i twórcza wyobraźnia
- ☐ dobre rozróżnianie barw, widzenie przestrzenne
- ☐ zręczność rąk i palców
- ☐ dobra koncentracja uwagi
- ☐ dobra pamięć
- ☐ odporność na stres
- ☐ zainteresowanie przedmiotami ścisłymi
- ☐ dobry węch
- ☐ brak skłonności do alergii
- ☐ dobry wzrok i słuch
- ☐ dobra sprawność umysłowa
- ☐ zdolność rozumowania logicznego
- ☐ cierpliwość
- ☐ dokładność
- ☐ przedsiębiorczość i inicjatywa
- ☐ zdolność przekonywania
- ☐ umiejętność podejmowania szybkich decyzji
- ☐ zainteresowania artystyczne (fotografia, sztuka teatralna i filmowa)
- ☐ rzetelność
- ☐ zainteresowania i uzdolnienia techniczne
- ☐ duża samodzielność
- ☐ zdolności rachunkowe
- ☐ zainteresowania urzędnicze
- ☐ umiejętność współdziałania
- ☐ łatwość przerzucania się z jednej czynności na drugą
- ☐ ciekawość
- ☐ wytrzymałość na długotrwały wysiłek
- ☐ dobra koordynacja wzrokowo-ruchowa

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ W RAMACH CYKLU ZAJĘĆ ZAWODOWY IDOL

rekomendowany do realizacji w ramach wychowania fizycznego¹

TEMAT: Zawodowy idol – Czy płotki biegają przez płotki?

CEL OGÓLNY: Wymienianie różnych grup zawodów, podawanie przykładów zawodów dla tych grup, opisywanie różnych dróg dojścia do nich oraz podstawowej specyfiki pracy w zawodach.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- podaje krótką charakterystykę zawodu *trener sportu*;
- wymienia kilka cech psychofizycznych niezbędnych w tym zawodzie;
- wskazuje, gdzie można znaleźć szczegółowe informacje o zawodzie.

METODY PRACY:

- zabawa dydaktyczna;
- rozmowa kierowana;
- gra dydaktyczna;
- dyskusja grupowa.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- koperta formatu A4;
- masa samoprzylepna;
- małe koperty (dla każdej grupy);
- opcjonalnie: rekwizyty (np. koszulki, rękawice, czapki sportowe) dla „Tajemniczego gościa”;
- *Tajemniczy gość* – Załącznik 1 (do pocięcia);
- *Schemat labiryntu* – Załącznik 2A (1 egz. dla każdej grupy);
- *Zestaw cech* – Załącznik 2B (do pocięcia, 1 zestaw dla każdej grupy).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Dla prowadzącego:

Zaproponowany scenariusz zajęć może być wykorzystany przez nauczycieli wszystkich przedmiotów nauczania w ramach cyklu: ZAWODOWY IDOL.

Nauczyciele zmieniają:

1. Tytuł zajęć.
2. Zawód, w którym niezbędna jest wiedza z danego przedmiotu.
3. Zestaw informacji o zawodzie (Załącznik 1).
4. Listę cech (Załącznik 2B).
5. Rekwizyty (opcjonalnie).

1. Tajemniczy gość

- a. Nauczyciel prosi, aby na środek klasy wyszedł chętny uczeń, który lubi czytać. Przydziela mu rolę „Tajemniczego gościa”.
- b. „Tajemniczy gość” wybiera spośród kolegów „Asystenta” do pomocy.

¹ Porównaj z podstawą programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej: wychowanie fizyczne (Dz.U. 2017 poz. 356).

- c. „Tajemniczy gość” wyciąga z koperty otrzymanej od nauczyciela pojedyncze, losowo wybrane kartoniki (10) i głośno odczytuje zawarte na nich informacje – elementy charakterystyki zawodu *trener sportu/ trener sportowy* (Załącznik 1).
- d. „Asystent” przykleja odczytane kartoniki na tablicy.
- e. Klasa odgaduje, kim jest „Tajemniczy gość”, jaki zawód wykonuje.

Dla prowadzącego:

Dzieci odgadują nazwę zawodu dopiero po przeczytaniu przez „Tajemniczego gościa” informacji ze wszystkich kartoników. Jeżeli dzieci podadzą nazwę zawodu, zanim zostaną odczytane wszystkie informacje, mimo to nauczyciel prosi „Tajemniczego gościa” o przeczytanie treści z pozostałych kartoników i umieszczenie ich przez „Asystenta” na tablicy. Dzieci mogą również same dopowiedzieć, co wiedzą na temat omawianego zawodu (warunki pracy, czynności zawodowe itp.). Ich wypowiedzi powinny zostać zapisane na tablicy. Podczas ćwiczenia uczeń – „Tajemniczy gość” – może użyć rekwizytu (np. koszulki, rękawice, czapki sportowe).

1. Kto może zostać trenerem sportu?

Nauczyciel prosi dzieci o podanie różnych dyscyplin sportu oraz nazwisk znanych trenerów (polskich i zagranicznych). Następnie zadaje dzieciom pytania:

- Czy słynni trenerzy sportu też byli kiedyś dziećmi?
- Dlaczego zostali trenerami sportowymi?
- Czy każdy może zostać trenerem sportu?
- Jakie musi spełniać warunki?
- Czym powinien się charakteryzować trener sportu (niezależnie od dyscypliny)?

Podsumowując, nauczyciel podkreśla, że do pracy w zawodzie *trenera sportu* potrzebne są określone predyspozycje, a więc pewne cechy fizyczne i psychiczne.

2. Jaki powinien być trener sportu?

- a. Nauczyciel dzieli dzieci na 4–5-osobowe grupy. Każdej grupie daje kartę *Schemat labiryntu* (Załącznik 2A) oraz kopertę z zestawem pociętych karteczek, zawierających nazwy różnych cech psychofizycznych (jedna cecha na jednej karteczce) – według karty *Zestaw cech* (Załącznik 2B).
- b. Dzieci wybierają spośród cech 8 takich, które uważają za kluczowe, najważniejsze dla zawodu *trener sportu* (niezależnie od dyscypliny). Wpisują je w poszczególnych „komnatach” labiryntu. Uczniowie mogą również dopisywać w labiryncie własne propozycje cech.
- c. Przedstawiciele każdej z grup podchodzą do tablicy, na której umieszczają swoje labirynty. Uzasadniają, dlaczego uznali wybrane cechy za istotne. Nauczyciel zachęca dzieci do dyskusji.

3. Czy ja też mogę?

- a. Nauczyciel – podsumowując zajęcia – odczytuje głośno wszystkie umieszczone na tablicy informacje, opisujące zawód *trenera sportu*. Wyjaśnia dzieciom, że każdy zawód można scharakteryzować w podobny sposób – podając m.in.: wykonywane czynności, warunki pracy, wymagania stawiane kandydatom do zawodu. Zapisuje na tablicy strony internetowe, na których można znaleźć szczegółowe charakterystyki zawodów: (np. jak w netografii).
- b. Prowadzący proponuje, aby dzieci, którym podoba się zawód *trenera sportu*, zastanowiły się, co mogą zrobić, w jakim kierunku się rozwijać, aby w przyszłości nim zostać. Przypomina, że po pomoc uczniowie mogą zwrócić się np. do rodziców, nauczyciela wychowania fizycznego lub trenera zajęć sportowych.

NETOGRAFIA:

Wyszukiwarka z opisami zawodów rynku pracy, <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow> [dostęp: 18.11.2017].

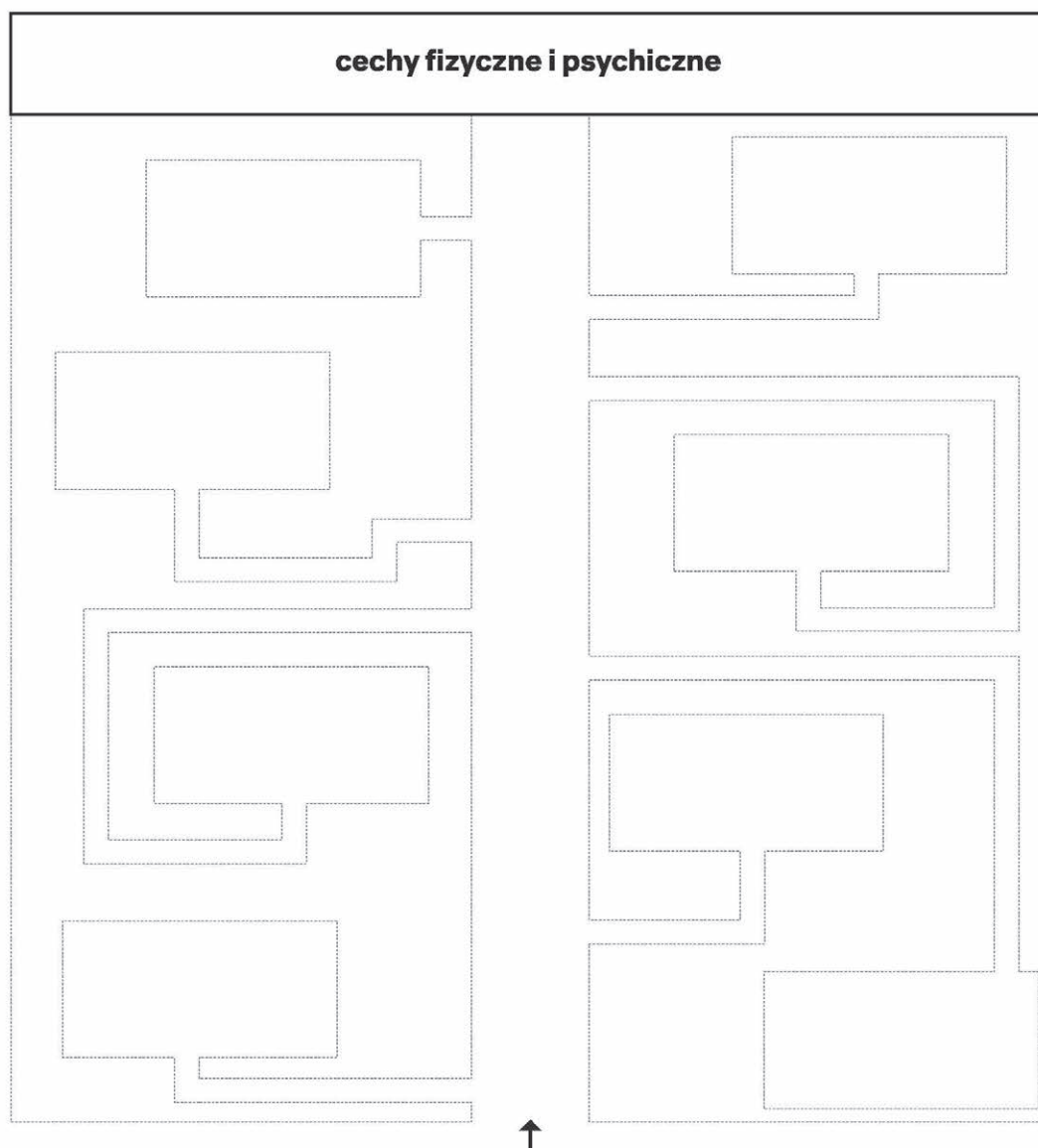
ZAŁĄCZNIK 1**Tajemniczy gość**

mogę mieć wykształcenie średnie lub ukończyć studia wyższe
uczę zawodników danej dyscypliny sportu
w pracy korzystam z różnych przyrządów
współpracuję z różnymi specjalistami (masażystą, lekarzem, psychologiem)
pracuję na świeżym powietrzu lub w pomieszczeniach zamkniętych
pracuję z ludźmi
w pracy często wyjeżdżam
noszę specjalne ubranie
przygotowuję zawodników do zawodów
pracuję w klubie sportowym

ZAŁĄCZNIK 2A

Schemat labiryntu

W labiryncie cech

ZAŁĄCZNIK 2B

Zestaw cech

W labiryncie cech

- ☐ umiejętność komunikowania się z innymi ludźmi
- ☐ umiejętność wyciągania wniosków
- ☐ uzdolnienia artystyczne (rysowanie, projektowanie i modelowanie)
- ☐ umiejętność pracy w szybkim tempie, pod presją czasu
- ☐ talenty organizatorskie
- ☐ wytrwałość i cierpliwość
- ☐ dobry stan zdrowia i sprawność fizyczna
- ☐ umiejętność obserwacji
- ☐ w niektórych przypadkach może być osobą niepełnosprawną
- ☐ kreatywność i twórcza wyobraźnia
- ☐ dobre rozróżnianie barw, widzenie przestrzenne
- ☐ zręczność rąk i palców
- ☐ dobra koncentracja uwagi
- ☐ dobra pamięć
- ☐ odporność na stres
- ☐ zainteresowanie przedmiotami ścisłymi
- ☐ dobry węch
- ☐ brak skłonności do alergii
- ☐ dobry wzrok i słuch
- ☐ dobra sprawność umysłowa
- ☐ zdolność rozumowania logicznego
- ☐ cierpliwość
- ☐ dokładność
- ☐ przedsiębiorczość i inicjatywa
- ☐ zdolność przekonywania
- ☐ umiejętność podejmowania szybkich decyzji
- ☐ zainteresowania artystyczne (fotografia, sztuka teatralna i filmowa)
- ☐ rzetelność
- ☐ zainteresowania i uzdolnienia techniczne
- ☐ duża samodzielność
- ☐ zdolności rachunkowe
- ☐ zainteresowania urzędnicze
- ☐ umiejętność współdziałania
- ☐ łatwość przerzucania się z jednej czynności na drugą
- ☐ ciekawość
- ☐ wytrzymałość na długotrwały wysiłek
- ☐ dobra koordynacja wzrokowo-ruchowa

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą

TEMAT: Kucharz, kelner dwa bratanki, czyli o podobieństwie zawodów.

CEL OGÓLNY: Wymienianie różnych grup zawodów, podawanie przykładów zawodów dla tych grup, opisywanie różnych dróg dojścia do nich oraz podstawowej specyfiki pracy w zawodach.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- wymienia wybrane grupy zawodów;
- podaje kilka przykładowych zawodów wchodzących w skład wskazanych grup;
- wskazuje możliwości rozwoju w wybranych zawodach;
- podaje źródła informacji o zawodach.

METODY PRACY:

- zabawa dydaktyczna;
- rozmowa kierowana;
- dyskusja grupowa;
- praca w parach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- Zawodowa układanka – Załączniki od 1A do 1E (do pocięcia, każdy załącznik w innym kolorze);
- tekturowe pudełko;
- masa samoprzylepna;
- kartki samoprzylepne;
- długopisy, mazaki (dla każdego z uczestników).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Zawodowa układanka

- a. Nauczyciel prosi uczniów, aby kolejno losowali z tekturowego pudełka pojedyncze elementy puzzli z wypisanymi nazwami zawodów (Załącznik od 1A do 1E).
- b. Uczniowie, chodząc po klasie, poszukują 3 kolegów, którzy posiadają elementy puzzli pasujące kolorem do ich kartonika. Tworzą w ten sposób miniukładankę, którą przyklejają w dowolnym, widocznym miejscu na ścianie sali lekcyjnej.
- c. Nauczyciel pyta dzieci, dlaczego właśnie w takie grupy połączone zostały zawody. Chętni uczniowie odczytują nazwy zawodów w obrębie każdej z układanek, a klasa – z pomocą nauczyciela – nadaje tak pogrupowanym zawodom wspólną nazwę, którą ochotnicy zapisują na karteczce samoprzylepnej i przyklejają nad układanką (np. grupa zawodów człowiek – technika).

Dla prowadzącego:

Przed zajęciami należy wyciąć poszczególne elementy – ćwiartki z każdego koła. Puzzle warto wykonać ze sztywnego kartonu, aby dzieci nie miały problemów z ich dopasowaniem.

2. Zapraszamy do zwiedzania

Uczniowie, chodząc po klasie (tak jak podczas zwiedzania muzeum) podchodzą do każdej z układanek i zastanawiają się, jakie inne zawody (oprócz już wymienionych) można zaliczyć do danej grupy. Swoje pomysły zapisują na kartkach samoprzylepnych i przyklejają na ścianie obok puzzli. Chętni uczniowie kolejno odczytują na forum wszystkie zawody wymienione w ramach poszczególnych grup. Pozostałe osoby – wspólnie z nauczycielem – ewentualnie korygują zawody przypisane do niewłaściwej kategorii.

3. Możliwości rozwoju zawodowego

- a. Prowadzący wybiera kilka przykładów zawodów z poprzedniego ćwiczenia i prosi uczniów o odpowiedzi na następujące pytania:
 - *Jak można zostać np. mechanikiem?*
 - *W jakich szkołach można się uczyć danego zawodu?*
 - *Jakie są możliwości rozwoju zawodowego w tym zawodzie?*
 - *Jakie są zawody pokrewne do tego zawodu?*
- b. Uczniowie podają inne, własne przykłady zawodów i grup zawodowych. Podają pomysły i dyskutują na forum o możliwościach rozwoju zawodowego na tych przykładach.

Dla prowadzącego:

Podczas dyskusji warto uzupełniać odpowiedzi uczniów.

4. Trochę informacji

- a. Nauczyciel zapisuje na tablicy strony internetowe, na których można znaleźć informacje na temat zawodów (np. jak w netografii),
- b. Prowadzący proponuje, aby dzieci – w domu wspólnie z rodzicami lub kimś innym – sprawdziły, w jaki sposób mogłyby poszerzyć swoje kwalifikacje, gdyby już teraz wykonywały zawód, który im się podoba.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Wybieram zawód, <http://doradztwo.ore.edu.pl/wybieram-zawod/> [dostęp: 30.06.2017].

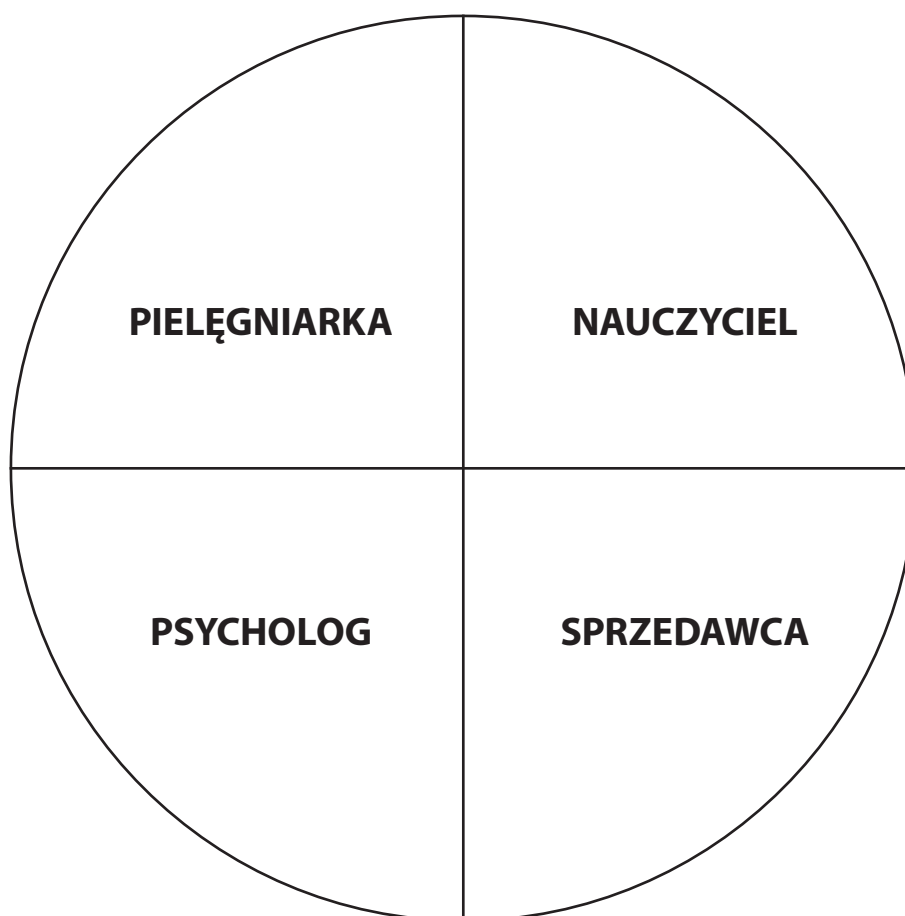
Przewodnik po zawodach, <https://doradca.praca.gov.pl/d2k5/zawody?action=listappz> [dostęp: 30.06.2017].

ZAŁĄCZNIK 1 A

Zawodowa układanka

A) Zawody z grupy człowiek – człowiek

Pielęgniarka, psycholog, nauczyciel, sprzedawca

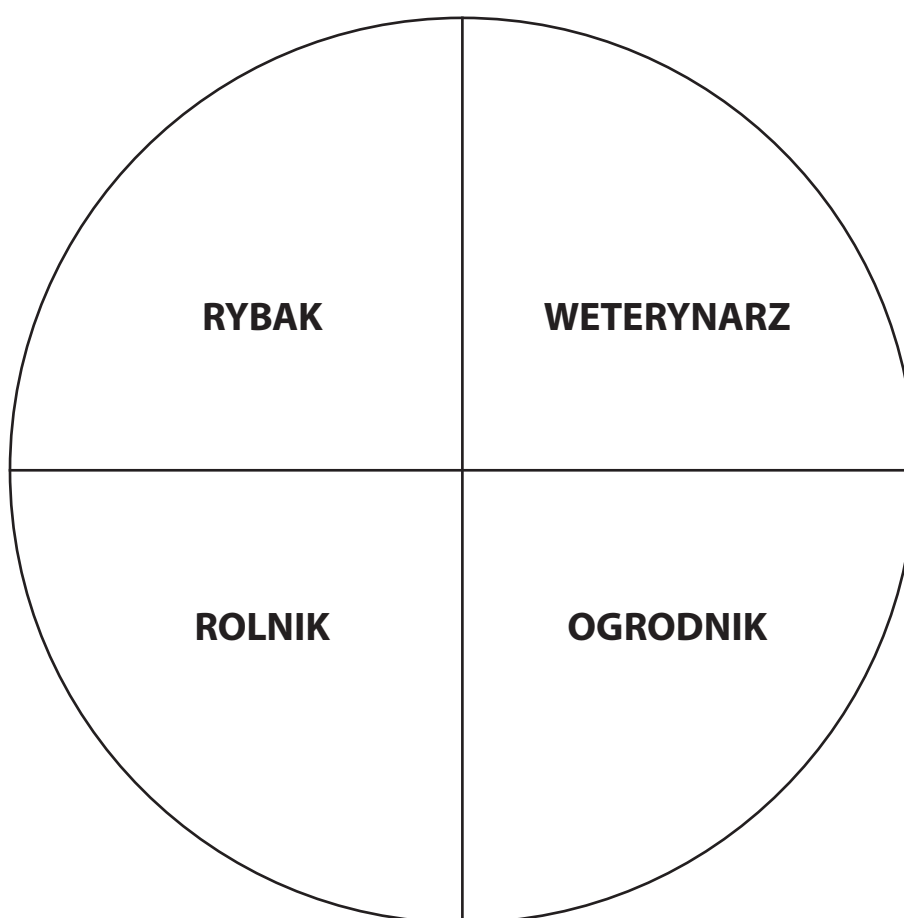

ZAŁĄCZNIK 1B

Zawodowa układanka

B) Zawody z grupy człowiek – przyroda

Rybak, weterynarz, rolnik, ogrodnik

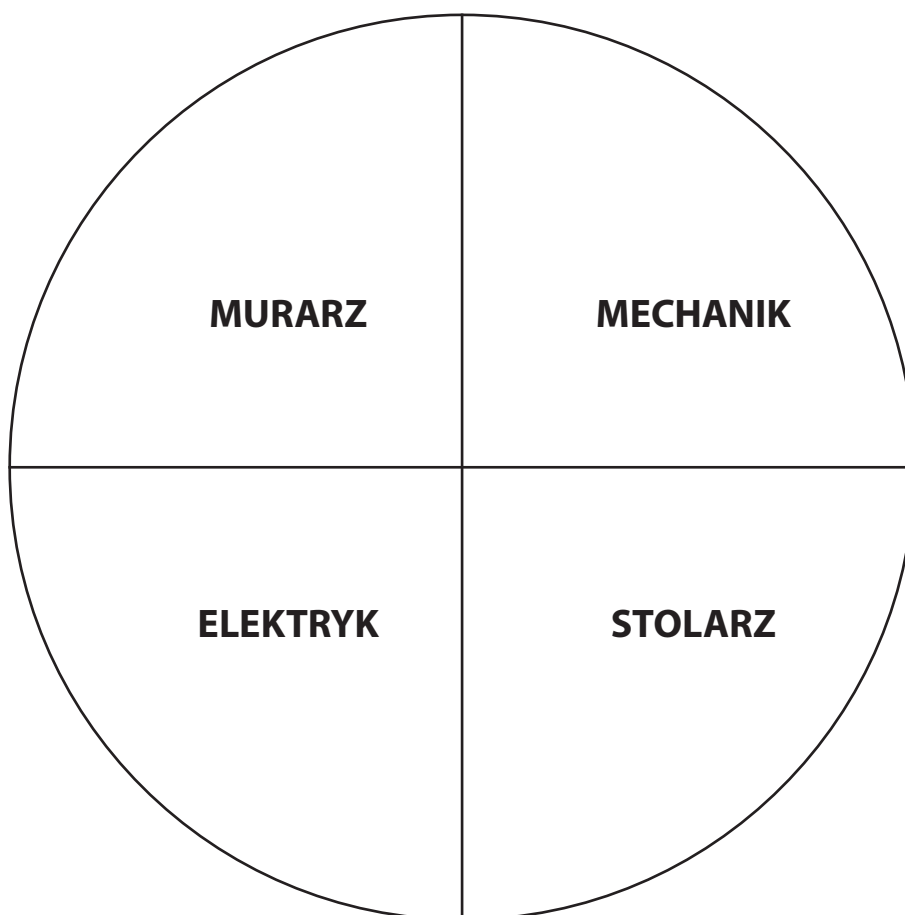

ZAŁĄCZNIK 1C

Zawodowa układanka

C) Zawody z grupy człowiek – technika

Mechanik, murarz, elektryk, stolarz

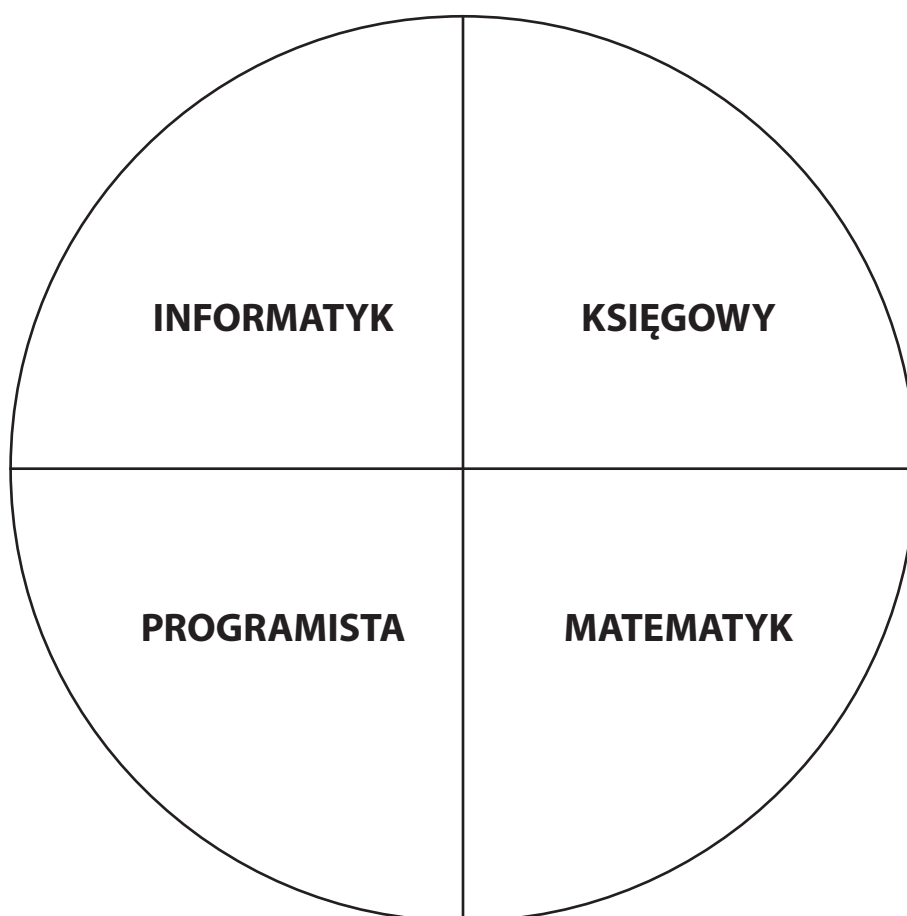

ZAŁĄCZNIK 1D

Zawodowa układanka

D) Zawody z grupy człowiek – dane/system znaków

Informatyk, księgowy, programista, matematyk

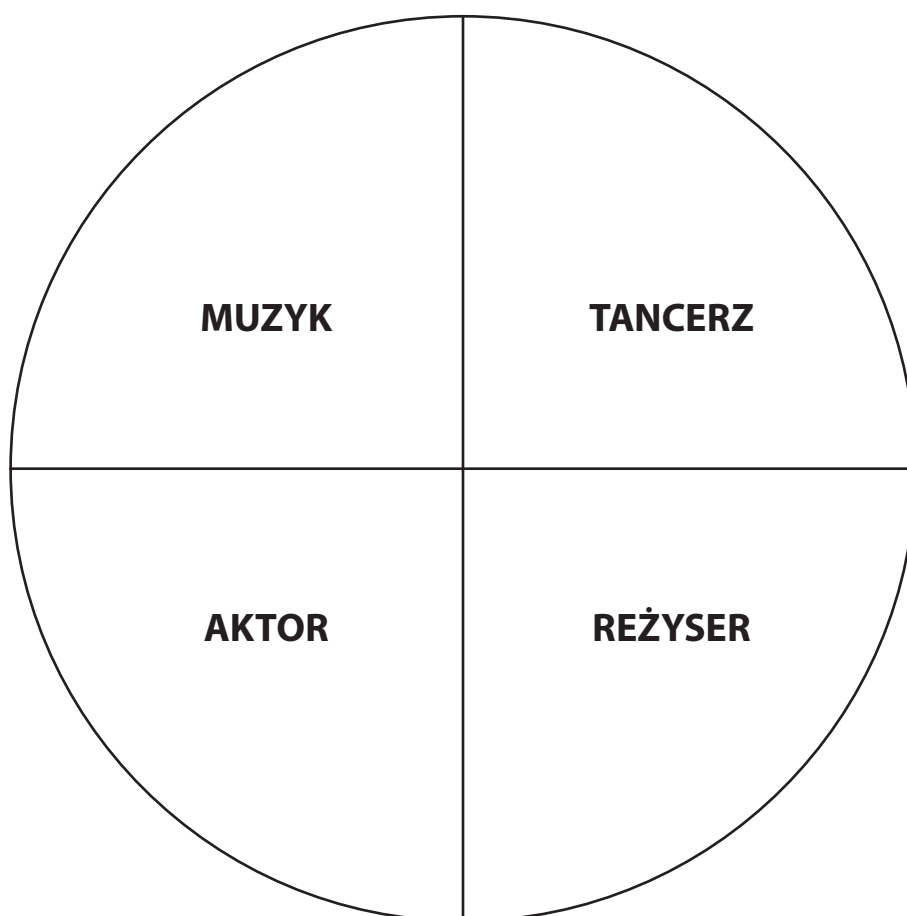

ZAŁĄCZNIK 1E

Zawodowa układanka

E) Zawody z grupy człowiek – działalność artystyczna

Muzyk, tancerz, aktor, reżyser

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą

TEMAT: Po co mi ta praca?

CEL OGÓLNY: Opisywanie, czym jest praca i jej znaczenie w życiu człowieka.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- wskazuje funkcje pracy w życiu człowieka;
- podaje korzyści wynikające z wykonywania pracy;
- formułuje i ilustruje marzenia związane z przyszłą pracą.

METODY PRACY:

- bank pomysłów;
- mapa marzeń;
- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- dyskusja.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- tablica i kreda lub flipchart i pisaki;
- kartki formatu A4;
- długopisy;
- kartki w formacie A2;
- kolorowe gazety, czasopisma, magazyny;
- nożyczki i klej;
- masa samoprzylepna.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Po co ludzie pracują?

Nauczyciel prosi uczniów o odpowiedź na pytanie: *Po co ludzie pracują?*

Na tablicy (lub arkuszu flipchart) zapisuje pomysły.

Dla prowadzącego:

Ważne jest nieocenianie pomysłów i zapisywanie ich w taki sposób, w jaki formułują je uczniowie.

2. Czym jest praca?

Nauczyciel pyta uczniów: *Co to jest praca?*

Nauczyciel zapisuje na tablicy wszystkie podane przez uczniów definicje pracy. Uczniowie wybierają w drodze głosowania definicję, która najbardziej im się podoba.

Przed rozpoczęciem kolejnego zadania, jako wstęp do formułowania marzeń zawodowych, prowadzący inicjuje wśród uczniów swobodną dyskusję (wymianę opinii) pytaniami:

- *Czy praca może być przyjemnością?*
- *Kiedy tak jest?*

3. Moja przyszła praca – mapa marzeń

- a. Każdy uczeń przygotowuje własną mapę marzeń zawodowych, wybierając i wycinając z gazet obrazki, które najlepiej oddają wizję przyszłej, wymarzonej pracy. Wybrane obrazki przykleja na arkuszu A2.

Dla prowadzącego:

Warto motywować uczniów do starannego wykonania mapy i zamieszczenia jak największej liczby pozytywnych skojarzeń dotyczących przyszłej pracy.

- b. Uczniowie wieszają swoje mapy na ścianie lub kładą na podłodze tak, żeby były widoczne dla całej grupy.
- c. Chętni uczniowie omawiają na forum klasy swoje mapy i przedstawiają wymarzoną pracę.

4. Archiwum Z

- a. Nauczyciel prosi uczniów, aby zawiesili swoje prace „na wystawie” – w widocznym miejscu, na wskazanym przez niego ścianie w sali lekcyjnej (czy też: w kąciek zawodoznawczym, na korytarzu prowadzącym do gabinetu szkolnego doradcy zawodowego lub innym miejscu – w zależności od możliwości i organizacji pracy szkoły).
- b. Nauczyciel informuje uczniów, że po miesiącu prace będą zdjęte i zostaną przechowane w szafie klasowej – Archiwum Z. Po roku uczniowie będą mogli obejrzeć swoje prace i sprawdzić, czy ich marzenia zawodowe pozostały bez zmian, a najbardziej wymarzony zawód jest ciągle ten sam czy też się zmienił.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Owczarzak B., *Rola i znaczenie pracy w życiu i rozwoju człowieka* (publikacja portalu www.edux.pl), <http://www.edukacja.edux.pl/p-19448-rola-i-znaczenie-pracy-w-zyciu-i-rozwoju.php> [dostęp: 2.10.2017].

Światowiec B., *Rola pracy w życiu człowieka* (publikacja portalu www.dokariery.pl), <http://ecam.ohp.pl/-/rola-pracy-w-zyciu-czlowieka-53902> [dostęp: 22.10.2017].

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach przyrody¹/biologii²

TEMAT: Zdrowy styl życia jako przygotowanie do pełnienia ról zawodowych.

CEL OGÓLNY: Podawanie czynników wpływających na wybory zawodowe.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- wyjaśnia pojęcie zdrowy styl życia;
- wymienia zasady zdrowego stylu życia;
- podaje korzyści wynikające z prowadzenia zdrowego stylu życia;
- wskazuje związki między prowadzeniem zdrowego stylu życia a możliwością podjęcia pracy w przyszłości, w kontekście wymagań zdrowotnych zawodów.

METODY PRACY:

- giełda pomysłów;
- dyskusja;
- praca w grupach;
- film.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- tablica i czyste arkusze papieru flipchart;
- arkusze papieru flipchart z wypisanymi wcześniej pytaniami (po jednym dla każdej grupy);
- 4 komplety mazaków w różnych kolorach;
- 4 małe karteczki z wypisanymi tematami do ćwiczenia 1c;
- masa samoprzylepna;
- komputer z rzutnikiem i możliwością korzystania z Internetu;
- film *Różne drogi do zawodu pilot cz. 1: Kiedy i jak zaczęło się moje latanie?*, <https://www.youtube.com/watch?v=r-rL4ut3ok38> (czas trwania 4 min 7 s) [dostęp: 26.08.2017];
- film *Filmy o zawodach: Instruktor fitness*, <https://www.youtube.com/watch?v=BLp3d7Nmra8&index=12&list=PLij5ZMCP-s43YSw203cLsOHclnjHwaQTz> (czas trwania 13 min 58 s) [dostęp: 26.08.2017];
- *Materiał uzupełniający dla prowadzącego* – Załącznik 1 (1 egz.)

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Co to jest zdrowy styl życia?

- a. Nauczyciel prosi uczniów o podanie skojarzeń związanych z pojęciem zdrowy styl życia. Pomysły zapisuje na tablicy flipchart.
- b. Prowadzący dzieli uczniów na 4 grupy. Każda grupa otrzymuje kolorowe mazaki oraz arkusz papieru flipchart z wypisanymi wcześniej przez nauczyciela pytaniami: *Po czym poznamy, że ktoś prowadzi zdrowy styl życia? Dlaczego ważne jest, aby ludzie prowadzili zdrowy styl życia?* Uczestnicy dyskutują w grupach i zapisują swoje pomysły na arkuszach papieru.
- c. Nauczyciel zaprasza do siebie przedstawicieli każdej grupy. Uczniowie losują karteczki z jednym z czterech tematów:
 - Znaczenie kontaktu z przyrodą (a także działań na rzecz ochrony przyrody) dla naszego zdrowia fizycznego i psychicznego.

¹ Porównaj z podstawą programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej: przyroda (Dz.U. 2017 poz. 356).

² Porównaj z podstawą programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej: biologia (Dz.U. 2017 poz. 356).

- Znaczenie odpowiedniej ilości snu o odpowiednich porach dla naszego zdrowia fizycznego i psychicznego.
- Znaczenie prawidłowego odżywiania dla naszego zdrowia fizycznego i psychicznego.
- Znaczenie aktywności fizycznej, sportu dla naszego zdrowia fizycznego i psychicznego.

Uczniowie pracują w grupach przez 5 minut, zapisują pomysły; wybierają sprawozdawcę, który zaprezentuje wyniki pracy na forum klasy.

Następnie prowadzący zawiesza na tablicy czysty arkusz papieru flipchart, na którym rysuje drzewo bez liści, ale z wyraźnie wyodrębnionymi czterema konarami. Przedstawiciele każdej z grup podchodzą kolejno do arkusza, dorysowują na odpowiednim konarze liście i wpisują na nich wypracowane przez zespół odpowiedzi. Nauczyciel zachęca uczniów do refleksji i dyskusji, ukierunkowanej na sformułowanie wniosku, iż wszystkie cztery aspekty zdrowego stylu życia są równoważne.

Dla prowadzącego:

Jako komentarz do części a), b) i c) ćwiczenia prowadzący może wykorzystać informacje zawarte w Załączniku 1 (tekst: Czynniki zdrowego stylu życia).

2. Zdrowy styl życia a wymagania zawodów

Wprowadzając do kolejnego ćwiczenia, nauczyciel zwraca uwagę na wpływ zdrowego stylu życia na możliwości wykonywania zawodów w przyszłości, bowiem praca (zawody) – stawia przed pracownikami określone wymagania związane ze zdrowiem fizycznym i psychicznym.

Nauczyciel zadaje uczniom pytania:

- *Jak sądzicie – dlaczego zdrowy styl życia jest ważny dla przyszłej pracy?*
- *W jakich zawodach prowadzenie zdrowego stylu życia jest szczególnie istotne?*

Uczestnicy dyskutują, a nauczyciel (lub chętny uczeń) zapisuje temat dyskusji (*Zdrowy styl życia a wymagania zawodów*) i zbierane wypowiedzi na arkuszu papieru flipchart.

3. Film ... prawdę ci powie

Prowadzący zapowiada emisję dwóch krótkich filmów ilustrujących przykłady zawodów, w których, wysoka sprawność psychofizyczna (do której przyczynia się prowadzenie zdrowego stylu życia) jest szczególnie ważna:

- *Różne drogi do zawodu pilota cz. 1 Kiedy i jak zaczęło się moje latanie?* (czas: 4'07");
- *Instruktor fitness* (czas: 13'58").

W zależności od tempa pracy uczniów podczas zajęć, można film skrócić lub pokazać w całości (rekomenduje się szczególnie fragment od 0,16 do 5,30 minuty).

4. Podsumowanie

Uczniowie siadają w kręgu. Rzucając kolejno do siebie piłeczkę, kończą zdania podsumowujące zajęcia (nauczyciel zapisuje wcześniej zdania na tablicy):

- *To prawda, że ...*
- *To nieprawda, że ...*

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Film *Filmy o zawodach: Instruktor fitness*, <https://www.youtube.com/watch?v=BLp3d7Nmra8&index=12&list=PLij5ZMCP-s43YSw203cLsOHclnjHwaQTz> [dostęp: 26.08.2017].

Film *Różne drogi do zawodu pilota cz. 1. Kiedy i jak zaczęło się moje latanie?*, <https://www.youtube.com/watch?v=rL4ut3ok38> [dostęp: 26.08.2017].

Kościołek A., *Zdrowy styl życia – podstawowe elementy, sen, aktywność fizyczna, używki*, <https://portal.abczdrowie.pl/zdrowy-styl-zycia> [dostęp: 21.08.2017].

Woynarowska B. (red.), *Organizacja i realizacja edukacji zdrowotnej w szkole. Poradnik dla dyrektorów szkół i nauczycieli szkół podstawowych*, Wydawnictwo ORE, Warszawa 2014, http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetad-ta?id=757&from=&dirids=1&ver_id=&lp=2&Ql= [dostęp: 21.08.2017].

Żyłowska A., *10 zasad zdrowego stylu życia*, <http://dieteticy.org.pl/10-zasad-zdrowego-stylu-zycia/> [dostęp: 21.08.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Materiał uzupełniający dla prowadzącego

Zdrowy styl życia – definicja: Zdrowy styl życia to sposób życia, który ma na celu zapewnić optymalne zdrowie oraz minimalizować ryzyko zachorowania na choroby określone mianem społecznych. Do takich chorób zaliczane są przede wszystkim schorzenia układu sercowo-naczyniowego (choroba niedokrwienna serca, nadciśnienie, miażdżyca, zawał), cukrzyca typu 2, astma oskrzelowa, a także nowotwory.³

Czynniki zdrowego stylu życia

W tzw. Raporcie Lalonde’a (1974 r.) wykazano, że to właśnie styl życia aż w 50% odpowiada za stan zdrowia każdego człowieka. Wiemy, że do właściwego funkcjonowania konieczna jest nie tylko sprawność fizyczna, ale też dobry stan psychiczny.

Jesteśmy zdrowi, gdy nasze ogólne samopoczucie jest dobre, nic nam nie dolega. W tym celu ważna jest codzienna profilaktyka. „Pole zdrowia”, opracowane przez Lalonde’a, wskazuje, że zdrowie jednostki zależy od:

- stylu życia w 50%,
- czynników biologicznych w 20%,
- środowiska, w którym żyjemy w 20%,
- jakości i dostępności opieki zdrowotnej w 10%.

Zatem nieprzestrzeganie zasad zdrowego stylu życia stanowi czynnik ryzyka tzw. chorób z wyboru, chorób na życzenie.

Zasady zdrowego stylu życia

Zdrowy styl życia opiera się na **5 podstawowych zasadach**, których stosowanie w codziennym życiu gwarantuje lepszą jakość życia i poprawę samopoczucia. Należą do nich:

- 1. Świadome odżywianie.** Wiedza, jaka żywność jest dla mnie korzystna, co mi służy, a co nie. Wybieranie naturalnych, świeżych produktów, picie wody.
- 2. Wybieranie zdrowej żywności.** Wiedza na temat żywności, świadomy wybór produktów o korzystnym wpływie na zdrowie. Usunięcie z jadłospisu produktów pogarszających stan zdrowia.
- 3. Zmiana nastawienia psychicznego.** Praca nad sobą, więcej optymizmu, wiara w siebie.
- 4. Regularne ćwiczenia fizyczne oraz ćwiczenia relaksacyjne.** Prowadzą do poprawy stanu fizycznego, ale również redukują stres. Wysiłek fizyczny to najlepsza forma odpoczynku dla psychiki.
- 5. Dbanie o właściwą ilość snu.** Każdy potrzebuje innego czasu, aby czuć się wypoczętym, jednak zdrowy sen jest niezbędny dla każdego. Pozwala odpocząć przede wszystkim mózgowi zalewanemu zewsząd bodźcami, ale również innym narządom stale pracującym.

Na twój styl życia składają się zachowania, czynności, nawyki i przekonania nabywane przez całe życie. Mieli na nie wpływ członkowie rodziny, przyjaciele, grupy rówieśnicze, szkoła, media. Wypracowanie nowych, zdrowotnych zachowań to długotrwały proces, który warto jednak podjąć, aby nasze życie stało się lepsze.

³ Kościółek A., *Zdrowy styl życia – podstawowe elementy, sen, aktywność fizyczna, używki*; źródło: <https://portal.abczdrowie.pl/zdrowy-styl-zycia> [21.08.2017].

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą

TEMAT: Wybieram ten zawód, bo...

CEL OGÓLNY: Podawanie czynników wpływających na wybory zawodowe.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- wymienia czynniki, wpływające na wybór zawodu;
- określa związek pomiędzy zawodem a czynnikami wpływającymi na jego wybór;
- charakteryzuje wybrane zawody;
- wymienia interesujący go zawód.

METODY PRACY:

- dyskusja moderowana;
- praca w grupach;
- wywiad;
- brikolaż.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- rysunek Pinokia;
- kartki A4;
- długopisy;
- *Lista zawodów* – Załącznik 1 (po 1 egz. dla każdego zespołu);
- *Jesteśmy przedstawicielami zawodu – instrukcja dla zespołów* – Załącznik 2 (po 1 egz. dla każdego zespołu);
- *Zawodowe wywiady – instrukcja dla „dziennikarza”* – Załącznik 3 (1 egz. dla uczniów w roli dziennikarzy).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Gdyby Pinokio mógł pracować...

- Prowadzący pokazuje rysunek Pinokia, wprowadza uczniów w tematykę: *To jest Pinokio, wyobraźcie sobie, że macie dziś moc superbohatera i możecie go ożywić, Pinokio powinien nauczyć się wykonywania zawodu. Jakie zawody zaproponowałibyście dla Pinokia i dlaczego?*
- Prowadzący zbiera pomysły pojawiające się podczas dyskusji, zapisuje na tablicy proponowany zawód, a obok czynnik, który wpłynął na wybór zawodu dla Pinokia (np. stolarz – zawodu może nauczyć go jego ojciec Gepetto).

Opracowano na podstawie ćwiczenia „Postacie z bajek” zawartego w książce Kania I., *Jak towarzyszyć uczniom w rozwoju społeczno-zawodowym? Gry szkoleniowe i scenariusze zajęć do pracy z młodzieżą*.

Dla prowadzącego:

Jeżeli uczeń proponuje zawód, opisując go jako wykonywaną czynność, np. ktoś kto wykonuje różne przedmioty z drewna (stolarz), prowadzący może zapytać o to, jaki zawód kryje się za wykonywaniem takiej czynności lub samemu odpowiedzieć.

- Prowadzący zaprasza do przyjrzenia się liście czynników, które wpłynęły na wybór zawodu dla Pinokia, zadaje pytania:
 - *Czy mamy wpływ na wybór zawodu?*
 - *Co można brać pod uwagę przy wyborze zawodu?*

2. Zawodowe wywiady

- a. Prowadzący dzieli uczniów na 5-osobowe zespoły. Każdy zespół wybiera „dziennikarza”, którego zadaniem będzie przeprowadzić wywiad ze swoim zespołem na podany temat. Wszystkie zespoły otrzymują listę zawodów, z której mogą wybrać tylko jeden zawód jaki będą reprezentować jako grupa (Załącznik 1).

Dla prowadzącego:

Prowadzący dba o to, by wybrane przez zespoły zawody nie powtarzały się, a jeżeli istnieje potrzeba, może zaproponować jeszcze inne zawody do wyboru dla uczniów.

- b. Prowadzący rozdaje każdemu zespołowi kartę pracy *Jesteśmy przedstawicielami zawodu – Instrukcja dla zespołów* (Załącznik 2). Zespoły przez kilka minut przygotowują się do wywiadu, a następnie zadają pytania z listy i zapisują odpowiedzi na kartce.
- c. Uczniowie w roli „dziennikarzy” tworzą odrębny zespół, a każdy z „dziennikarzy” otrzymuje kartę *Zawodowe wywiady – Instrukcja dla „dziennikarza”* (Załącznik 3). Dziennikarze przygotowują się do przeprowadzenia wywiadów. Do załączonych pytań mogą dodać swoje własne pytania dotyczące zawodów.
- d. Uczniowie w roli „dziennikarzy” przeprowadzają wywiady ze swoimi grupami, a następnie przedstawiają na forum wyniki swoich wywiadów.
- e. Prowadzący zapisuje czynniki, jakie pojawiły się przy odpowiedziach na pytania:
 - *Jakie czynniki wpływają na wybór tego zawodu?*
 - *Co powinno się brać pod uwagę wybierając zawód?*
 - *Jak czuje się osoba, która wybiera zawód zgodnie ze swoimi umiejętnościami, zainteresowaniami?*

Dla prowadzącego:

Prowadzący może określić czas przeprowadzenia wywiadu i prezentacji. Dbą o to, by nie powtarzać odpowiedzi, jeśli powielają się w różnych grupach. Celem ćwiczenia jest wzrost wiedzy i świadomości na temat czynników wpływających na wybór zawodu, takich jak: predyspozycje, preferencje, zainteresowania, umiejętności, cechy, sytuacja rodzinna, finansowa, stan zdrowia itd. Nauczyciel uzupełnia wiedzę uczniów, jeśli nie wszystkie czynniki zostały wymienione przez uczniów.

3. Gdyby praca była wyspą szczęśliwą...

Każdy uczeń otrzymuje kartkę A4 i długopis. Na kartce ma dokończyć zdanie *Gdyby praca była wyspą szczęśliwą, to byłaby...* zaczynając zadanie od góry kartki. Po napisaniu zdania zagina kartkę tak, aby nie było widać napisu i podaje kolejnemu uczniowi. Uczniowie zamieniają się kartkami tak długo aż zapiszą całą kartkę. Uczeń, który dopisał ostatnią wypowiedź, rozwija kartkę i czyta wszystkie wypowiedzi.

Dla prowadzącego:

Nauczyciel motywuje uczniów do różnorodnych wypowiedzi, także zabawnych, humorystycznych.

4. Zawód dla mnie to...

Prowadzący na zakończenie zajęć pyta uczniów:

- *Jaki zawód wybrałbyś dla siebie i dlaczego?*
- *Co sprawiło, że kojarzy się on z zadowoleniem, satysfakcją?*
- *Który z wymienionych dziś czynników wpływających na wybór zawodu uważacie za bardzo ważny?*

BIBLIOGRAFIA:

Kania I., *Jak towarzyszyć uczniom w rozwoju społeczno-zawodowym? Gry szkoleniowe i scenariusze zajęć do pracy z młodzieżą*, Wyd. Difin, Warszawa 2010.

ZAŁĄCZNIK 1

Lista zawodów

Mechanik samochodowy

Weterynarz

Fryzjer/Fryzjerka

Technik farmaceuta

Psycholog

Kosmetolog

Pielęgniarz/Pielęgniarka

Przewodnik turystyczny

Grafik komputerowy

Geodeta

ZAŁĄCZNIK 2

Jesteśmy przedstawicielami zawodu – instrukcja dla zespołów

Wcielcie się w przedstawicieli wybranego przez siebie zawodu. Wyobraźcie sobie przez chwilę – jakby to było wykonywać zawód jaki wybraliście? Jakie zadania wykonuje przedstawiciel tego zawodu? Jakich używa narzędzi? Dlaczego mógł wybrać taki zawód: jakie są np. jego zainteresowania, umiejętności, wykształcenie? Za chwilę spotkacie się z dziennikarzem, który zapyta Was o Wasz zawód. Udzielcie wyczerpujących odpowiedzi. Dzięki Waszej aktywności spróbujemy przybliżyć się do odpowiedzi na pytanie „Co sprawia, że ludzie wybierają dany zawód”.

ZAŁĄCZNIK 3

Zawodowe wywiady – instrukcja dla „dziennikarza”

Przeczytaj zespołowi zaproszenie do wywiadu:

Drodzy przedstawiciele różnych zawodów, dziękujemy za zgłoszenie się do udziału w wywiadzie jaki będzie z Wami przeprowadzony przez wybranych dziennikarzy. Waszym zadaniem jest odpowiedzieć na kilka pytań.

Zadaj następujące pytania przedstawicielom zawodu:

1. Na czym polega Twój zawód?
2. Czy lubisz go wykonywać?
3. Co sprawia, że lubisz go wykonywać?
4. Jak to się stało, że wybrałeś taki zawód?
5. Jak myślisz, jakie czynniki wpływają na wybór tego zawodu?

Dziennikarzu – pamiętaj o zapisywaniu odpowiedzi na kartce!

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą

TEMAT: I ty możesz zostać MacGyver'em.

CEL OGÓLNY: Posługiwanie się przyborami, narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- wyjaśnia, czym jest kreatywność;
- poszukuje w sposób indywidualny różnych rozwiązań;
- poszukuje twórczych i niestandardowych zastosowań.

METODY PRACY:

- wyliczanka;
- rysunek (alternatywnie);
- dyskusja;
- praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- tablica;
- flipchart;
- mazaki kolorowe;
- rekwizyty dla grup, np.: opakowanie po jogurcie, spinacz do papieru, korek od butelki, opakowanie na okulary, łyżka, klamerka do wieszania prania itp.
- *Wycieczka w nieznane* – Załącznik 1 (karta ćwiczeń).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Dla prowadzącego:

Proponowany układ sali na zajęcia to podkowa ułożona z krzeseł oraz zrezygnowanie z ławek szkolnych.

1. Rozgrzewka

Wariant I

Gra w przymiotniki

Prowadzący zaprasza uczniów do okręgu. Celem zabawy jest wymienienie kolejno przez każdego z uczniów po jednym przymiotniku na literę „P”. Przymiotniki nie mogą się powtarzać. Po wykonaniu ćwiczenia prowadzący może zapytać uczniów:

- *Co was zaciekało w tej zabawie?*
- *Co wam się podobało?*
- *Czy łatwo było znaleźć przymiotniki?*

Dla prowadzącego:

Prowadzący nie powinien narzucać tempa wypowiedzi. Niektórym uczniom znalezienie przymiotnika może zająć więcej czasu, w takiej sytuacji prowadzący może zaproponować udzielenie odpowiedzi później. Rozgrzewka nie powinna zawierać elementów rywalizacji, a jedynie radość ze znalezienia dużej liczby przymiotników.

Wariant II**Ile zastosowań ma klucz?**

- Prowadzący zapisuje na tablicy/kartce flipchart pytanie: *Jakie zastosowania może mieć klucz?*
- Uczniowie mają za zadanie podać jak największą liczbę różnych pomysłów dotyczących nowego zastosowania klucza.

Dla prowadzącego:

Prowadzący zamiast klucza może wybrać inny dowolny przedmiot. Każdy pomysł jest zapisywany na tablicy/kartce flipchart. Prowadzący może przynieść ze sobą klucz (lub inny wybrany przedmiot) i dać go uczniom, aby w czasie wymyślania zastosowań mieli możliwość trzymania go w ręku.

- Uczniowie liczą swoje pomysły. Odpowiadają na pytania nauczyciela:
 - Co sprawiało, że mieliście tak dużo pomysłów?*
 - Które pomysły są według was najciekawsze, najoryginalniejsze?*
 - Czy lista pomysłów na zastosowanie klucza jest już zamknięta?*

Dla prowadzącego:

Przy okazji ostatniego z pytań, można zwrócić uwagę na fakt, że liczba pomysłów, na zastosowanie klucza jest prawie nieograniczona.

2. Ćwiczenie kreatywności**Wariant I****Coś nowego**

- Prowadzący kładzie na środku kartonowe pudło, w którym znajdują się różne przedmioty, np. opakowanie po jogurcie, spinacz do papieru, korek od butelki, opakowanie na okulary, łyżka, klamerka do wieszania itp.
- Prowadzący dzieli uczniów na 4-osobowe zespoły. Każdy z zespołów losuje trzy przedmioty z pudełka. Zadaniem uczniów jest zaprojektowanie czegoś nowego – urządzenia, gadżetu, ozdoby itp. z posiadanych przedmiotów oraz nadanie mu nazwy.
- Uczniowie po zakończonej pracy prezentują wyniki swojej pracy, przedstawiając nazwę i zastosowanie swojego wytworu.

Wariant II**Wycieczka w nieznane**

Prowadzący dzieli uczniów na 4-osobowe zespoły.

- Zadaniem, jakie stoi przed uczniami, jest odnalezienie się w sytuacji, kiedy wylądowali na bezludnej wyspie i muszą zorganizować sobie nie tylko czas wolny, ale i miejsce do spania oraz sposoby na ogrzanie się.
 - Nauczyciel rozdaje każdemu z zespołów instrukcję ćwiczenia (Załącznik 1) oraz czyta ją uczniom.
 - Po zakończeniu ćwiczenia uczniowie prezentują w grupach wyniki swojej pracy.
 - Prowadzący pyta uczniów o to, co było dla nich łatwe, a co trudne i dlaczego.
- Opracowano na podstawie ćwiczenia „Być jak Bear Grylls” z materiałów *Scenariusze zajęć dla klasy IV szkoły podstawowej*.

3. Zupa z kreatywności

- Prowadzący prosi uczniów o podanie jak największej liczby skojarzeń ze słowem „kreatywny/twórczy” i zapisuje je na tablicy/kartce flipchart.

Dla prowadzącego:

Nie wszyscy uczniowie mogą rozumieć to pojęcie, można wówczas podać przykładowe skojarzenia z tym słowem. Prowadzący może dopytać uczniów: *O kim powiemy, że jest kreatywny, twórczy?*

- b. Po zebraniu propozycji uczniów prowadzący zaprasza do ćwiczenia, którego celem jest przedstawienie „przepisu na kreatywność/twórczość” z wykorzystaniem propozycji skojarzeń jakie pojawiły się od uczniów.

Dla prowadzącego:

Uczniowie mogą napisać „przepis” lub przedstawić go w dowolnej innej formie, np. za pomocą rysunku, piosenki, wierszyka. Uwaga: Mogą pracować indywidualnie albo w parach lub trójkach – w zależności od liczebności klasy.

- c. Po wykonaniu ćwiczenia uczniowie prezentują swoje „przepisy na kreatywność”.
- d. Chętni uczniowie podają przykłady sytuacji z własnego doświadczenia, kiedy wykorzystywali swoją kreatywność w życiu.

4. Po co ta kreatywność

Podsumowując zajęcia, prowadzący prosi uczniów o odpowiedź na pytania:

Czy kreatywność może przydać się w pracy zawodowej? W jakiej? Do czego?

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Definicja kreatywności, http://www.naukowiec.org/wiedza/psychologia/kreatywnosc--tworcze-myslenie_2788.html [dostęp: 16.11.2017].

Dołęga-Herzog H., Rosalska M., *Wykorzystanie metod kreatywnych w przygotowaniu uczniów do wyboru zawodu* Propozycje rozwiązań metodycznych, KOWEZIU, Warszawa 2014, <http://euroguidance.pl/ksiazki/> [dostęp: 16.11.2017].

Scenariusze zajęć dla klasy IV szkoły podstawowej, „Innowacyjny program rozwijający psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne u uczniów klas IV–VI z terenów wiejskich, miejsko-wiejskich i miast do 25 tys. mieszkańców województwa wielkopolskiego”, Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa, http://www.cdv.pl/files/DPE/Scenariusze_klasa_IV_web.pdf [dostęp: 19.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Wycieczka w nieznane

Wybraliście się na klasową wycieczkę statkiem. Niestety w wyniku niefortunnnych zdarzeń znaleźliście się na bezludnej wyspie, na której znajdują się jedynie piasek i roślinność – najczęściej palm kokosowych.

1. Wiecie, że pomoc dotrze za kilka dni.
2. Żadne elektroniczne sprzęty (telefony, tablety, komputery) nie działają na wyspie.
3. Wszystkie bagaże zostały zatopione.

Waszym zadaniem jest zorganizowanie dla siebie miejsca do spania, gier do zabawy oraz sposobu na ogrzanie się w nocy.

Wymyślcie jak najwięcej sposobów działania.

Jak zorganizujecie miejsce do spania?

.....

.....

.....

.....

Jak zorganizujecie czas wolny, w co będziecie się bawić?

.....

.....

.....

.....

Jak się ogrzejecie w nocy?

.....

.....

.....

.....

Jakich użyjecie sposobów na rozłupanie kokosów?

.....

.....

.....

.....

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą

TEMAT: Jak oszczędzić pierwszy milion?

CEL OGÓLNY: Wyjaśnianie roli pieniądza we współczesnym świecie i jego związku z pracą.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- wyjaśnia skąd ludzie mają pieniądze;
- opisuje różne sposoby pozyskiwania pieniędzy;
- wymienia różne pojęcia związane z pieniędzmi;
- wskazuje różnicę pomiędzy potrzebą a zachcianką;
- określa swój własny cel związany z oszczędzaniem;
- opisuje własne metody oszczędzania;
- podejmuje decyzje finansowe.

METODY PRACY:

- wykreślanka;
- dyskusja;
- praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- tablica/ flipchart;
- kreda/marker;
- karteczki samoprzylepne;
- Wykreślanka – Załącznik 1 (po 1 egz. dla każdego zespołu);
- „Grosz do grosza, a będzie kokosza” – Załącznik 2 (po 1 egz. dla każdej grupy).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Finansowy zawrót głowy

- a. Prowadzący zaprasza uczniów do odpowiedzi na następujące pytania:
 - *Po co ludziom są potrzebne pieniądze?*
 - *Skąd dorośli mogą mieć pieniądze?*
 - *Skąd dzieci mają pieniądze?*
- b. Prowadzący podsumowuje wypowiedzi uczniów, zwracając uwagę na różnorodność źródeł dochodów.
- c. Prowadzący rozdaje uczniom karteczki samoprzylepne. Zadaniem uczniów jest wypisanie na karteczkach, skąd jeszcze dzieci mogą mieć pieniądze (możliwości pozyskiwania przez dzieci pieniędzy inne niż te, które pojawiły się we wcześniejszych wypowiedziach).

Dla prowadzącego:

Niektórzy uczniowie mogą mieć trudność ze znalezieniem sposobu na pozyskiwanie pieniędzy dla siebie – można zaproponować pracę w parach lub podejść do uczniów i zadać pytania naprowadzające ich na nowe pomysły.

- d. Uczniowie kolejno przyklejają po jednej karteczce na arkuszu flipchart lub tablicy, czytając na głos wypisany przez siebie sposób. Jeżeli komuś nasuną się nowe pomysły, zostają dopisane.

2. Pieniądze – o co tu chodzi?

- a. Prowadzący dzieli uczniów na małe grupy 3–5-osobowe i rozdaje uczniom – każdej grupie po jednym egzemplarzu karty *Wykreślanka* (Załącznik 1). Zadaniem uczniów jest odnalezienie na karcie pracy pojęć związanych z pieniędzmi.
Po odnalezieniu pojęć w wykreślanke uczniowie wraz z nauczycielem podsumowują ćwiczenie, wyjaśniając poszczególne pojęcia: *pensja, grosze, cena, bank, wydatki, moneta, oszczędzać*.
- b. Prowadzący zadaje pytania:
 - *Na co dorośli wydają pieniądze?*
 - *Na co dzieci wydają pieniądze?*

Dla prowadzącego:

Prowadzący zajęcia może zwrócić szczególną uwagę na uczniów nieaktywnych lub mało pewnych siebie – uczniowie ci mogą przedstawić wyszukane wyrazy, ale niekoniecznie być wywoływani do wolnych odpowiedzi wymagających śmiałości w wyrażaniu opinii na forum klasy.

3. „Grosz do grosza, a będzie kokosza”

- a. Prowadzący dzieli uczniów na 4 grupy, każdej grupie daje kartę ćwiczeń (Załącznik 2). Wspólnie z uczniami ustala, jaka jest różnica pomiędzy potrzebą (coś, na co musimy wydać pieniądze) a zachcianką (coś, na co chcemy wydać pieniądze).
- b. Zadaniem uczniów jest wypisanie w pierwszej kolumnie jak największej liczbę pomysłów, na co dzieci mogą oszczędzać pieniądze, w drugiej kolumnie – jak mogą oszczędzać pieniądze.
- c. Chętni uczniowie prezentują wyniki pracy.
- d. Nauczyciel zadaje uczniom pytanie: *Jak dzieci mogą oszczędzać pieniądze?*

Dla prowadzącego:

Można zaproponować uczniom indywidualne konsultacje, celem opracowania sposobów na oszczędzenie pieniędzy na wybrany cel.

4. Jak oszczędzić pierwszy milion?

Prowadzący zachęca uczniów do odpowiedzi na pytanie:

- *Jak oszczędzicie pierwszy milion?*
- *Czego nowego dowiedzieliście się dzisiaj?*

BIBLIOGRAFIA:

Cichy A., Kęsik E., Wyszyński W., *Scenariusze lekcji z zakresu rynku finansowego dla szkół podstawowych i ponadgimnazjalnych. Materiały edukacyjne dla środowiska szkolnego*, Komisja Nadzoru Finansowego, CEDUR, Warszawa 2015.

ZAŁĄCZNIK 1**Wykreślanka****Dla ucznia:**

P	E	N	S	J	A	J	W	O	P
G	R	O	S	Z	E	G	Y	A	K
W	Q	B	Y	J	V	D	D	M	W
C	V	E	R	H	F	P	A	O	S
E	C	B	A	N	K	W	T	N	P
N	L	D	P	H	E	G	K	E	L
A	F	O	M	O	Z	R	I	T	K
O	S	Z	C	Z	Ę	D	Z	A	Ć

Dla prowadzącego:

P	E	N	S	J	A	J	W	O	P
G	R	O	S	Z	E	G	Y	A	K
W	Q	B	Y	J	V	D	D	M	W
C	V	E	R	H	F	P	A	O	S
E	C	B	A	N	K	W	T	N	P
N	L	A	P	H	E	G	K	E	L
A	F	O	M	O	Z	R	I	T	K
O	S	Z	C	Z	Ę	D	Z	A	Ć

Słowa w wykreślance: pensja, grosze, cena, bank, wydatki, moneta, oszczędzać

ZAŁĄCZNIK 2

„Grosz do grosza, a będzie kokosza”

NA CO DZIECI MOGĄ OSZCZĘDZAĆ PIENIĄDZE?	JAK DZIECI MOGĄ OSZCZĘDZAĆ PIENIĄDZE?

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą

TEMAT: Kiedy zaczynamy się uczyć i kiedy kończymy?

CEL OGÓLNY: Wskazywanie różnych sposobów zdobywania wiedzy z wykorzystaniem przykładów oraz omawianie indywidualnego sposobu nauki.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- wymienia skojarzenia z pojęciem „proces uczenia się”;
- znajduje różnice pomiędzy zdobywaniem wiedzy a ćwiczeniem umiejętności;
- wymienia przykłady własne związane ze zdobywaniem wiedzy i ćwiczeniem umiejętności;
- poznaje różne możliwości zdobywania wiedzy i ćwiczenia umiejętności;
- rozpoznaje związek pomiędzy zdobywaniem wiedzy i ćwiczeniem umiejętności a zawodami;
- wymienia znane i wybrane przez siebie sposoby na zdobywanie wiedzy i umiejętności.

METODY PRACY:

- burza mózgów;
- rozmowa kierowana;
- praca indywidualna;
- praca w małych grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- tablica i kreda lub flipchart i markery;
- *Uczenie się – co to znaczy?* – Załącznik 1 (po 1 egz. dla każdego ucznia);
- *Co już wiem i umiem?* – Załącznik 2 (po 1 egz. dla każdego ucznia).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Zgaduj-zgadula

- Prowadzący czyta uczniom tekst: *Jest to proces, którego doświadczają wszyscy ludzie na świecie, bez względu na ich wiek, płeć czy miejsce urodzenia. Dzięki temu procesowi zdobywamy nowe informacje, doświadczenia i wiemy, jak zachować się w różnych sytuacjach. Wynikiem tego procesu są np. wiedza o roślinach, umiejętność jazdy na rolkach czy recytowanie wierszy. Co to za proces?*
- Prowadzący zbiera odpowiedzi uczniów, motywując ich poprzez zadawanie pytań do momentu podania właściwej. W chwili kiedy pojawi się prawidłowa odpowiedź (uczenie się), prowadzący zapisuje ją na środku tablicy lub kartce flipchart.
- Prowadzący zachęca uczniów do wymienienia jak największej liczby skojarzeń ze słowem uczenie się, propozycje pojawiające się od uczniów zapisuje wokół. Prowadzący może dopytywać uczniów: *Z czym kojarzy się wam uczenie się? Czego się człowiek może uczyć?*

Dla prowadzącego:

Przedstawienie skojarzeń powinno odbywać się w sposób dynamiczny zgodnie z zasadą metody burzy mózgów – nie oceniając pojawiających się propozycji. Im więcej pojawi się skojarzeń, tym większy powstanie materiał do pracy podczas dalszej części zajęć. Jeżeli podczas wymieniania przez uczniów skojarzeń ze słowem uczenie się pojawi się zaledwie kilka przykładów, prowadzący może uzupełnić skojarzenia o własne propozycje. Mogą należeć do nich np.: gra na pianinie, rysowanie, uczenie się o roślinach, poznawania świata zwierząt, uczenie się o planetach, jazda na rolkach, pieczenie ciasta.

- a. Prowadzący zaprasza uczniów do przyglądnięcia się wymienionym propozycjom lub czyta je na głos. Zadaniem uczniów jest wybranie spośród skojarzeń takich, które wiążą się ze zdobywaniem wiedzy i takich, które łączą się z ćwiczeniem umiejętności. Uczniowie pracują na karcie ćwiczeń *Uczenie się – co to znaczy?* (Załącznik 1).
- b. Chętni uczniowie dzielą się wypisanymi przykładami, a prowadzący porządkuje je w razie potrzeby i zaprasza uczniów do rozmowy na temat różnic pomiędzy zdobywaniem wiedzy, a ćwiczeniem umiejętności.

2. Co już wiem i umiem?

- a. Prowadzący zaprasza uczniów do stworzenia własnej mapy uczenia się, opartej na indywidualnych przykładach uczniów.
- b. Każdy z uczniów otrzymuje kartę ćwiczeń *Co już wiem i umiem?* (Załącznik 2) i wypełnia ją własnymi przykładami, odpowiadając na cztery pytania.
- c. Po wykonaniu ćwiczenia prowadzący zaprasza uczniów do podzielenia się własnymi przykładami, zadając każde pytanie z ćwiczenia i motywując uczniów do udzielania odpowiedzi.

3. By nauka nie poszła w las

- a. Prowadzący dzieli uczniów na 3–4-osobowe zespoły.
- b. Uczniowie pracują na własnych przykładach, wypisanych w karcie ćwiczeń *Co już wiem i umiem* (Załącznik 2). Zadaniem uczniów pracujących w zespołach jest wymienienie jak największej liczby zawodów, w których zdobywana przez nich wiedza oraz ćwiczone umiejętności mogą się przydać.

Dla prowadzącego:

Zapraszając uczniów do ćwiczenia, prowadzący może podać przykład: „Zdobywanie wiedzy o tworzeniu fryzur może być przydatne w takich zawodach jak: fryzjer/ka, wizażysta/ka, stylistka/ka, kostiumograf itp. Najważniejszym celem tego ćwiczenia jest zachęcenie uczniów do refleksji na temat połączeń pomiędzy zdobywaną wiedzą i ćwiczonymi umiejętnościami a zawodami.

- c. Chętni przedstawiciele poszczególnych zespołów prezentują pomysły dotyczące zawodów z podaniem wiedzy i umiejętności, które do tych zawodów zostały przypisane. Każdy z zespołów otrzymuje brawa od pozostałych grup.
- d. Prowadzący na zakończenie lekcji zachęca uczniów do refleksji, dopytując np.: *Kiedy człowiek zaczyna się uczyć? Kiedy kończymy się uczyć? Co Wam się dziś podobało? Czego się dziś nauczyliście? Jaką wiedzę dziś zdobyliście? Jak wykorzystacie te informacje?*
- e. Prowadzący zaprasza uczniów do odpowiedzi na pytanie zawarte w karcie ćwiczeń *Co już wiem i umiem* (Załącznik 2): *Jakie są moje najlepsze sposoby na zdobywanie wiedzy i umiejętności?* Chętni uczniowie przedstawiają na forum swoje pomysły dotyczące sposobów uczenia się.

Dla prowadzącego:

Jeżeli prowadzący uzna, że chciałby kontynuować temat uczenia się, może skorzystać ze scenariusza „Jak uczyć się szybciej i efektywniej”, który oparty jest na sytuacjach dydaktycznych pozwalających na zidentyfikowanie indywidualnego sposobu nauki.

ZAŁĄCZNIK 1

Uczenie się – co to znaczy?

Instrukcja dla ucznia: Wypisz po lewej stronie te skojarzenia, które związane są ze zdobywaniem wiedzy, a po prawej te, które wiążą się z ćwiczeniem umiejętności.

Zdobywanie wiedzy	UCZENIE SIĘ	Ćwiczenie umiejętności

ZAŁĄCZNIK 2**Co już wiem i umiem?**

Instrukcja dla ucznia: Zapisz odpowiedzi na poniższe pytania.

Jaką wiedzę zdobywam?	UCZENIE SIĘ	Jakie umiejętności ćwiczę?
W jakich sytuacjach mogę zdobywać wiedzę?		W jakich sytuacjach mogę zdobywać umiejętności?
<i>Na przykład: zdobywam wiedzę na temat roślin, używając tabletu, komputera lub wymieniając się wiedzą na ten temat z innymi</i>		<i>Na przykład: zdobywam umiejętności związane z gotowaniem, pomagając rodzicom przygotowywać posiłek</i>
Jakie są moje najlepsze sposoby na zdobywanie wiedzy i umiejętności?		

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą

TEMAT: Jak uczyć się szybciej i efektywniej – mój indywidualny styl uczenia się.

CEL OGÓLNY: Wskazywanie różnych sposobów zdobywania wiedzy z wykorzystaniem przykładów oraz omawianie indywidualnego sposobu nauki.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- rozpoznaje czynniki, które wskazują na proces uczenia się;
- identyfikuje własny sposób zapamiętywania informacji;
- wymienia sposoby pozyskiwania i zapamiętywania informacji;
- rozpoznaje style uczenia się;
- wyjaśnia związek między stylem uczenia się a dominującymi czynnościami wykonywanymi w różnych zawodach.

METODY PRACY:

- giełda pomysłów;
- dyskusja;
- metoda przewodniego tekstu;
- metoda praktyczna;
- praca indywidualna;
- praca w małych grupach;
- mapa myśli.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- tablica, kreda lub flipchart;
- kolorowe kartki A4 (po 1 kartce dla każdego ucznia);
- kwadratowe kartki formatu 21x 21 cm (po 1 kartce dla każdego ucznia);
- flamastry;
- kartki flipchart lub brystol;
- projektor;
- *Wyrazy do zapamiętania* – Załącznik 1 (dla prowadzącego);
- *Obrazki – instrukcja dla prowadzącego* – Załącznik 2 (1 egz.);
- *Obrazki – instrukcja dla ucznia* – Załącznik 3 (po 1 egz. dla każdego ucznia);
- *Instrukcja składania kubeczka* – Załącznik 4 (dla prowadzącego);
- *Jak uczyć się szybciej i efektywniej – mój indywidualny styl uczenia się* – prezentacja multimedialna.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. ABC uczenia się

Prowadzący zadaje pytanie uczniom: *Po czym poznajemy, że się uczymy?* Uczniowie odpowiadają, podając przykłady. Prowadzący może je zapisać na flipcharcie lub tablicy. Prowadzący dopytuje:

– *Skąd mamy wiedzieć, jak się uczyć i zapamiętywać informacje?*

Uczniowie podają odpowiedzi. Pomysły, które wymieniają są wprowadzeniem do następnego ćwiczenia. Prowadzący wykorzystuje wymienione przez uczniów odpowiedzi i wprowadza uczniów w tematykę rozpoznawania własnego stylu uczenia się.

2. Mój indywidualny sposób zapamiętywania

Dla Prowadzącego:

Ćwiczenie *Mój indywidualny sposób zapamiętywania* będzie się składać z trzech etapów.

- Prowadzący zaprasza uczniów do I etapu ćwiczenia i podaje instrukcję: *Za chwilę przeczytam Wam 10 wyrazów. Waszym zadaniem jest ich wszystkich wysłuchać, a następnie po wysłuchaniu wypisać na kartce, którą otrzymaliście – wyrazy, które zapamiętaliście* (Załącznik 1).
- Prowadzący po przeczytaniu wyrazów zaprasza do ich zapisania. Pyta uczniów, ile zapamiętali wyrazów, weryfikuje listę zapamiętanych wyrazów z uczniami.
- Prowadzący zaprasza uczniów do II etapu ćwiczenia, podając instrukcję: *Tym razem Waszym zadaniem będzie zapamiętanie 10 obrazków, które za chwilę zobaczycie. Po zobaczeniu 10. obrazka otrzymacie kartę ćwiczeń, będą się na niej znajdowały wszystkie te obrazki, jakie zobaczyliście, oraz inne, które nie zostały przedstawione. Waszym zadaniem będzie zakreślić w kółko tylko te, które się za chwilę pojawią.*
- Prowadzący pokazuje uczniom 10 obrazków (Załącznik 2), a następnie rozdaje kartę ćwiczeń (Załącznik 3). Pyta uczniów, jakie obrazki zapamiętali i weryfikuje listę obrazków z uczniami. Dopytuje: *Ile obrazków zapamiętaliście?*

Dla prowadzącego:

Prowadzący może wydrukować obrazki zamieszczone w Załączniku 2 i przedstawiać je uczniom, trzymając w ręku lub wyświetlić prezentację, należy zadbać o to, aby obrazki były pokazywane pojedynczo.

- Prowadzący zaprasza uczniów do III etapu ćwiczenia. *W ostatniej części tego ćwiczenia Waszym zadaniem będzie wykonać z papieru kubeczek. Należy go wykonać według instrukcji, jaką Wam podam, czyli odtworzyć krok po kroku wykonanie kubeczka samemu.*
- Prowadzący posługując się instrukcją składania kubeczka z papieru (Załącznik 4), podaje uczniom kolejne kroki do wykonania. Po prezentacji kroków składania kubeczka, uczniowie kładą przed sobą arkusz papieru i z pamięci odtwarzają samodzielnie poszczególne kroki instrukcji, tak aby powstał identyczny kubeczek jak ten wykonany wg instrukcji podanej przez prowadzącego. Prowadzący dopytuje: *Jak Wam się składało kubeczek? Kto złożył w identyczny sposób jak w instrukcji? Kto złożył w połowie/w części w taki sposób jak w instrukcji?*

Dla Prowadzącego:

W III etapie ćwiczenia prowadzący może wykorzystać dowolną, znaną mu instrukcję składania origami lub zastosować inny pomysł, którego cel będzie zbieżny z podanym w ćwiczeniu.

- Po wykonaniu trzech etapów ćwiczenia prowadzący dzieli tablicę na 3 części. W górze wpisuje kolejne etapy: etap I (zapamiętanie wyrazów), etap II (zapamiętanie obrazków), etap III (zapamiętanie instrukcji wykonania kubeczka). Następnie pyta każdego z uczniów, w którym etapie ćwiczenia najłatwiej zapamiętywali informacje i zapisuje ich imiona na tablicy. Na koniec podsumowuje liczbę osób w poszczególnych grupach, tzn. najłatwiej zapamiętujący wyrazy, najłatwiej zapamiętujący obrazki, najłatwiej zapamiętujący instrukcje wykonania kubeczka.

3. Jaki mam styl uczenia się?

- Prowadzący wyjaśnia uczniom, na czym polegają trzy style uczenia się/zdobywania informacji: styl wzrokowy, styl słuchowy, styl kinestetyczny.

Dla Prowadzącego:

Prowadzący może skorzystać z dowolnego źródła informacji na temat trzech stylów uczenia się.

- b) Prowadzący prosi uczniów o połączenie tych stylów z poszczególnymi etapami poprzedniego ćwiczenia, nawiązuje również do wyników wybranego sposobu zapamiętywania, wypisanego na tablicy. Prowadzący może zadać dodatkowe pytania:

- *Kto z was rozpoznał u siebie dominujący styl uczenia się?*
- *Kto z was lubi uczyć się, korzystając z dwóch stylów? A z trzech?*
- *Jak można wykorzystać wiedzę na temat swojego stylu, planując karierę edukacyjno-zawodową?*
- *Jak wiedza ta może wpłynąć na naukę i przyszłą pracę?*
- *Na co teraz, w trakcie nauki szkolnej, warto zwrócić uwagę?*

4. Styl uczenia się a zawód

- a. Prowadzący dzieli uczniów na grupy zgodnie z wybranym dominującym sposobem zapamiętywania i pasującym do niego stylem uczenia się. Rozdaje po jednej kartce flipchart i opakowaniu flamastrów.

Dla Prowadzącego:

W przypadku bardzo licznej klasy istnieje możliwość podzielenia uczniów na więcej grup, najważniejsze, by każda z nich miała przypisany jeden styl uczenia się.

- b. Zadaniem uczniów pracujących w grupach jest narysowanie mapy myśli. W centrum każdej z map myśli uczniowie wpisują tytuł (np.: *dominujący styl uczenia się – wzrokowy; dominujący styl uczenia się – słuchowy; dominujący styl uczenia się – kinestetyczny*). Następnie uczniowie wyszukują i nanoszą na mapę nazwy zawodów, w wykonywaniu których dominują czynności wymagające określonego stylu uczenia się.
- c. Przedstawiciele grup prezentują mapy myśli z przyporządkowanymi poszczególnym stylom – zawodami. Prowadzący, po zakończeniu prezentacji przez grupę danego stylu, może dodać zawody, które jego zdaniem powinny się również znaleźć na tej mapie.

5. Co dalej?

Prowadzący zaprasza uczniów do refleksji na temat zajęć i zadaje pytanie: *Jak wykorzystacie zdobytą wiedzę, wybierając szkołę ponadpodstawową i przyszły zawód?*

Dla prowadzącego:

Powyższy scenariusz jest komplementarny ze scenariuszem o tej samej tematyce przeznaczonym dla rodziców. Warto zorganizować w zbliżonych terminach zajęcia dla uczniów oraz ich rodziców, dla zabezpieczenia spójności działań, co zwiększy skuteczność programu orientacji zawodowej w szkole.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Smith A., *Przyspieszone uczenie się w klasie*, WOM, Katowice 1997, s. 43–52.

Markova D., Powell A., *Twoje dziecko jest inteligentne, jak poznać i rozwijać jego umysł*, KiW, Warszawa 1998, s. 55–73.

Instrukcja wykonania kubka z papieru, <http://www.iluzjon.fn.org.pl/static/3/129/aktualnosci/info/131/wakacje-w-iluzjonie-lipiec-i-sierpien.html> [dostęp: 20.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Wyrazy do zapamiętania

SŁOŃ

WIDELEC

PIÓRO

KRZESŁO

MALINA

NIESPODZIANKA

SERWETKI

SŁOŃCE

PALEC

MASŁO

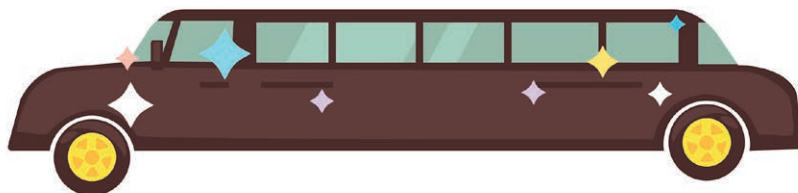
ZAŁĄCZNIK 2

Obrazki – instrukcja dla prowadzącego

Poniżej znajdują się obrazki proponowane do wyświetlenia/pokazania uczniom.

ZAŁĄCZNIK 3

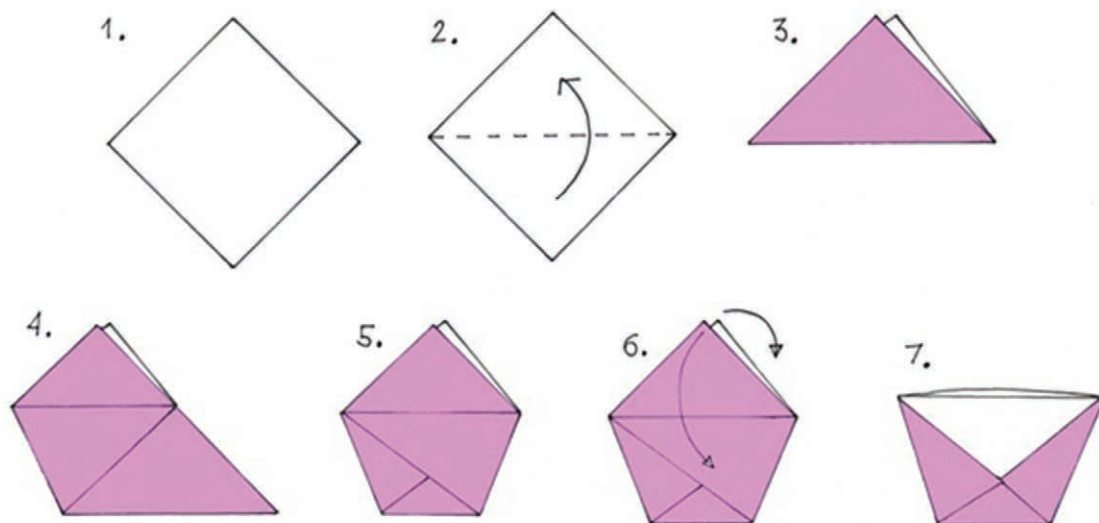
Obrazki – instrukcja dla ucznia

Spośród poniższych obrazków zaznacz w dowolny sposób te, które zostały wyświetlone/pokazane przez prowadzącego.

ZAŁĄCZNIK 4

Instrukcja składania kubeczka

Źródło: <http://www.iluzjon.fn.org.pl/static/3/129/aktualnosci/info/131/wakacje-w-iluzjonie-lipiec-i-sierpień.html> [20.11.2017].

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą

TEMAT: Umiejętności – od przeszłości do przyszłości.

CEL OGÓLNY: Wskazywanie różnych sposobów zdobywania wiedzy z wykorzystaniem przykładów oraz omawianie indywidualnego sposobu nauki.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- opisuje sposoby zdobywania wiedzy o sobie i rozpoznawania swoich umiejętności;
- wymienia własne umiejętności;
- wskazuje umiejętności jakie chciałby opanować.

METODY PRACY:

- fotoekspresja;
- rysunek;
- dyskusja;
- wizualizacja;
- ćwiczenia: *Targowisko, Książka*;
- praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- zdjęcia sytuacji (z kalendarzy, gazet, czasopism);
- tablica/flipchart;
- kredki (po kilka dla każdego uczestnika);
- kartki samoprzylepne;
- kartki formatu A4 (po dwie dla każdego uczestnika);

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Dla prowadzącego:

Proponuje się zrealizowanie scenariusza: *Umiejętności – od przeszłości do przyszłości* po wprowadzeniu do tematyki uczenia się przez całe życie, którą zawiera scenariusz *Kolorowa podróż po świecie edukacji*.

Dla prowadzącego:

Do przeprowadzenia zajęć niezbędne będą wcześniej przygotowane (wycięte) zdjęcia z kalendarzy, gazet czy czasopism, przedstawiające ludzi, wykonujących zajęcia i czynności w różnych sytuacjach.

1. Tajemnica zdjęć

- a. Prowadzący na przygotowanej wcześniej przestrzeni rozkłada zdjęcia; zaprasza uczniów, aby podeszli i wyszukali takie zdjęcie, które przyciągnęło ich uwagę.
- b. Zadaniem uczniów jest przyjrzenie się wybranej fotografii i wypisanie na kartce umiejętności jakie posiadają przedstawieni na nim ludzie.
- c. Prowadzący zaprasza uczniów do przedstawienia zdjęć, które wybrali oraz umiejętności jakie się za nimi kryją.
- d. Następnym zadaniem uczniów jest zastanowienie się, w jaki sposób można zdobyć wymienione przez nich umiejętności i zapisanie swoich pomysłów na kartkach samoprzylepnych, które przyklejane są do arkusza flipchart zatytułowanego: *W jaki sposób zdobywamy umiejętności?*
- e. Uczniowie wspólnie porządkują kartki na tablicy, dyskutując o sposobach, za pomocą których ludzie zdobywają nowe umiejętności.

2. Targowisko

- Każdy z uczniów otrzymuje kartkę formatu A4.
- Prowadzący prosi uczniów, by wyobrazili sobie, że za chwilę znajdą się na targu i każdy będzie mógł dokonać wymiany towaru. Towarem, który będzie wymieniany, staną się umiejętności, jakie posiadają uczniowie.
- Zadaniem uczniów jest zapisanie/narysowanie na górze kartki nazwy swojego stoiska targowego oraz wystawienie (napisanie/narysowanie) na stoisku „towaru” – około pięciu umiejętności, jakie posiadają. W prawej, dolnej części kartki uczniowie zostawiają miejsce na tzw. „nowy towar”, czyli umiejętności, jakie wybiorą z innych stoisk targowych. Kartki podpisują imieniem i nazwiskiem.
- Uczniowie przemieszczają się po klasie ze swoimi kartkami (stoiskami targowymi), przyglądając się „towarom” wystawionym przez innych. Każdy z uczniów może u innego ucznia wybrać dla siebie umiejętność, jaką chciałby posiadać, i dopisać ją w miejscu oznaczonym tytułem: *Nowy towar*. Ponadto przy „towarze” (na kartce kolegi/koleżanki), jaki jest wybierany, uczniowie podpisują się np. inicjałami. Każdy uczeń może wybrać u innego ucznia tylko jeden „towar”.
- Po wypisaniu umiejętności i zakończeniu wymiany „towaru”, kartki – stanowiące stoiska targowe – uczniowie mogą zawiesić na ścianie lub położyć przy sobie na przygotowanym wcześniej miejscu i jeszcze raz im się przyjrzeć. Prowadzący zadaje uczniom pytania:
 - Jak czuliście się, wymieniając towary między sobą?*
 - Jakie umiejętności na Waszym stoisku targowym cieszyły się największym zainteresowaniem?*
 - Jak zdobyliście te umiejętności?*
 - Jakie umiejętności były najczęściej wymieniane?*
 Chętni uczniowie opowiadają, w jaki sposób zdobyli te umiejętności, które były u nich najczęściej wymieniane. W tym miejscu można nawiązać również do sposobów zdobywania umiejętności, które zostały opracowane w ćwiczeniu: *Tajemnica zdjęć*.
- Nauczyciel proponuje uczniom indywidualną pracę w domu, która polegałaby na wyszukaniu (wspólnie z rodzicami, rodzeństwem) informacji na temat tego, jak zdobyć umiejętności, które stanowiły „nowy towar” na ich stoiskach targowych.

Ćwiczenie opracowano na podstawie narzędzia *Sklep umiejętności* zawartego w *Pakiecie Edukacyjnym Pozaformalnej Akademii Jakości Projektu. Część 6*.

3. Książka

- Zadaniem każdego ucznia jest wyobrażenie sobie sytuacji, w której po 10 latach pojawia się osoba chcąc napisać o nim książkę. Tą osobą jest kolega/koleżanka z ławki szkolnej.
- Uczniowie dostają po jednej „książce” (pusta kartka formatu A4) oraz po kilka kredek. Nadają książce o sobie oraz kolejnym jej rozdziałom tytuły. Rozdziały powinny wiązać się z umiejętnościami, które uczniowie chcieliby posiadać w wieku 20 lat.
- Uczniowie kolejno przedstawiają na forum książkę swojego kolegi z ławki.
- Prowadzący zaprasza uczniów do dzielenia się refleksjami związanymi z własną przyszłością. Posługuje się przy tym pytaniami:
 - Jak się czuliście, wyobrażając sobie siebie w wieku 20 lat?*
 - Jakie to uczucie mieć te wszystkie umiejętności, które wypisaliście dla siebie?*
- Nauczyciel prosi uczniów o narysowanie na drugiej stronie „książki” wielkiej stopy oraz o wypisanie na niej odpowiedzi na pytanie: *Co mogę zrobić w najbliższym czasie, aby przybliżyć się do zdobycia/nabycia tych umiejętności?*
Prowadzący zachęca uczniów, by zachowali materiały wypracowane na zajęciach w domowych archiwach, szufladach, segregatorach i powrócili do nich w niedalekiej przyszłości, kiedy będą podejmować decyzje o wyborze szkoły/zawodu. Będą mogli wtedy porównać, czy/jak zmieniły się ich wyobrażenia o przyszłości zawodowej.

4. Wyzwania

Prowadzący zachęca uczniów do refleksji, posługując się przykładowymi pytaniami:

- Czego dziś doświadczyliście?*
- Jakie wyzwania stoją przed Wami w najbliższym czasie?*
- Czego nowego chcielibyście się jeszcze nauczyć?*

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Ciesek A., *Kompetencje przyszłości – jakie umiejętności rozwijać, by odnosić sukcesy na rynku pracy?*, <http://di.com.pl/kompetencje-przyszlosci---jakie-umiejetnosci-rozwijac-by-odnosic-sukcesy-na-ryнку-pracy-57496> [dostęp: 31.10.2017].

Manthey E., *7 umiejętności, które dzieci powinny zdobyć w szkole*, <http://www.juniorowo.pl/7-umiejetnosci-ktore-dzieci-powinny-zdobyc-w-szkole/> [dostęp: 31.10.2017].

Reddy L.A., *Rozwijanie umiejętności społecznych dziecka. Interwencje przez zabawę*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2014.

Szczepanik A. (red.), *Wspieraj młodzież coachingowo. Pakiet Edukacyjny Pozaformalnej Akademii Jakości Projektu. Część 6*, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji Narodowa Agencja Programu Erasmus+, Warszawa, <http://czytelnia.frse.org.pl/media/pajp-vi-coaching.pdf> [dostęp: 20.11.2017].

Tokarz T., *Coaching w edukacji*, „Sygnał. Magazyn Wychowawcy”, Nr 4 (kwiecień 2016), <http://edukacjananowo.pl/coaching-w-szkole> [dostęp: 31.10.2017].

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą

TEMAT: Kolorowa podróż po świecie edukacji.

CEL OGÓLNY: Wskazywanie różnych sposobów zdobywania wiedzy z wykorzystaniem przykładów oraz omawianie indywidualnego sposobu nauki.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- wymienia umiejętności, które ma i które chce rozwijać;
- wymienia sposoby nabywania wiedzy i umiejętności;
- wskazuje miejsca, gdzie można zdobyć różne umiejętności;
- wyjaśnia, kto i jak może pomóc w osiągnięciu/zdobyciu umiejętności.

METODY PRACY:

- praca w grupach;
- wirujące plakaty;
- rysunek;
- autorefleksja.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- 2 włóczki w kolorze zielonym i czerwonym;
- tablica;
- flipchart;
- markery;
- karteczki samoprzylepne;
- kredki – kilka opakowań (prowadzący może poprosić uczniów przed zajęciami, aby przynieśli je ze sobą);
- kartki A4.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. „Pajęczyna możliwości”

- Uczniowie stają w kręgu. Ochotnik (A) otrzymuje zieloną włóczkę. Jego zadaniem jest dokończenie zdania: *Ja mogę kogoś nauczyć...* (uczeń wymienia umiejętność jaką posiada). Następnie po usłyszeniu zdania uczniowie, którzy chcieliby się tej umiejętności nauczyć, zgłaszają się. Ochotnik (A) wybiera jedną z tych osób i przytrzymując początek włóczki, rzuca do wybranej osoby kłębek. Kolejny ochotnik (B) otrzymuje czerwony kłębek włóczki; jego zadaniem jest dokończenie zdania: *Chciałbym nauczyć się...* (uczeń wymienia umiejętność, której chciałby się nauczyć). Następnie po usłyszeniu zdania zgłaszają się uczniowie, którzy mogą być nauczycielami tej umiejętności. Ochotnik (B) wybiera jedną z tych osób i przytrzymując początek włóczki, rzuca do niej kłębek. Kolejne osoby, które mają kłębek w dłoni, kontynuują zabawę. Za każdym razem osoba, która rzuca, zostawia sobie w ręku kawałek włóczki. W tym czasie prowadzący spisuje na tablicy umiejętności, których uczniowie chcą się nauczyć.
- Prowadzący na zakończenie zabawy pyta uczniów: *Od kogo jeszcze, poza kolegami z klasy, możecie się nauczyć tych umiejętności? Gdzie jeszcze, poza szkołą, możecie się nauczyć wymienionych umiejętności?*

Dla prowadzącego:

Uczniowie mogą mieć w ręku tylko jeden raz dany kolor włóczki. Zabawa trwa do momentu, aż wszyscy uczestnicy będą mieć w ręce dwa kolory włóczki. Prowadzący motywuje grupę do zgłaszania różnych pomysłów związanych zarówno z chęcią nauczenia się nowych umiejętności, jak i możliwością podzielenia się swoją wiedzą i umiejętnościami z innymi. W przypadku trudności ze znalezieniem pomysłów lub osób „chętnych do nauki” – aktywnie pomaga uczniom.

2. Czy uczymy się tylko w szkole? – wirujące plakaty

- a. Prowadzący dzieli uczniów na 4 zespoły. Każdy z zespołów otrzymuje 1 arkusz papieru flipchart i markery. Dwa zespoły wypracowują pomysły jako odpowiedź na pytanie: *Gdzie możemy się nauczyć różnych umiejętności?*, a kolejne dwa – pomysły, jako odpowiedzi na pytanie: *Od kogo możemy się uczyć różnych umiejętności?*

Dla prowadzącego:

Uczniowie wypracowują pomysły dotyczące tego *gdzie?* oraz *od kogo?* mogą się nauczyć różnych umiejętności, korzystając ze zbioru umiejętności wymienionych przez siebie w poprzednim ćwiczeniu oraz zapisanych przez prowadzącego na tablicy.

- b. Po zapisaniu odpowiedzi zespoły zamieniają się, tak aby każdy pracował nad pomysłami dotyczącymi obu pytań. Prowadzący kieruje przebiegiem „wirowania plakatów”. Po zakończonej pracy uczniowie przedstawiają efekty.
- c. Prowadzący zawiesza zapisane przez uczniów plakaty oraz dołącza jedną pustą kartę flipchart, na której widnieje pytanie: *W jaki sposób mogę zdobyć nowe umiejętności?* W tym celu rozdaje uczniom karteczki samoprzylepne, na których uczniowie wypisują swoje odpowiedzi.
- d. Uczniowie podchodzą do tablicy i przyklejają karteczki z odpowiedziami na karcie flipchart. Prowadzący porządkuje odpowiedzi uczniów. Zaprasza do dyskusji nad wymienionymi sposobami pozyskiwania i rozwijania nowych umiejętności, zadając pytanie: *Z których wymienionych sposobów uczenia się korzystam i dlaczego?*

3. Kolory mojej edukacji

- a. Prowadzący rozdaje każdemu uczniowi kartkę A4 oraz prosi o przygotowanie kredek. Zaprasza do narysowania takiej czynności/umiejętności, której uczniowie chcieliby się nauczyć.
- b. Prowadzący zaprasza do prezentacji wyników swojej pracy, prosząc chętnych uczniów, by opowiedzieli, gdzie, od kogo i w jaki sposób mogą się nauczyć wybranej przez siebie umiejętności.

Dla prowadzącego:

Uczniowie podpisują swoje rysunki imieniem i nazwiskiem oraz datą. Rysunki można ponownie wykorzystać w dalszych latach edukacji w pracy z uczniami lub w pracy z rodzicami w ramach doradztwa edukacyjno-zawodowego.

4. Rundka podsumowująca

Prowadzący zaprasza chętnych uczniów do dokończenia poniższego zdania:

Dziś nauczyłem/łam się, że

Na zakończenie prowadzący proponuje zawieszenie wybranych przez uczniów prac w Kąciku Zawodoznawczym czy innym miejscu ekspozycji w klasopracowni.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą

TEMAT: Przedmioty, które lubię – jako drogowskazy zawodowe.CEL

OGÓLNY: Wskazywanie przedmiotów szkolnych, których uczeń lubi się uczyć.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- określa wartość wiedzy z przedmiotów, które lubi;
- opisuje związek między wiedzą a światem zawodów;
- wymienia korzyści wynikające z rozwijania własnej wiedzy.

METODY PRACY:

- autorefleksja;
- praca w grupach;
- dyskusja.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- karteczki samoprzylepne post-in w dwóch kolorach;
- arkusze papieru flipchart;
- mazaki;
- *Moje drogowskazy zawodowe* – Załącznik 1 (po 1 egz. dla każdego ucznia);
- długopis.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Nauka to przyjemność

- a. Nauczyciel pyta uczniów:
 - *Czy są przedmioty, których uczycie się z większą łatwością niż pozostałych?*
 - *Od czego to może zależeć?*
- b. Uczniowie dzielą się na 4 grupy (A, B, C, D) oraz wybierają dwóch niezależnych moderatorów. Moderatorzy wypisują na dużych kartkach (format flipchart) wszystkie przedmioty szkolne – na każdej kartce jeden przedmiot, a następnie wieszają te kartki na ścianie. W tym czasie pozostałe grupy otrzymują od prowadzącego małe karteczki (post-in) – wszystkie w tym samym kolorze i wypisują: co lubią robić, czego lubią się uczyć, czym się interesują. Następnie przyporządkowują karteczki do poszczególnych przedmiotów poprzez ich naklejanie. Moderatorzy odczytują karteczki, mogą dodać swoje spostrzeżenia i swoje pomysły – *co lubią robić, czego się uczyć i czym interesują* i dodać do pozostałych karteczek. Ważne, aby do każdej kartki z nazwą przedmiotu szkolnego doklejone były karteczki dotyczące zainteresowań uczniów. Jeśli karteczek jest za mało albo wcale na którejś dużej kartce z nazwą przedmiotu – moderatorzy lub nauczyciel mogą zasugerować – jakie zainteresowania mogą być powiązane z danym przedmiotem. Ewentualnie prowadzący może zachęcić uczniów, aby dołożyli swoje karteczki, jeśli przychodzą im do głowy jeszcze inne pomysły.
- c. Uczniowie dzielą się na grupy – tym razem tyle grup, ile jest przedmiotów szkolnych. Każda grupa losuje jedną dużą kartkę z wypisanym przedmiotem i naklejonymi karteczkami oraz otrzymuje od nauczyciela małe karteczki w drugim kolorze. Zadaniem grupy jest wypisanie na małych karteczkach zawodów, które znają, a które są związane z danym przedmiotem szkolnym i/lub zainteresowaniami uczniów przyklejonymi na wcześniej naklejonych karteczkach. Uczniowie nakleją karteczki na dużej kartce, a następnie każda grupa wymyśla zagadkę lub zagadki (mogą być też w formie kalamburów) dla pozostałych grup – tak aby inne grupy odgadywały – o jaki zawód chodzi.

Dla prowadzącego:

Nauczyciel może ewentualnie wprowadzić punktację i grupa, która odgadnie największą liczbę zagadek, może otrzymać jakiś bonus.

d. Nauczyciel zadaje pytania do dyskusji:

- *Jak możemy wykorzystać fakt, że są przedmioty, których uczymy się łatwiej?*
- *Jaki to może mieć związek z naszą przyszłą pracą, z wybranym przez nas zawodem?*

2. Moje drogowskazy zawodowe

Nauczyciel daje każdemu uczniowi do indywidualnego wypełnienia kartę pracy *Moje drogowskazy zawodowe* (Załącznik 1). Po wypełnieniu załącznika uczniowie dzielą się refleksją związaną z udzielonymi odpowiedziami w małych grupach (3–4-osobowych). Następnie wybrane refleksje przedstawiają na forum.

3. Podsumowanie

Nauczyciel pyta uczniów: *Co było dla Was najcenniejszym drogowskazem zawodowym podczas tych zajęć?* Uczniowie dzielą się refleksjami – rundka.

ZAŁĄCZNIK 1

Moje drogowskazy zawodowe

Uzupełnij, proszę, poniższe pola. Nie oceniaj swoich odpowiedzi. Możesz je potraktować jako inspiracje do planowania swojej kariery.

Czego jeszcze chciałbym się nauczyć? Jaką wiedzę chciałbym zdobyć/poszerzyć?

.....

.....

.....

Zawody, które kojarzą mi się z tą wiedzą to:

.....

.....

.....

Spośród wymienionych wyżej zawodów wymień jeden, który najbardziej Ci się podoba:

.....

Wymień cechy i umiejętności, które trzeba posiadać w tym zawodzie:

.....

.....

.....

Powodzenia!

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą

TEMAT: Gotowi? Trzy, dwa, jeden, SMART!

CEL OGÓLNY: Planowanie własnych działań (lub działań grupy) poprzez wskazywanie szczegółowych czynności i zadań niezbędnych do realizacji celu.

CELE SZCZEGÓŁOWE:-

Uczeń:

- wyjaśnia pojęcie celu oraz rozróżnia cel od marzenia;
- stosuje metodę określania celu;
- określa swój cel;
- wyznacza poszczególne zadania prowadzące do celu.

METODY PRACY:

- zabawa z piłką;
- dyskusja;
- praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- nieduże piłki (dla każdej grupy po jednej);
- tablica;
- flipchart;
- mazaki;
- SMART – karta ćwiczeń – Załącznik 1 lub Jestem SMART – jestem sprytny – Załącznik 3 (do wyboru przez prowadzącego, po 1 egz. dla każdego ucznia);
- SMART – materiał dla prowadzącego – Załącznik 2 (1 egz.);
- film Krok za krokiem – czyli nie od razu Kraków zbudowano (odcinek 12 ostatni), https://youtu.be/_M5z21D35-Q (czas trwania 5 min) [dostęp: 19.11. 2017];
- rzutnik multimedialny z głośnikami lub komputer z dostępem do Internetu.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Cel, czyli co?

- Prowadzący dzieli uczniów na 5-osobowe zespoły, a następnie jednej osobie z każdego zespołu wręcza niedużą piłkę, zadając jedno z przykładowych pytań wprowadzających w tematykę pracy z celem:
 - Czego potrzebujecie, by zacząć grę w piłkę?
 - Jakich potrzebujecie informacji do rozpoczęcia gry zespołowej z wykorzystaniem piłki?
 Uczniowie odpowiadają, a nauczyciel zapisuje na tablicy hasła jakie wymieniają uczniowie. Nauczyciel zadaje pytanie: Jaki może być cel wykorzystania piłki?
- Prowadzący prezentuje uczniom film pt. Krok za krokiem – czyli nie od razu Kraków zbudowano; Czy jest sens planować? O celach i planach edukacyjno-zawodowych. Po obejrzeniu filmu nauczyciel zachęca uczniów do krótkiej dyskusji na temat filmu.

2. Moje marzenie zawodowe

- Prowadzący prosi uczniów o podanie jak największej liczby skojarzeń ze słowem „marzenie” i zapisuje je na tablicy/kartce flipchart. Następnie robi to samo ze słowem „cel”. Prowadzący pyta uczniów:
 - Czym jest marzenie?
 - Skąd wiemy, że to jest marzenie?

- Czym jest cel?
 - W jakich sytuacjach wyznaczać możemy cele?
 - Co cel powinien w sobie zawierać, aby człowiek wiedział, jak go realizować?
 - Kiedy potrzebne nam jest wyznaczanie celów?
 - Czym marzenie różni się od celu?
- b. Kolejnym zadaniem uczniów jest podanie jak największej liczby pomysłów: *Jak zamienić marzenie w cel?* Nauczyciel zapisuje pomysły na tablicy/ kartce flipchart.
- c. Prowadzący prosi uczniów o zastanowienie się nad swoim marzeniem zawodowym i zapisaniem go na kartce.

Wariant I

Następnie prowadzący rozdaje kartę ćwiczeń: SMART (Załącznik 1). Zadaniem uczniów jest przepisać swoje marzenie zawodowe i wypełnić otrzymaną kartę odpowiedziami na szczegółowe pytania jakie są w niej zawarte. Po wypełnieniu kart uczniowie dzielą się swoimi refleksjami.

Dla prowadzącego:

Narzędziem pomocniczym jest Załącznik 2 z opisem celów SMART.

3. Pierwsze kroki

Prowadzący prosi o podkreślenie w wypełnionej przez każdego z uczniów karcie ćwiczeń SMART czynności, którą uczniowie mogą zrealizować jako pierwszą w drodze do swojego marzenia. Podkreśla, że kiedy marzenie staje się dobrze rozplanowane, zamienia się w cel.

Dla prowadzącego:

Czynności do wyboru zawarte są w wierszu „Mierzalny” karty ćwiczeń SMART. Uczniowie dzielą się swoimi refleksjami na temat pierwszego kroku.

Wariant II

Następnie prowadzący rozdaje kartę ćwiczeń: Jestem SMART – jestem sprytny (Załącznik 3). Zadaniem uczniów jest przepisać swoje marzenie zawodowe i wypełnić otrzymaną kartę. Po wypełnieniu uczniowie dzielą się swoimi refleksjami.

4. Trzy, dwa, jeden, SMART

Prowadzący zaprasza uczniów do formułowania wniosków z lekcji, pytając o rozróżnienie pomiędzy celem, a marzeniem, o powody, dla których stawiamy sobie cele, oraz elementy składowe celu. Pyta uczniów:

- Co jest dla Was najważniejsze z dzisiejszej lekcji?
- Co Wam się może przydać w planowaniu przyszłości zawodowej?

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Film *Krok za krokiem – czyli nie od razu Kraków zbudowano* (odcinek 12 ostatni), https://youtu.be/_M5z21D35-Q [dostęp: 19.11. 2017].

ZAŁĄCZNIK 1**SMART – karta ćwiczeń****MOJE MARZENIE zawodowe:**

.....

.....

Wpisz swój cel zawodowy:

Cecha	Pytania pomocnicze	Tvoja odpowiedź
SZCZEGÓŁOWY	Co chcesz osiągnąć? Jaki ma to przynieść efekt?	
MIERZALNY	Jakie kroki potrzebujesz podjąć, aby zrealizować cel? Po czym poznasz, że Twój cel został osiągnięty?	
AMBITNY	Dlaczego ten cel jest dla Ciebie ważny? Co może się zmienić, gdy go zrealizujesz?	
REALISTYCZNY	Czego potrzebujesz, żeby zrealizować cel? Kto może Ci pomóc?	
TERMINOWY	Kiedy chcesz zrealizować ten cel? Kiedy wykonasz pierwszy krok?	

ZAŁĄCZNIK 2

SMART – materiał dla prowadzącego

CELE S.M.A.R.T. – opis

SFORMUŁOWANY CEL POWINIEN BYĆ:

☐ **Skonkretyzowany** (ang. *Specific*):

jego zrozumienie nie powinno stanowić kłopotu, sformułowanie powinno być jednoznaczne i nie pozostawać miejsca na luźną interpretację.

☐ **Mierzalny** (ang. *Measurable*)

a więc tak sformułowany, by można było liczbowo wyrazić stopień realizacji celu lub przynajmniej umożliwić jednoznaczną „sprawdzalność” jego realizacji.

☐ **Ambitny** (ang. *Achievable*)

cel zbyt ambitny podkopuje wiarę w jego osiągnięcie i tym samym motywację do jego realizacji.

☐ **Realny** (ang. *Realistic*)

cel powinien być ważnym krokiem naprzód, jednocześnie musi stanowić określoną wartość dla tego, kto będzie go realizował.

☐ **Terminowy** (ang. *Time-bound*)

cel powinien mieć dokładnie określony horyzont czasowy w jakim zamierzamy go osiągnąć.

ZAŁĄCZNIK 3

Jestem SMART– jestem sprytny

MOJE MARZENIE zawodowe:

Kto może Ci pomóc?

Kim chcesz zostać
w przyszłości?

Od czego zaczniesz? (Jaki
będzie twój pierwszy
krok?) Kiedy zrobisz
pierwszy krok?

Do kiedy chcesz
osiągnąć cel?
(podaj konkretną datę)

Proponowane scenariusze spotkań z rodzicami

**Fundusze
Europejskie**
Wiedza Edukacja Rozwój

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

SCENARIUSZ SPOTKANIA Z RODZICAMI UCZNIÓW KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT: Czy i kiedy „spoczywamy na laurach”?

CEL OGÓLNY: Kształtowanie świadomości dotyczącej znaczenia uczenia się przez całe życie na współczesnym rynku pracy.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Rodzic:

- uzasadnia konieczność uczenia się przez całe życie;
- wymienia umiejętności swojego dziecka;
- podaje przykłady zainteresowań, uzdolnień i talentów swojego dziecka, które warto rozwijać;
- dostrzega związek między uczeniem się przez całe życie a przyszłością zawodową dziecka.

METODY PRACY:

- dyskusja;
- praca w grupach;
- praca indywidualna;
- ankieta.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- 3 kartki formatu A4 z wypisanymi nazwami zawodów: *hydraulik, asystentka stomatologiczna, adwokat*;
- masa samoprzylepna;
- czyste kartki formatu A4, długopisy lub ołówki (dla każdego uczestnika);
- tablica i kreda lub flipchart i pisaki w różnych kolorach;
- *Możliwości mojego dziecka – ku zawodowej przyszłości* – Załącznik 1 (po 1 egz. dla każdego uczestnika).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE:

1. Czy rzeczywiście można „spocząć na laurach”?

- Nauczyciel zawiesza na tablicy trzy kartki formatu A4 z wypisanymi nazwami zawodów: *hydraulik, asystentka stomatologiczna, adwokat*.
- Zadaje rodzicom pytanie, zachęcając ich do dyskusji: *Czy w wymienionych zawodach można poprzestać na wiedzy wyniesionej ze szkoły/studiów? Dlaczego?*
Dyskusja powinna zakończyć się konkluzją, że we współczesnym świecie w każdym zawodzie trzeba ustawicznie poszerzać swoją wiedzę i umiejętności, żeby utrzymać zatrudnienie na rynku pracy.
- Nauczyciel dzieli rodziców na 3–4-osobowe grupy. Każda grupa otrzymuje kartkę formatu A4 i długopis. W obrębie grup rodzice zastanawiają się, co motywuje ludzi do podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych. Pomysły zapisują na kartkach, a następnie prezentują na forum.

2. Jak zachęcić dziecko?

Nauczyciel zadaje rodzicom pytania, zachęcając ich do dyskusji (pomysły zapisuje na tablicy):

- *W jaki sposób mogę ukształtować u swojego dziecka postawę nastawioną na ciągły rozwój?*
- *W jaki sposób mogę dziecko przekonać, że trzeba się wciąż uczyć i rozwijać?*
- *Czy mogą Państwo podać pomysły i własne przykłady: co najlepiej „działa”?*

3. Umiejętności, zdolności i talenty mojego dziecka – myśląc o przyszłości

- Każdy uczestnik otrzymuje do wypełnienia podczas zajęć kartę pracy: *Możliwości mojego dziecka – ku zawodowej przyszłości* (Załącznik 1).
- Rodzice analizują pytania, a następnie indywidualnie wypełniają kartę. Prowadzący sygnalizuje gotowość do pomocy, w razie potrzeby zgłoszonej przez uczestnika.

- c. Po wypełnieniu ankiety prowadzący zadaje pytania:
 - Czy łatwo było wypełnić wszystkie pola?
 - Czy są takie pola, których Państwo nie wypełnili? Dlaczego?
 - Co Państwa zaskoczyło?
- d. Prowadzący zachęca rodziców do podzielenia się spostrzeżeniami na forum (propozycja: dla chętnych).
- e. Prowadzący proponuje, by rodzice zabrali do domu kartę ćwiczeń w celu porozmawiania z dzieckiem o możliwych formach pomocy.

BIBLIOGRAFIA:

Braun M., Mach M., *Jak pracować ze zdolnymi? Poradnik dla nauczycieli i rodziców*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2012, <https://www.ore.edu.pl/component/phocadownload/category/127-poradniki?download=951:-jak-pracowa-ze-zdolnymi-poradnik-dla-nauczycieli-i-rodzicw> [dostęp: 31.10.2017].

Paszkowska-Rogacz A. (red.), *Jak pomóc dziecku w podejmowaniu decyzji dotyczących kariery zawodowej. Poradnik dla rodzica*, publikacja projektu FAMICO, 2015, http://www.famico.eu/images/books/Book%20for%20parents_PL.pdf [dostęp: 31.10.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Możliwości mojego dziecka – ku zawodowej przyszłości

Proszę o uzupełnienie poniższych pól.

Co moje dziecko lubi robić w wolnym czasie? Jakie ma zainteresowania?

.....

.....

.....

.....

Co moje dziecko potrafi dobrze robić? Co przychodzi mu z łatwością, bez wysiłku?

.....

.....

.....

.....

Jakie talenty, zdolności, uzdolnienia zauważam u swojego dziecka?

.....

.....

.....

.....

Czego moje dziecko lubi się uczyć? Czego samodzielnie się podejmuje? Co je cieszy?

.....

.....

.....

.....

Czego moje dziecko mogłoby jeszcze się nauczyć? Co mogłoby rozwijać?

.....

.....

.....

.....

Co ja, jako rodzic, mogę zrobić, żeby wspomóc moje dziecko w rozwijaniu jego możliwości?

.....

.....

.....

.....

Które, zdaniem Pani/Pana, zainteresowania, umiejętności, uzdolnienia i talenty dziecka warto szczególnie pielęgnować, myśląc o jego przyszłości zawodowej?

.....

.....

.....

.....

SCENARIUSZ SPOTKANIA Z RODZICAMI UCZNIÓW KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT: Dlaczego Staś został strażakiem?

CEL OGÓLNY: Wprowadzenie rodziców do tematyki dotyczącej czynników wpływających na decyzje edukacyjno-zawodowe ich dzieci.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczestnik:

- wskazuje osoby znaczące, mające wpływ na wybory edukacyjno-zawodowe dzieci;
- wymienia czynniki wpływające na decyzje edukacyjno-zawodowe dzieci;
- wyjaśnia złożoność procesu dokonywania wyboru edukacyjno-zawodowego;
- identyfikuje problemy i dylematy swojego dziecka podejmującego decyzję o wyborze zawodu.

METODY PRACY:

- autorefleksja;
- genogram;
- praca w grupach;
- dyskusja.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- *Schemat ekomapy* – Załącznik 1 (po 1 egz. dla każdego uczestnika);
- tablica flipchart;
- długopisy, kolorowe flamastry (komplet dla każdego uczestnika);
- kolorowe karteczki post it (kilka karteczek dla każdego uczestnika);
- masa mocująca/taśma;
- tablica, kreda.

PRZEWIDYWANY CZAS: ok. 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE:

1. Moja ekomapa

- a. Prowadzący rozdaje rodzicom długopisy, kolorowe mazaki oraz *Schemat ekomapy* (Załącznik 1). Rodzice pracują indywidualnie – w najmniejszym, środkowym okręgu, pod słowem: „JA” wpisują nazwę zawodu, który wykonują obecnie lub wykonywali w przeszłości.

Dla prowadzącego:

W przypadku wykonywania innego zawodu niż wyuczony, uczestnik może wypisać oba zawody lub ten, który jest mu bliższy.

- b. Wzdłuż linii kolejnego, bardziej zewnętrznego okręgu rodzice wypisują imiona członków swojej najbliższej rodziny (mogą to być również nieżyjący przodkowie), którzy mieli największy wpływ na podejmowane przez rodziców decyzje edukacyjno-zawodowe.
- c. Wokół następnego, trzeciego okręgu rodzice wypisują imiona wybranych członków dalszej rodziny, którzy również mieli największy wpływ na podejmowane przez rodziców decyzje edukacyjno-zawodowe.
- d. Przy trzecim, najbardziej zewnętrznym okręgu rodzice wpisują inne osoby, które miały znaczący wpływ na edukację i wybór zawodu.

Dla prowadzącego:

Można zademonstrować przebieg ćwiczenia, wykonując jednocześnie przykładowy rysunek na tablicy.

- e. Rodzice przy użyciu flamastra otaczają kolorowym kółkiem wszystkie te osoby z różnych okręgów, które uważają za szczególnie ważne w swoim życiu, które odegrały w ich życiu istotną rolę, z których zdaniem się liczą, które są lub były dla nich wzorami do naśladowania (tzw. *osoby znaczące*).

Dla prowadzącego:

Warto wyjaśnić pojęcie *osoby znaczącej*.

- f. Rodzice zastanawiają się, które z tych osób w szczególności przyczyniły się do ich wyborów zawodowych (np. przekazując określone wartości, udzielając informacji o zawodzie, wyrażając opinie na jego temat, wykonując osobiście dany zawód, „zarażając pasją”). Chętne osoby dzielą się z pozostałymi uczestnikami spotkania swoimi przemyśleniami, spostrzeżeniami dotyczącymi wpływu osób znaczących na decyzje życiowe człowieka, w tym – jego decyzje zawodowe.

Dla prowadzącego:

W przypadku braku chętnych rodziców do mówienia na forum o osobistych sprawach, nauczyciel może zaproponować rodzicom, aby porozmawiali w domu ze swoimi dziećmi na ten temat.

2. Co wpływa na wybór zawodu?

- a. Rodzice dobierają się w 3–4-osobowe grupy. Każda grupa otrzymuje komplet kolorowych kartek, flamastry oraz masę mocującą/taśmę klejącą. W zespołach rodzice zastanawiają się nad tym:
- *Kto może mieć wpływ na decyzje zawodowe dzieci i młodzieży?* (1–2 grupy rodziców)
 - *Co może mieć wpływ na decyzje zawodowe?* (1–2 grupy rodziców)
- Uczestnicy wypisują odpowiedzi na kolorowych karteczkach (jeden czynnik na jednej karteczce) z uwzględnieniem refleksji ze swojej *ekomapy*.
- b. Przedstawiciele każdej z grup naprzemiennie podchodzą do tablicy i przyklejają do niej po jednej karteczce. Krótko uzasadniają, dlaczego dany czynnik uważają za istotny.

Dla prowadzącego:

Wskazane jest zachęcanie rodziców do uwzględnienia jak najszerszego spektrum uwarunkowań (zainteresowania, pasje, talenty, ambicje, posiadana wiedza, oceny uzyskiwane z przedmiotów, cechy psychiczne i warunki fizyczne, stan zdrowia, ew. przeciwwskazania zdrowotne, niepełnosprawność, dotychczasowe doświadczenia „nieformalne” związane z zawodem, rejon zamieszkania, możliwości zatrudnienia na lokalnym rynku pracy, mobilność, wynagrodzenie w zawodzie, prestiż zawodu, wpływ osób znaczących itp.).

3. Dlaczego nie jest łatwo?

Prowadzący prosi rodziców o uporządkowanie wymienionych czynników, w kolejności od najbardziej do najmniej istotnego. Po uporządkowaniu rodzice dzielą się refleksjami wynikającymi z powyższego ćwiczenia, odpowiadając na pytania:

- *Jakie trudności pojawiły się podczas porządkowania czynników wpływających na decyzje edukacyjno-zawodowe?*
- *Czy hierarchia ważności czynników będzie dla wszystkich uczestników taka sama?*

Dla prowadzącego:

Prowadzący przy większej liczbie uczestników może wprowadzić inną formę porządkowania wymienionych czynników, rodzice przykładowo ponownie mogą pracować w grupach nad porządkowaniem wymienionych czynników. Warto zwrócić uwagę na złożoność decyzji edukacyjno-zawodowych podejmowanych przez młodych ludzi oraz różnorodność wpływów, którym podlegają.

W podsumowaniu prowadzący podkreśla szczególną rolę rodziców w procesie wyboru zawodu.

NETOGRAFIA:

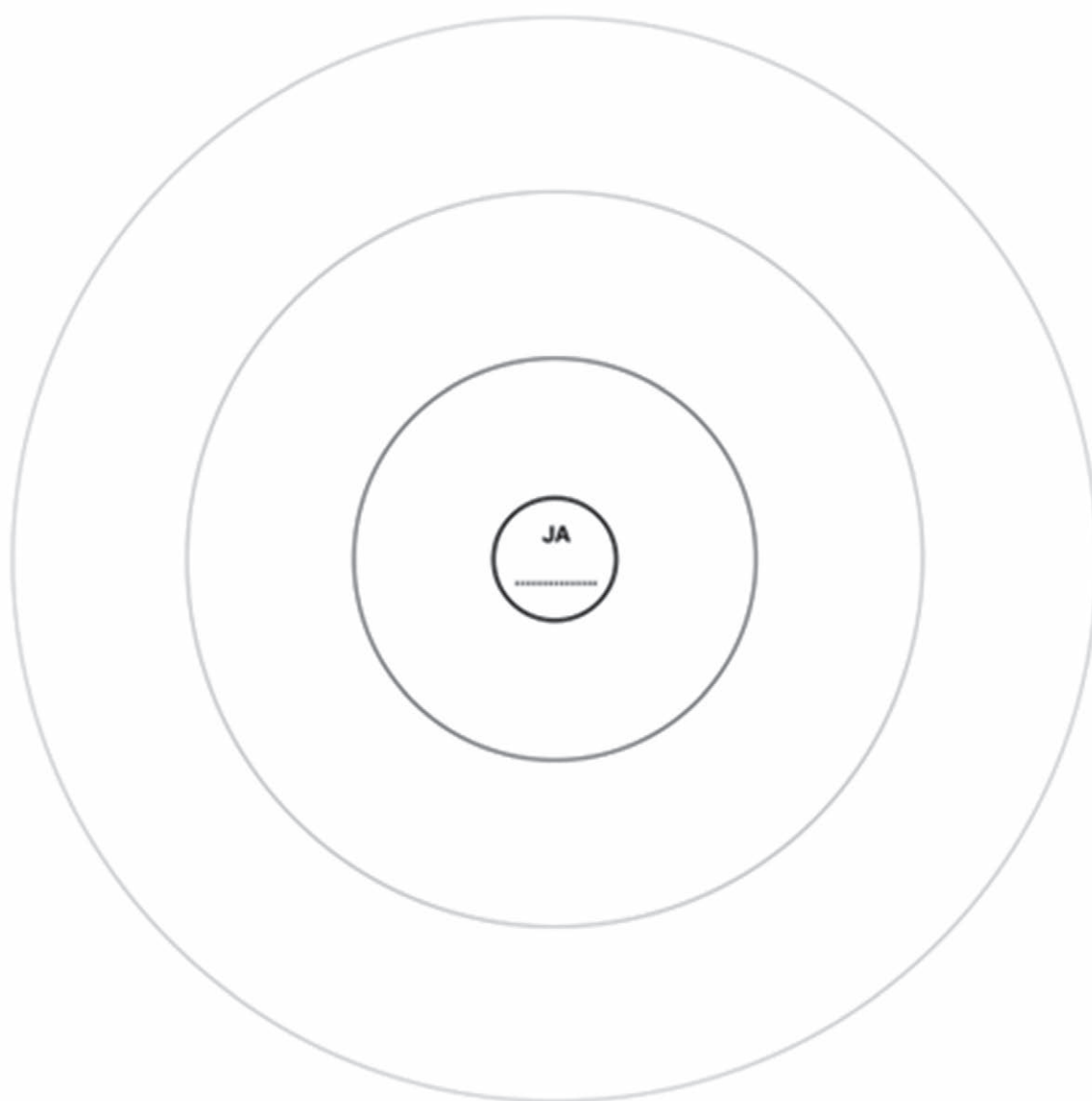
Konopka A., *Genogram rodzinny* – artykuł prezentujący metodę pracy (genogram), <http://www.ppp1.wroc.pl/genogram.pdf> [dostęp: 14.11.2017].

Paszkowska-Rogacz A., *Doradztwo zawodowe obejmujące pracę z rodzicami. Podręcznik dla doradców zawodowych*, publikacja projektu FAMICO, 2015, <http://www.famico.eu/index.php/pl/#faqnoanchor> [dostęp: 14.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Schemat ekomapy

SCENARIUSZ SPOTKANIA Z RODZICAMI UCZNIÓW KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT: Rodzic wie najlepiej. Decyzje edukacyjno-zawodowe mojego dziecka.

CEL OGÓLNY: Uwrażliwienie rodziców na problemy dzieci związane z wyborem zawodu oraz na rolę rodziców w tym procesie.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczestnik:

- spostrzega dylematy związane z wyborem zawodu przez dzieci;
- dostrzega różnorodność argumentacji i punktów widzenia;
- dostrzega błędy popełniane przez rodziców w procesie wyboru przez dzieci zawodu;
- podejmuje próbę określenia prawidłowych postaw rodzicielskich;
- zauważa marzenia i plany edukacyjno-zawodowe swoich dzieci.

METODY PRACY:

- studium przypadku;
- ćwiczenie grupowe;
- dyskusja;
- rozmowa kierowana.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- *Dylemat Piotra* – Załącznik 1 (po 1 egz. dla każdego uczestnika);
- tablica flipchart;
- arkusze papieru flipchart (po 2–3 kartki dla każdej grupy);
- mazaki (kilka dla każdej grupy);

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE:

1. Dylemat Piotra

Nauczyciel rozdaje rodzicom karty zawierające studium przypadku: *Dylemat Piotra* (Załącznik 1). Prosi uczestników o uważne przeczytanie historii chłopca.

2. Jestem „za”, a nawet „przeciw”

- a. Nauczyciel prosi rodziców, aby podzieli się na dwie równoliczne grupy, które siadają w oddalonych od siebie, przeciwległych miejscach sali. Nadaje im nazwy: „Adwokaci Piotra” i „Adwokaci ojca”.

Dla prowadzącego:

Można zapytać rodziców uczestniczących w spotkaniu, która z postaw: Piotra czy jego ojca jest im bliższa i dlaczego. Warto podkreślić, aby rodzice przygotowując argumenty podczas pracy w grupach, zmienili perspektywę postrzegania sytuacji w jakiej jest Piotr lub jego ojciec – jeśli nie zgadzają się z daną postawą – zgodnie z zadaniem.

- b. „Adwokaci Piotra” wspólnie opracowują argumenty popierające Piotra. Zapisują je na arkuszu papieru flipchart.
- c. „Adwokaci ojca” wspólnie opracowują argumenty popierające ojca. Zapisują je na arkuszu papieru flipchart.

3. Tak, ale

- a. Grupy naprzemiennie prezentują po jednym wypracowanym argumentem. Przeciwna grupa stara się przytoczyć kontrargument. Uczestnicy dyskutują na temat racji Piotra i jego ojca.

Dla prowadzącego:

Alternatywną metodą pracy może być rozmowa kierowana pomiędzy przedstawicielem jednej i drugiej grupy.

- b. Jako podsumowanie ćwiczenia prowadzący prosi rodziców o podanie różnych możliwych zakończeń/rozwiązań historii o Piotrze i jego ojcu.

Dla prowadzącego:

Rozwiązania warto wypisać na tablicy (przykładowe rozwiązania: Piotr może przepisać się do liceum i nadrobić materiał, zdać maturę z wybranych przez siebie przedmiotów, Piotr może dokończyć technikum i podejść do matury z przedmiotów liczących się na wybranych przez niego studiach, Piotr może nie zmienić nic i dalej borykać się z obecną sytuacją). Prowadzący podkreśla przede wszystkim wartość znaczenia postawy rodzica wobec dziecka i jego wyborów ścieżki zawodowej, a nie samego rozwiązania.

- c. Nauczyciel prosi rodziców o podzielenie się refleksjami: *Które z postaw rodziców mogą mieć niekorzystny wpływ na dziecko?* Przykładowe pytania do dyskusji:
- *Jak czuliście się Państwo, prezentując argumenty Piotra/jego ojca?*
 - *Jakie postawy rodziców wspierają dziecko w wyborze drogi edukacyjnej/zawodowej?*
 - *Jakie postępowanie rodziców wspiera dziecko w podejmowaniu decyzji o wyborze szkoły/zawodu?*
 - *Czego rodzice powinni unikać w swoim postępowaniu wobec dziecka?*
- d. Prowadzący zachęca rodziców do indywidualnego kontaktu z doradcą zawodowym. Poleca do przeczytania poradnik dla rodziców podany w netografii.

NETOGRAFIA:

Paszkowska-Rogacz A., *Jak pomóc dziecku w podejmowaniu decyzji dotyczących kariery zawodowej. Poradnik dla rodziców*, publikacja projektu FAMICO, 2015, http://www.famico.eu/images/books/Book%20for%20parents_PL.pdf [dostęp: 14.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Dylemat Piotra

Piotr jest uczniem klasy III technikum gastronomicznego. Zgłosił się po pomoc do psychologa, ponieważ obawiał się, że zachorował na depresję. Od kilku miesięcy miał problemy ze wstawaniem rano z łóżka, wychodzeniem do szkoły, odrabianiem lekcji. Bardzo opuścił się w nauce. Mimo że zawsze był bardzo dobrym uczniem, w tym roku groziło mu, że nie otrzyma promocji do następnej klasy. Nic go nie cieszyło, często czuł się przygnębiony, a wykonywanie nawet drobnych czynności sprawiało mu czasem trudności.

Podczas spotkań z psychologiem Piotr przyznał, że szkołę gastronomiczną wybrał pod wpływem nacisków ojca – właściciela zakładu cukierniczego i kilku cukierni w mieście. Cukiernictwo to wieloletnia tradycja w rodzinie Piotra. Już jego dziadek prowadził taki zakład. Ojciec Piotra przejął rodzinną firmę, rozbudował ją i chciałby w przyszłości przekazać ją synowi. Marzył o stworzeniu własnej marki i utworzeniu sieci cukierni w całym kraju, a może nawet ekspansji za granicę. Uważał, że Piotr powinien mu w tym pomóc. Nakłaniał syna do ukończenia w przyszłości studiów na kierunku technologia żywności.

Chłopiec wzrastał więc w otoczeniu pączków, tortów i bajaderek. Często odwiedzał ojca w firmie, uczył się tajników zawodu. Poznał rodzinne przepisy przekazywane z pokolenia na pokolenie. Sprawiało mu to przyjemność, jednak inaczej wyobrażał sobie swoją przyszłość. Chciał studiować filologię angielską, zostać tłumaczem, podróżować po świecie, poznawać nowych ludzi. Pewnego dnia postanowił, że zrezygnuje ze szkoły gastronomicznej, ukończy liceum ogólnokształcące, a potem wymarzone studia. Kilukrotnie próbował rozmawiać z ojcem na ten temat, jednak każda taka rozmowa kończyła się awanturą. Ojciec nie chciał słyszeć o planach Piotra, krytykował go za to, że chce zaprzepaścić wieloletni dorobek rodziny. Jednocześnie martwił się o przyszłość syna – uważał, że w czasach dużego bezrobocia jedynie własna firma zapewni chłopcu stabilne miejsce pracy i dobry poziom życia w przyszłości. Ostatecznym argumentem ojca w tych dyskusjach były zawsze groźby, że zabierze synowi kluczyki do nowego auta, ograniczy pokaźne kieszonkowe i nie kupi obiecanego mieszkania.

Piotr przyznał uczciwie, że zawsze ustępował pod wpływem tego argumentu, ponieważ za bardzo przyzwyczaił się do luksusów. Ciężko byłoby mu zrezygnować ze wszystkich tych profitów. Na jakiś czas porzucał więc myśl o rezygnacji ze szkoły, jednak coraz trudniej przychodziło mu przekraczanie jej progów.

Matka Piotra nie wiedziała, co poradzić synowi. Ostatecznie uznała, że to konflikt pomiędzy panami i że oni sami powinni znaleźć rozwiązanie.

Za rok czeka na Piotra egzamin kwalifikacyjny, Piotr musi podjąć ostateczną decyzję. Co powinien zrobić?

SCENARIUSZ SPOTKANIA Z RODZICAMI UCZNIÓW KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT: Styl uczenia się mojego dziecka.

CEL OGÓLNY: Poniesienie świadomości rodziców na temat indywidualnych stylów uczenia się i sposobów nabywania wiedzy przez ich dzieci.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Rodzic:

- odkrywa zależności między stylem nabywania wiedzy/informacji się a efektami procesu uczenia się i zapamiętywania;
- rozróżnia i rozpoznaje style uczenia się (także w odniesieniu do własnego sposobu zapamiętywania informacji i działania);
- dostrzega powiązania stylów uczenia się/sposobów zapamiętywania z nabywaniem kompetencji zawodowych i różnymi zawodami;
- docenia znaczenie stylów uczenia się dla przyszłości zawodowej: optymalnego przygotowania i funkcjonowania w zawodzie;
- analizuje styl uczenia się swojego dziecka w kontekście rozpoznawania jego predyspozycji zawodowych.

METODY PRACY:

- pokaz;
- dyskusja;
- ćwiczenia;
- metoda origami;
- mapa myśli;
- miniwykład;
- obserwacja.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- tablica i arkusze papieru flipchart;
- 3 zestawy flamastrów;
- długopisy – po jednym dla każdego rodzica;
- kolorowe kartki w kształcie kwadratu – po 2 dla każdego rodzica;
- *Obrazki – materiał dla prowadzącego* – Załącznik 1 (1 egz.);
- *Obrazki – karta dla rodziców* – Załącznik 2 (po 1 egz. dla każdego rodzica);
- *Wyrazy do zapamiętania* – Załącznik 3 (po 1 egz. dla każdego rodzica);
- *Instrukcja składania kubeczka* – Załącznik 4 (po 1 egz. dla każdego rodzica);
- *Jak moje dziecko zdobywa wiedzę?* – Załącznik 5 (po 1 egz. dla każdego rodzica);
- *Styl uczenia się mojego dziecka* – prezentacja multimedialna.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. ABC uczenia się

- a. Prowadzący zadaje rodzicom pytania:
 - *Po czym poznajemy, że się uczymy?*
 - *Skąd wiemy, jak się uczyć i zapamiętywać informacje?*
- b. Rodzice dyskutują, podając przykłady. Prowadzący zapisuje je na tablicy flipchart.

2. Mój indywidualny sposób zapamiętywania

- a. Prowadzący przygotowuje zestaw obrazków (Załącznik 1), a następnie kładzie przed każdym z rodziców po jednej karcie (Załącznik 2) ułożonej tak, aby rodzic nie widział wydrukowanych na niej obrazków (np. karta czystą stroną do góry/złożona na pół). Podaje uczestnikom instrukcję, jednocześnie prosząc, aby nie czytali tego, co jest napisane na odwrocie karty:

Zadaniem Państwa będzie zapamiętanie jak największej liczby obrazków spośród dziesięciu, które za chwilę pokażę. Po prezentacji dziesiątego obrazka proszę zaznaczyć w dowolny sposób na otrzymanej ode mnie karcie ćwiczeń tylko te obrazki, które pojawiły się podczas prezentacji.

Dla prowadzącego:

Prowadzący może wydrukować obrazki i przedstawiać je trzymając w ręku lub wyświetlić prezentację (Załącznik 5), należy zadbać o to, aby obrazki były pokazywane pojedynczo.

- b. Prowadzący rozdaje rodzicom po jednej czystej kartce i długopisie. Wyjaśnia zadanie:
Tym razem przeczytam dziesięć wyrazów (Załącznik 3). Zadaniem Państwa będzie zapamiętanie jak największej liczby z nich, a następnie – po wysłuchaniu wszystkich – wypisanie zapamiętanych na otrzymanej kartce.
- c. Prowadzący przygotowuje obrazkową instrukcję składania kubeczka (Załącznik 4), a następnie kładzie przed każdym z rodziców po dwie jednakowe kartki papieru w kształcie kwadratu. Zapowiada przebieg tej części ćwiczenia:

W tym ćwiczeniu zadaniem Państwa będzie wykonanie kubka z otrzymanej ode mnie kartki papieru, według instrukcji, którą za chwilę pokażę. Następnie – wykorzystując drugą kartkę papieru – spróbują Państwo samodzielnie odtworzyć wszystkie wykonane wcześniej czynności tak, aby powstał drugi taki sam kubek.

Prowadzący zawiesza na tablicy instrukcję składania kubka z papieru (Załącznik 4), w przypadku wątpliwości wyjaśnia rodzicom kolejne kroki do wykonania. Następnie chowa instrukcję składania kubeczka. Zachęca się, aby prowadzący również wykonał kubek z papieru, postępując zgodnie z instrukcją jego wykonania. Rodzice kładą przed sobą wykonany przez siebie pierwszy kubek, a z drugiej kartki papieru wykonują samodzielnie taki sam, odtwarzając z pamięci poszczególne kroki ćwiczenia. Uczestnicy porównując oba kubki, dzielą się swoimi spostrzeżeniami dotyczącymi efektów pracy, ewentualnych trudności itp.

Po wykonaniu wszystkich części ćwiczenia prowadzący rysuje na tablicy tabelę składającą się z trzech kolumn. Każdą z kolumn w nagłówku, oznacza literami: A (zapamiętanie obrazków), B (zapamiętanie wyrazów), C (zapamiętanie sekwencji czynności niezbędnych dla wykonania kubka). Pyta każdego z rodziców, w której części ćwiczenia uzyskali najlepsze wyniki (najłatwiej zapamiętywali informacje). Zapisuje imię rodzica na tablicy, w odpowiedniej kolumnie tabeli. Podsumowuje liczbą osób z dominującym wynikiem w zadaniu A, B lub C.

3. Podstawowe style uczenia się

- a. Prowadzący charakteryzuje trzy style uczenia się/zdobywania informacji: styl wzrokowy (A), styl słuchowy (B), styl kinestetyczny (C).
- b. Prowadzący prosi rodziców o podzielenie się refleksją na temat własnych doświadczeń i przekonań dotyczących ich dominującego stylu uczenia się.

4. Style uczenia się – a zawody (mapy myśli)

Prowadzący dzieli rodziców na trzy grupy: A, B, C – zgodnie z oznaczeniami trzech stylów uczenia się. Każda grupa otrzymuje po jednym arkuszu flipchart oraz zestawie flamastrów. Zadaniem rodziców jest wskazanie zawodów, w których najlepiej „odnajdzie się” wzrokowiec, słuchowiec czy typ kinestetyczny. Rodzice rysują grupowe mapy myśli, wypisując zawody i miejsca pracy, gdzie (ich zdaniem) szczególnie przydatny jest dla procesu zdobywania wiedzy i umiejętności zawodowych wzrokowy, słuchowy lub kinestetyczny styl uczenia się. Arkusz tytułują zgodnie z przydzielonym zadaniem (np. „Styl wzrokowy – a zawody”).

Przedstawiciele każdej z grup prezentują na forum wypracowane mapy myśli.

Dla prowadzącego:

W przypadku gdyby zadanie sprawiało rodzicom trudności, proponuje się merytoryczne wsparcie ze strony nauczyciela w trakcie pracy grup. Prowadzący może także uzupełniać wypowiedzi rodziców podczas prezentacji, jeżeli nie wymienili zawodów, które – jego zdaniem – mogłyby się znaleźć się w grupowych mapach myśli.

5. Rozpoznaję styl uczenia się mojego dziecka

Prowadzący rozdaje rodzicom karty ćwiczeń: *Jak moje dziecko zdobywa wiedzę?* (Załącznik 5). Prosi, aby w domu przez 5 dni dokonywali obserwacji sposobów uczenia się dziecka (rysowanie wykresów, głośne powtarzanie, podkreślanie elementów tekstu, słuchanie nagrań, „odpytywanie” kolegi itp.), a wyniki obserwacji umieszczali w tabeli. Swoimi obserwacjami i refleksjami rodzice będą mogli podzielić się podczas kolejnego spotkania.

Rodzicom zainteresowanym pogłębieniem wiedzy czy diagnozą stylów uczenia się dziecka wychowawca proponuje kontakt ze specjalistą: szkolnym psychologiem, pedagogiem lub doradcą zawodowym (w zależności od możliwości szkoły) ewentualnie – z rejonową poradnią psychologiczno-pedagogiczną.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Linksman R., *W jaki sposób szybko się uczyć*, Bertelsmann Media, Warszawa 2001.

Taraszkiewicz M., Rose C., *Atlas efektywnego uczenia (się)*, CODN, Warszawa 2006.

Żurkowski F., *Jak uczyć się szybko i skutecznie*, Wyd. Studio Emka, Warszawa 2004.

Instrukcja wykonania kubka z papieru, <http://www.iluzjon.fn.org.pl/static/3/129/aktualnosci/info/131/wakacje-w-iluzjonie-lipiec-i-sierpień.html> [dostęp: 20.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Obrazki – materiał dla prowadzącego

ZAŁĄCZNIK 2**Obrazki – karta dla rodziców**

Spośród poniższych obrazków zaznacz w dowolny sposób te, które pojawiły się podczas prezentacji.

ZAŁĄCZNIK 3

Wyrazy do zapamiętania

SŁOŃ

WIDELEC

PIÓRO

KRZESŁO

MALINA

NIESPODZIANKA

SERWETKI

SŁOŃCE

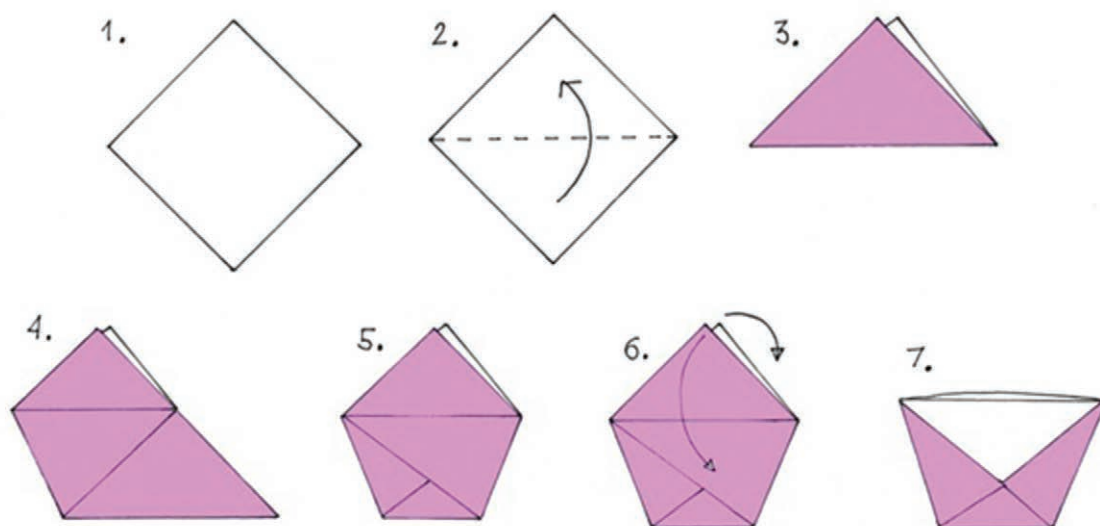
PALEC

MASŁO

ZAŁĄCZNIK 4

Instrukcja składania kubeczka

Źródło: <http://www.iluzjon.fn.org.pl/static/3/129/aktualnosci/info/131/wakacje-w-iluzjonie-lipiec-i-sierpień.html>, dostępne 20.11.2017.

ZAŁĄCZNIK 5**Jak moje dziecko zdobywa wiedzę?**

	W jaki sposób moje dziecko zdobywało dzisiaj wiedzę?	Jaki to styl uczenia się?	W jakim zawodzie może być wykorzystany?
Dzień I			
Dzień II			
Dzień III			
Dzień IV			
Dzień V			

SCENARIUSZ SPOTKANIA Z RODZICAMI UCZNIÓW KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT: Ścieżki kariery, czyli rola rodziców w podejmowaniu decyzji edukacyjno-zawodowych.

CEL OGÓLNY: Wskazywanie czynników wpływających na wybory edukacyjno-zawodowe.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczestnicy:

- wskazują na czynniki wyboru zawodu ich dzieci;
- określają swoją rolę w podejmowaniu przez dzieci decyzji edukacyjno-zawodowych;
- wskazują związek pomiędzy podejściem rodziców a wyborami zawodowymi i edukacyjnymi dzieci.

METODY PRACY:

- praca w grupach;
- dyskusja;
- praca indywidualna;
- wirujące plakaty.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- *Zawodowe wartości* – Załącznik 1 (po 1 egz. dla każdego uczestnika);
- kartki flipchart (8 arkuszy);
- pisaki.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE:

1. O pracy słów kilka

- a. Prowadzący dzieli uczestników na cztery grupy. Dwie z nich otrzymują po jednej kartce flipchart z pytaniem: *Jaka „powinna” być przyszła praca mojego dziecka?* Dwie pozostałe otrzymują kartkę flipchart z pytaniem: *Jaka „nie powinna” być przyszła praca mojego dziecka?*
- b. Każda z grup wypracowuje po kilka propozycji odpowiedzi. Wyniki tej pracy uczestnicy prezentują na forum.
- c. Prowadzący zaprasza do dyskusji, pytając:
 - *Co zauważyliście Państwo w swoich odpowiedziach?*
 - *Co się pojawiało najczęściej?*
 - *W jaki sposób Państwa propozycje mogą wpłynąć na dalsze decyzje dziecka?*
 - *Jak Państwo postrzegają swoją rolę w wyborach swoich dzieci?*
 - *Czy mają Państwo wpływ na te decyzje?*

2. Rola rodziców w wyborach edukacyjnych i zawodowych dzieci

- a. Uczestnicy pozostają w czterech grupach. Prowadzący rozdaje każdej grupie kolejną kartkę z flipchartu z naniesionymi następującymi pytaniami:
 - *Co warto wziąć pod uwagę, żeby dziecko „dobrze wybrało” zawód?*
 - *Jak rodzice mogą wspierać dziecko, żeby mogło „dobrze wybrać” zawód?*
 - *Czego nie warto robić, żeby dziecko „dobrze wybrało” zawód?*
 - *Czego potrzebuje się, żeby podjąć „właściwą” decyzję?*
- b. Po ok. 3 minutach, grupy zamieniają się plakatami – w kierunku ruchów wskazówek zegara. Każda z grup dopisuje pomysły, które jeszcze nie zostały ujęte przez poprzednią grupę. Po kolejnych 3 minutach grupy znowu zamieniają się plakatami – tak, żeby każda grupa miała każdy plakat.

- c. Po powrocie plakatów do początkowych grup, uczestnicy zapoznają się z dopiskami innych grup, a następnie przedstawiają na forum efekty pracy.
- d. Po prezentacjach wszystkich grup prowadzący zachęca rodziców do dzielenia się refleksjami.

3. **Moje zawodowe wartości**

- a. Prowadzący rozdaje każdemu uczestnikowi kartę *Zawodowe wartości* (Załącznik 1), a następnie prosi o ocenę podanych wartości oraz wybranie z nich 3 najważniejszych.
- b. Po zakończonej pracy prowadzący zadaje pytania:
 - *Jakie wartości wybrałście Państwo jako najważniejsze?*
 - *Czy wybrane przez Państwa wartości ujawniły się w pierwszym ćwiczeniu na temat wizji przyszłej pracy dla Państwa dziecka?*
 - *Na ile w Państwa rozmowach z dziećmi widoczne są właśnie te wartości?*
 - *Czy wartości, które są dla Państwa ważne, wpływają na to, jak postrzegacie przyszłą pracę swoich dzieci?*
 - *Co mogą Państwo zrobić, aby poszerzyć perspektywę spojrzenia na przyszłą pracę/zawód swojego dziecka?*

Dla prowadzącego:

Prowadzący zachęca uczestników do zapisania w swoich notatkach, na co szczególnie chcą zwrócić uwagę, wspierając dziecko w jego wyborach edukacyjnych i zawodowych.

4. **Jak wspierać dziecko w decyzjach edukacyjno-zawodowych?**

Prowadzący zachęca uczestników do podzielenia się refleksjami z ćwiczeń, może zapytać o emocje, jakie się pojawiły oraz konkluzje na przyszłość.

Przykłady pytań:

- *Do jakich refleksji skłoniły Państwa zrealizowane ćwiczenia?*
- *Czy zmieniło się dotychczasowe podejście dotyczące wyborów edukacyjno-zawodowych Państwa dziecka?*
- *W jaki sposób warto wspierać swoje dziecko w wyborach edukacyjnych i zawodowych?*

Dla prowadzącego:

Prowadzący proponuje rodzicom omówienie tematów poruszanych podczas spotkania z dzieckiem w domu. Proponuje, aby rodzice zachęcali dzieci do otwartości na różne dziedziny nauki, doświadczania i prób samodzielnego podejmowania decyzji, szczególnie w codziennych sytuacjach. Zachęca również rodziców do porozmawiania z dziećmi na temat swojej pracy, np. co w niej lubią i za co ją cenią. Dobrym tematem do poznawania przez dziecko różnych zawodów jest porozmawianie na temat zawodów jakie wykonywane są przez poszczególnych członków rodziny.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Paszkowska-Rogacz A., *Doradztwo zawodowe obejmujące pracę z rodzicami. Podręcznik dla doradców zawodowych*, publikacja projektu FAMICO, 2015, <http://www.famico.eu/index.php/pl/> [dostęp: 30.10.2017].

Materiały z zakresu doradztwa zawodowego, www.doradztwo.ore.edu.pl [dostęp 30.10.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Zawodowe wartości

1. Określ stopień, w jakim dana właściwość pracy jest dla Ciebie atrakcyjna.

WŁAŚCIWOŚĆ PRACY	STOPIEŃ ATRAKCYJNOŚCI					
BEZPIECZEŃSTWO	0	1	2	3	4	5
NIEZALEŻNOŚĆ	0	1	2	3	4	5
WYNAGRODZENIE	0	1	2	3	4	5
POMOC INNYM	0	1	2	3	4	5
ODPOWIEDZIALNOŚĆ	0	1	2	3	4	5
PRACA Z INNYMI	0	1	2	3	4	5
PRACA SAMODZIELNA	0	1	2	3	4	5
PRZYNALEŻNOŚĆ DO ZESPOŁU	0	1	2	3	4	5
DOBRA ATMOSFERA W PRACY	0	1	2	3	4	5
SZACUNEK I UZNANIE	0	1	2	3	4	5
SAMOREALIZACJA	0	1	2	3	4	5
PROFESJONALIZM	0	1	2	3	4	5
AWANS	0	1	2	3	4	5

2. Wybierz spośród powyższych trzy najważniejsze dla Ciebie wartości ważne w pracy zawodowej:

.....

.....

.....

.....

SCENARIUSZ SPOTKANIA Z RODZICAMI UCZNIÓW KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT: Zainteresowania mojego dziecka – rozwijam je mądrze.

CEL OGÓLNY: Wprowadzenie rodziców do tematyki dotyczącej zainteresowań ich dzieci.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Rodzic:

- prezentuje zainteresowania swojego dziecka;
- charakteryzuje podobieństwa i różnice w zainteresowaniach swoich i dziecka;
- podaje znaczenie zainteresowań dziecka dla jego przyszłej ścieżki edukacyjno-zawodowej;
- wymienia działania, jakie może podjąć, by wspierać swoje dziecko w rozwoju jego zainteresowań.

METODY PRACY:

- autorefleksja;
- praca w grupach;
- burza mózgów;
- dyskusja.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- *Lubię to!* – komplet uprzednio wypełnionych kart uczniów (patrz: Załącznik 1);
- *Lubię to! – karta dla ucznia* – Załącznik 1 (po 1 egz. dla ucznia);
- *Lubię to! – karta dla rodziców* – Załącznik 2 (po 1 egz. dla każdego rodzica);
- arkusze papieru flipchart;
- koperty (dla każdego uczestnika);
- kolorowe mazaki.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Dla prowadzącego:

Spotkanie z rodzicami powinno być poprzedzone zajęciami przeprowadzonymi z uczniami o tematyce związanej z odkrywaniem własnych zainteresowań. Podczas wcześniejszych zajęć uczniowie wypełniają kartę *Lubię to!* (Załącznik 1). Wypełnione karty, umieszczone w podpisanych przez uczniów kopertach, są niezbędne do realizacji punktu 1b scenariusza (prowadzący udostępnia je do wglądu rodzicom w trakcie spotkania).

1. Lubię to!

- Prowadzący prosi każdego z uczestników o wypełnienie Załącznika 2 *Lubię to! – karta dla rodziców*.
- Po wypełnieniu przez rodziców Załącznika 2 nauczyciel rozdaje im koperty z Załącznikiem 1 wypełnionym przez ich dziecko (podczas wcześniejszych zajęć).
- Prowadzący zachęca rodziców do refleksji na temat podobnych z dzieckiem (lub odmiennych) zainteresowań. Prosi chętnych o podzielenie się przemyśleniami wynikającymi z powyższej analizy. Następnie prosi o udzielenie odpowiedzi na pytania:
 - *Dlaczego rozwijanie zainteresowań, pasji u dzieci jest ważne?*
 - *Jaki związek mogą mieć zainteresowania dzieci z ich przyszłą pracą zawodową?*

Dla prowadzącego:

Wypełnione karty rodzice wkładają do koperty, podpisują swoim imieniem i nazwiskiem. Koperty zakleją. Dołączają do koperty z kartą swojego dziecka (kompletują).

2. Działania rodziców – burza mózgów

- a. Prowadzący dzieli uczestników na 5–6-osobowe zespoły. Zadaniem rodziców pracujących w grupach jest podanie jak największej liczby odpowiedzi na poniższe pytanie:
W jaki sposób mogę wspomóc moje dziecko w zakresie rozpoznawania i rozwijania jego zainteresowań?
- b. Każdy zespół notuje swoje propozycje na karcie papieru flipchart, a następnie prezentuje je na forum.
- c. Rodzice dyskutując, porządkują wypracowane pomysły wg kryterium: od najłatwiejszego do najtrudniejszego do zrealizowania w dostępnych warunkach.
- d. Rodzice zastanawiają się, jakie działania mogliby podjąć wspólnie, aby pomóc dzieciom uczęszczającym do danej klasy w rozwijaniu ich zainteresowań.

3. Co dalej?

Prowadzący prosi rodziców o odpowiedź na pytanie: *Co z dzisiejszego spotkania będzie dla mnie i mojego dziecka najbardziej przydatne?*

Dla prowadzącego:

Po zakończeniu spotkania prowadzący prosi rodziców o pozostawienie kart pracy (dzieci i rodziców), które warto gromadzić w teczках pracy/portfolio ucznia; posłużą one do kolejnych zajęć poświęconych rozpoznawaniu zainteresowań.

ZAŁĄCZNIK 1

Lubię to – karta dla ucznia

Interesuję się:	
Lubię spędzać czas wolny na wykonywaniu następujących czynności:	
Czynności, w których jestem dobry to:	

ZAŁĄCZNIK 2

Lubię to – karta dla rodziców

Moje dziecko interesuje się:	
Moje dziecko lubi spędzać czas wolny na wykonywaniu następujących czynności:	
Czynności, w których moje dziecko jest dobre to:	

Proponowane scenariusze spotkań rady pedagogicznej

**Fundusze
Europejskie**
Wiedza Edukacja Rozwój

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

SCENARIUSZ SPOTKANIA ZESPOŁU NAUCZYCIELI KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT: Kreatywnie o przyszłości – organizacja orientacji zawodowej w naszej szkole.

CEL OGÓLNY: Zapoznanie nauczycieli z programem orientacji zawodowej, analizowanie aktualnych działań i nowych możliwości szkoły przy jego realizacji.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczestnik:

- określa pojęcie orientacji zawodowej określa jej znaczenie;
- analizuje cel ogólny i cele szczegółowe orientacji zawodowej na II etapie edukacyjnym i identyfikuje działania jakie realizowane są w szkole w tematyce orientacji zawodowej;
- analizuje zagrożenia związane z realizacją programu orientacji zawodowej;
- opracowuje działania jakie może podjąć szkoła lub on sam na rzecz realizacji tych celów szczegółowych;
- wskazuje osoby związane ze szkołą w sposób bezpośredni oraz pośredni, które mogą wspierać program orientacji zawodowej.

METODY PRACY:

- dyskusja;
- metoda ćwiczeń;
- praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- flipchart;
- mazaki;
- tablica, kreda;
- *Orientacja zawodowa – zmiana perspektywy – część I* – Załącznik 1 (podzielony na 3 części – po 1 części dla każdej grupy);
- *Orientacja zawodowa – zmiana perspektywy – część II* – Załącznik 2 (1 egz. dla jednej grupy, alternatywnie 3 egz. – do wglądu dla pozostałych grup).

PRZEWIDYWANY CZAS: 90 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE:

1. Orientacja zawodowa – czyli co?

- a. Prowadzący pisze na kartce flipchart/tablicy słowa: „ORIENTACJA ZAWODOWA”. Zadaniem nauczycieli jest podanie słów, zwrotów, sytuacji, postaci, które kojarzą im się z orientacją zawodową. Prowadzący zapisuje przy zwrocie ORIENTACJA ZAWODOWA skojarzenia nauczycieli.
- b. Prowadzący zwraca się do nauczycieli, np. *Proszę Państwa o powrót myślami do czasów, kiedy mieliście 12 lat. Zastanówcie się, na ile zmieniłaby się Wasza droga zawodowa, gdybyście w tym wieku mieli to wszystko, co zostało wymienione przy zwrocie ORIENTACJA ZAWODOWA.* Prowadzący zachęca do podzielenia się nimi w małych grupach, a potem na forum. Dopytuje: *Czy jest osoba, której droga zawodowa pozostałaby taka sama?*

Dla prowadzącego:

Prowadzący może przytoczyć dwie odpowiedzi na powyższe pytanie jakich udzieliły pewne uczestniczki szkolenia:

Pierwsza historia – księgowka: *Pewnie zostałabym księgowką i w tym temacie nic by się nie zmieniło, ale rozważyłabym jeszcze inne zawody i uwierzyła w to, że mogę je równie dobrze wykonywać.*

Druga historia – analityk chemiczny: *Właściwie nie wiem, czemu zawód taki jak lekarz w ogóle nie pojawiał się w moich dyskusjach z mamą, może nie wierzyła, że w ogóle mogę go wykonywać. A może byłabym w tym świetna, zawsze lubiałam się uczyć, a biologia czy chemia nie były dla mnie problemem.*

c. Prowadzący zachęca uczestników do refleksji.

2. Orientacja zawodowa – zmiana perspektywy – część I

- Prowadzący dzieli nauczycieli na trzy grupy. Każda z nich otrzymuje kartkę flipchart oraz mazak w odpowiednim kolorze. Grupa I to „WIZJONERZY” (pomysły i wizje przyszłościowe), kolor mazaków zielony, grupa II to „MALKONTENCI” (obawy, zagrożenia), kolor mazaków czarny, grupa III to „PRAGMATYCY” (też różniejsze działania), kolor mazaków niebieski. Prowadzący prosi nauczycieli, aby wcielili się w role zgodnie z nazwą przypisaną do grupy i pozostali w tych rolach do końca zadania, nie przyjmując tym samym ról innych grup.
- Prowadzący rozdaje każdej grupie kartę *Orientacja zawodowa – zmiana perspektywy – część I* (Załącznik 1) i prosi o wypisanie na kartce flipchart najwięcej pomysłów inspirowanych pytaniami zawartymi w instrukcji dla poszczególnych grup. Prowadzący prosi o odczytanie pomysłów wypracowanych w grupach w kolejności: grupa III, grupa II, grupa I.

3. Orientacja zawodowa – zmiana perspektywy – część II

- Nauczyciele pracujący w grupie I otrzymują do dalszej pracy kartkę z wypisanymi zagrożeniami przez grupę III, nauczyciele z grupy III otrzymują kartkę z działaniami jakie realizuje szkoła, wypracowanymi przez grupę II, natomiast nauczyciele z grupy II otrzymują kartkę flipchart z pomysłami, wizjami wypracowanymi przez grupę I.
- Prowadzący wyjaśnia zadania dla poszczególnych grup. Grupa I ma za zadanie wypisać na kartce A4 działania zaradcze, które zapobiegają powstaniu zagrożeń. Zadaniem grupy II jest wypisanie działań, zasobów, osób, instytucji, które mogą przybliżyć działania szkoły do wypisanych wizji. Zadaniem grupy III jest przeanalizowanie aktualnych działań, jakie podejmuje szkoła w zakresie orientacji zawodowej, i zastanowienie się, które z celów szczegółowych są poprzez te działania realizowane. Prowadzący przekazuje grupie III kartę *Orientacja zawodowa – zmiana perspektywy – część II* (Załącznik 2).
- Prowadzący prosi o zaprezentowanie prac, rozpoczynając od grupy III. Grupa III prezentuje cele, które są realizowane w szkole poprzez konkretne działania, grupa II prezentuje zasoby, jakie mogą wspomóc szkołę w osiągnięciu wizji, natomiast grupa I prezentuje działania zapobiegawcze, które pozwolą na uniknięcie zagrożeń.

Dla prowadzącego:

W celu lepszego zrozumienia prezentowanego materiału przez grupę III prowadzący może rozdać kartę ćwiczeń (Załącznik 2) pozostałym grupom.

- Prowadzący zaprasza nauczycieli do formułowania wniosków podsumowujących pracę w grupach. Po wolnych wypowiedziach prowadzący zadaje pytania:
 - *Dzięki jakim wizjom jest możliwe osiągnięcie pozostałych celów?*
 - *Które spośród działań wymienionych przez grupę I możemy zastosować najszybciej?*
 - *Które spośród działań wymienionych przez grupę II możemy wykonać na pierwszym miejscu?*
 - *W jaki sposób możemy współpracować przy wykonywaniu tych działań?*
 - *Do kiedy możemy wykonać takie działanie?*

Dla prowadzącego:

Prowadzący lub wyznaczona osoba może zapisywać odpowiedzi nauczycieli, zwłaszcza w kwestii działań jakie zostaną wybrane do wykonania na pierwszym miejscu.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Materiały z zakresu doradztwa zawodowego, www.doradztwo.ore.edu.pl [dostęp: 17.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Orientacja zawodowa – zmiana perspektywy – część I

Instrukcja dla grupy I – **WIZJONERZY**

Jesteście grupą wizjonerów. Lubicie tworzyć, jesteście kreatywni, pomysłowi. Zastanówcie się, co mogłoby zaistnieć w tematyce orientacji zawodowej w Waszej szkole. Pomysły zapiszcie na dużej kartce mazakiem w kolorze zielonym.

Zasady pracy w grupie WIZJONERZY

1. Pomysły wypisujcie tylko i wyłącznie z perspektywy Wizjonerów.
2. Szkoła nie ma ograniczeń finansowych.
3. Nie krytykujcie pomysłów.
4. Nie rozważajcie pomysłów w kategoriach da się/nie da się oraz to już jest/tego jeszcze nie ma.

Pytania pomocnicze:

- *Jakie korzyści może przynieść program orientacji zawodowej?*
- *Gdyby wszystko było możliwe, to co chcielibyście osiągnąć wspólnie jako szkoła w zakresie orientacji zawodowej?*
- *Jakie działania przerosłyby Wasze najśmielsze oczekiwania?*
- *Jakie korzyści bezpośrednio odczuje uczeń? Kto jeszcze może odczuć korzyści?*
- *Jakie wartości szkoły mogą zostać realizowane poprzez program orientacji zawodowej?*
- *Kim będziemy, jeżeli program orientacji zawodowej będzie realizowany w naszej szkole?*
- *Jakich potrzebujemy przekonań, aby móc skutecznie realizować program orientacji zawodowej?*
- *Czemu większemu (wychodząc w przyszłość) może służyć realizacja programu orientacji zawodowej?*

Instrukcja dla grupy II – **PRAGMATYCY**

Jesteście grupą pragmatyków. Lubicie praktykę, fakty, realistyczną ocenę rzeczywistości. Zastanówcie się, co aktualnie dzieje się w tematyce orientacji zawodowej w szkole. Pomysły zapiszcie na dużej kartce mazakiem w kolorze niebieskim.

Zasady pracy w grupie PRAGMATYCY

1. Pomysły wypisujcie tylko i wyłącznie z perspektywy Pragmatyków.
2. Odnosicie się do faktów.
3. Nie krytykujcie pomysłów.

Pytania pomocnicze:

- *Co już realizujemy w zakresie orientacji zawodowej?*
- *Na jakich zajęciach obowiązkowych/dodatkowych uczeń ma możliwość poznania siebie?*
- *Podczas jakich wydarzeń uczeń może rozwinąć swoje zainteresowania?*
- *Podczas jakich wydarzeń/zajęć/przedmiotów uczeń może dowiedzieć się więcej na temat zawodów, rynku edukacyjnego czy rynku pracy?*
- *Kto już jest zaangażowany w działania związane z orientacją zawodową?*
- *Ile czasu poświęcamy zagadnieniom orientacji zawodowej?*
- *Jaki mamy stosunek do zagadnień związanych z orientacją zawodową?*
- *Jakimi dysponujemy zasobami (sprzęt, organizacja, ludzie itd.)*

Instrukcja dla grupy III – **MALKONTENCI**

Jesteście grupą malkontentów. Lubicie trochę ponarzekać, posiadacie umiejętność wyszukiwania ujemnych stron działań, zagrożeń, raczej sceptycznie patrzycie na nowe wyzwania. Zastanówcie się, co może pójść nie tak w podejmowaniu działań z tematyki orientacji zawodowej w Waszej szkole. Pomysły zapiszcie na dużej kartce mazakiem w kolorze czarnym.

Zasady pracy w grupie MALKONTENCI

1. Pomysły wypisujcie tylko i wyłącznie z perspektywy Malkontentów.
2. Koncentrujcie się na zagrożeniach, słabych stronach.
3. Nie krytykujcie pomysłów.

Pytania pomocnicze:

- *Co może się nie udać?*
- *Jakie są zagrożenia związane z podjęciem działań w obszarze orientacji zawodowej?*
- *Czego brakuje do podjęcia skutecznych działań w zakresie orientacji zawodowej?*
- *Kto może na tym stracić?*
- *Jakie mogą być słabe strony działań w obszarze orientacji zawodowej?*
- *Kto lub co może przeszkodzić w podjęciu działań z zakresu orientacji zawodowej?*
- *Jakie działania lub części tych działań mogą zawieść?*

ZAŁĄCZNIK 2

Orientacja zawodowa – zmiana perspektywy – część II

Instrukcja dla grupy III

Poniżej znajdują się cele szczegółowe realizacji programu orientacji zawodowej na II etapie edukacyjnym. Proszę o przypisanie poszczególnym celom działań, które zostały wypisane jako aktualnie realizowane w szkole.

CEL SZCZEGÓŁOWY – uczeń	DZIAŁANIA REALIZOWANE W SZKOLE/termin realizacji/realizatorzy
OBSZAR: POZNANIE WŁASNYCH ZASOBÓW	
określa własne zainteresowania, zdolności i uzdolnienia oraz kompetencje	
wskazuje swoje mocne strony oraz możliwości ich wykorzystania w różnych dziedzinach życia	
podejmuje działania w sytuacjach zadaniowych i ocenia swoje działania, formułując wnioski na przyszłość	
OBSZAR: ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY	
wymienia różne grupy zawodów, podaje przykłady dla poszczególnych grup, opisuje różne drogi dojścia do nich oraz podstawową specyfikę pracy w zawodach	
opisuje, czym jest praca i jej znaczenie w życiu człowieka	
podaje czynniki wpływające na wybory zawodowe	
posługuje się przyborami, narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny	
prezentuje swoje zainteresowania/uzdolnienia na forum z zamiarem zaciekawienia odbiorców	
wyjaśnia rolę pieniądza we współczesnym świecie i jego związek z pracą	

OBSZAR: RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIĘ PRZECZ CAŁE ŻYCIE	
wskazuje na różne sposoby zdobywania wiedzy (korzystając ze znanych mu przykładów) oraz omawia swój indywidualny sposób nauki	
wskazuje przedmioty szkolne, których lubi się uczyć	
samodzielnie dociera do informacji i korzysta z różnych źródeł wiedzy	
OBSZAR: PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO-ZAWODOWYCH	
opowiada o swoich planach edukacyjnych i zawodowych	
planuje swoje działania (lub działania grupy), wskazując szczegółowe czynności/zadania niezbędne do realizacji celu	
próbuję samodzielnie podejmować decyzje w sprawach związanych bezpośrednio, jak i pośrednio (otoczenie) z jego osobą	